

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
DERS KİTAPLARININ ÖĞRENME-ÖĞRETME
SÜREÇLERİNE KATKISI BAKIMINDAN
EĞİTSEL DEĞERİ**

**EMİNE ÖGÜLMÜŞ DOĞAN
2501120337**

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ZARİFE ŞEYMA ALTIN

İSTANBUL, 2018

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
DERS KİTAPLARININ ÖĞRENME-ÖĞRETME
SÜREÇLERİNE KATKISI BAKIMINDAN
EĞİTSEL DEĞERİ**

**EMİNE ÖGÜLMÜŞ DOĞAN
2501120337**

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ZARİFE ŞEYMA ALTIN

İSTANBUL, 2018

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : EMİNE ÖĞÜLMÜŞ DOĞAN Numarası : 2501120337
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ
VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ Danışmanı : DR. ÖĞR. ÜYESİ ZARİFE ŞEYMA ALTIN
Tez Savunma Tarihi : 24.07.2018 Saati : 10:00
Tez Başlığı : "ORTAOKUL DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS KİTAPLARININ ÖĞRENME-
ÖĞRETME SÜREÇLERİNE KATKISI BAKIMINDAN EĞİTSEL DEĞERİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. HÜSEYİN HÜSNÜ KOYUNOĞLU		KABUL
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ ZARİFE ŞEYMA ALTIN		KABUL
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ EMİNE KESKİNER		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. BANU GÜRER		
2- DOÇ. DR. ABDULLAH HİKMET ATAN		

ÖZ

Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Katkısı Bakımından Eğitsel Değeri

EMİNE ÖGÜLMÜŞ DOĞAN

Bu çalışma, ortaokul din kültürü ve ahlak bilgisi (DKAB) ders kitaplarının 2010 yılında kabul edilen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programına uygunluğunu ve buna bağlı olarak öğrenme-öğretme süreçlerine katkısını incelemektedir. Ders kitapları, öğretim programının benimsediği yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkeler çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmada veriler doküman incelemesi yoluyla tespit edilmiş ve elde edilen veriler öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarına göre ayrıştırılmıştır. Böylece ders kitaplarını değerlendirme ölçütleri elde edilmiş (toplam 11 ölçüt) ve kitaplar bu kriterlere göre incelenmiştir. Bu çalışmada veriler ait olduğu temaya göre çözümlenmiş, içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre incelenen ders kitapları, öğretim programının ve genel olarak yapılandırmacı yaklaşımın öngördüğü ilkelere ortalama düzeyde (%51,2) uygun bulunmuştur. Ders kitaplarının öğrenme-öğretme süreçlerine daha etkin bir katkı sağlaması için bu oranın daha yüksek düzeyde olması beklenmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamaları açısından bakıldığında zaman kitapların sürece en az katkı sağladığı aşamanın dersin gelişme aşaması (%33,7) olduğu belirlenmiştir. Bu aşamayı dersin giriş aşaması (%44,6) takip etmektedir. Dersin sonuç aşaması (%87) ise en yüksek orana sahiptir. Ders kitaplarının sürece en etkin katkı sağladığı aşamanın dersin sonuç aşaması olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmaya göre programın öğrenme-öğretme sürecinin giriş ve gelişme aşamasından beklediği niteliklerin, ders kitaplarına daha fazla yansıtılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ders Kitapları, Öğretim Programı, Öğrenme-Öğretme Süreci, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi, Yapılandırmacı Yaklaşım.

ABSTRACT

The Educational Value of Secondary School Religious Culture and Ethics Textbooks with regard to their Contribution to Learning-Teaching Processes

EMİNE ÖGÜLMÜŞ DOĞAN

This master's thesis has examined the compliance of secondary religious culture and ethics (RCE) textbooks with the RCE curriculum which was accepted in 2010 and in relation to this the contribution of the textbooks to teaching and learning process. The constructivist approach which was adopted by the curriculum predicted certain principles to emerge from the learning-teaching process. The textbooks were examined in terms of these principles. Data was collected through conducting document reviews and was thereafter divided according to the introduction, body and conclusion phases of the learning-teaching process. Thereby, the criteria for assessing the textbooks were acquired and the textbooks were examined in terms of such criteria (11 criteria in total). In the study, using content analysis, data was grouped based on their common themes.

According to the results of this research, the analyzed textbooks were found to be in compliance with the curriculum and, in general the principles the constructivist approach predicted to emerge on an average level (51,2%). this percentage is expected to be higher in order for textbooks to contribute to the learning-teaching process more efficiently. When the learning-teaching process was examined in terms of the introduction, body and conclusion phases, it was found that the textbooks have the least level of contribution at the body phase (33,7%) which was followed by the introduction phase (44,6%). The conclusion phase of a lesson was found to have the highest rate of contribution (87%). The results showed that the textbooks contributed to the learning-teaching process most efficiently in the conclusion phase of a lesson. According to this research study, it was concluded that the qualifications that were expected from the introduction and body phases of the learning-teaching process by the curriculum should be reflected more to the textbooks.

Key Words: Textbooks, Curriculum, Learning-Teaching Processes, Primary Religious Culture and Ethics Lesson, Constructivist Approach

ÖNSÖZ

Ders kitapları öğrenme-öğretme sürecinin en temel materyallerindendir. Eğitim sürecinin her aşamasında var olan ders kitaplarının niteliği, sürecin amacına uygun bir şekilde yürütülmesi açısından oldukça önemlidir.

Bu araştırma, ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkısını konu edinmektedir. Araştırmada, 2010 yılında kabul edilen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programına göre yazılan ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkısı incelenmektedir

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ders kitaplarının nitelikleri, eğitim programı, öğretim programı, öğrenme-öğretme süreci ve İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programının benimsediği eğitimsel yaklaşım olan yapılandırmacı yaklaşım hakkında literatür bilgisine yer verilmektedir. İkinci bölümde araştırmanın problemi ve yöntemi hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde ise araştırmanın bulguları yorumlanmaktadır.

Bu araştırma ortaokul DKAB ders kitaplarını programa uygunluğu açısından hem tüm sınıf düzeylerine (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) hem de tüm öğrenme alanlarına (İnanç, İbadet, Hz. Muhammed, Kur'an ve Yorumu, Ahlak, Din ve Kültür) göre inceleyen bir çalışmadır. Bu yönüyle çalışmanın DKAB ders kitaplarının niteliğine dair kapsamlı bir fikir vermesi ve bu alanda ileride yapılacak öğretim programı ve ders kitabı geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırma sürecinde değerli fikirleriyle bana yol gösteren, desteğini ve katkılarını esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Zarife Şeyma ALTIN'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca araştırma verilerini Excel programına aktarma, tablo ve grafikleri elde etme sürecindeki yardımlarından dolayı Değerler Eğitimi Merkezi'nden sayın Abdülkadir KILINÇ'a ve her zaman desteğiyle yanımda olan sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Emine ÖGÜLMÜŞ DOĞAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM:

DERS KİTAPLARI VE ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ

1.1. Ders Kitabı Kullanımının Önemi	2
1.1.1. Ders Kitaplarının Taşınması Gereken Nitelikler	3
1.2. Eğitim Programı, Öğretim Programı ve Öğrenme-Öğretme Süreci	5
1.2.1. Eğitim Programı	6
1.2.2. Öğretim Programı	7
1.2.3. Öğrenme-Öğretme Süreci.....	9
1.3. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında Benimsenen Eğitim Yaklaşımı: Yapılandırmacı Yaklaşım.....	11
1.3.1. Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğrenme-Öğretme Süreci.....	12
1.3.1.1. Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğrencinin ve Öğretmenin Rolü	14
1.3.1.2. Yapılandırmacı Yaklaşımda Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	15
1.3.1.3. Yapılandırmacı Yaklaşımda Değerlendirme.....	16
1.3.1.4. Yapılandırmacı Yaklaşımda Eğitim Ortamı	16
1.3.1.5. Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğrenme-Öğretme Sürecinin Özellikleri	17

İKİNCİ BÖLÜM:

PROBLEM VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Problemi	19
2.1.1. Alt Problemler	21
2.2. Araştırmanın Amacı	21
2.3. Araştırmanın Önemi.....	22
2.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	22
2.5. Araştırmanın Kavramları.....	23
2.6. İlgili Çalışmalar.....	25
2.7. Yöntem	26
2.7.1. Araştırma Modeli	27
2.7.2. Verilerin Toplanması.....	27
2.7.3. Verilerin Analizi.....	27
2.7.3.1. Ders Kitaplarının Taşıdığı Ortak Yapılar.....	28

2.7.3.2. Kitapların İncelenmesinde Kullanılacak İlkeler ve Değerlendirme Kriterleri	29
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

BULGULAR VE YORUM

3.1. Sınıf Düzeyleri, Üniteler ve Yayınları Açısından Ders Kitaplarının Belirlenen İlkeler Uygunluk Düzeyleri	51
3.1.1. Sınıf Düzeyi Açısından.....	51
3.1.2. Üniteler Açısından.....	56
3.1.3. Yayınları Açısından	62
3.2. Sınıf Düzeyleri, Üniteler ve Yayınları Açısından Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygunluk Düzeyleri	67
3.2.1. Sınıf Düzeyi Açısından.....	67
3.2.2. Üniteler Açısından.....	68
3.2.3. Yayınları Açısından	69
SONUÇ	71
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	83

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Revize Edilmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Boyutu	45
Tablo 2:	Ders Kitaplarının Dersin Giriş Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre).....	51
Tablo 3:	Ders Kitaplarının Dersin Gelişme Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)	52
Tablo 4:	Ders Kitaplarının Dersin Sonuç Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre).....	54
Tablo 5:	Ders Kitaplarının Dersin Giriş Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)	56
Tablo 6:	Ders Kitaplarının Dersin Gelişme Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre).....	57
Tablo 7:	Ders Kitaplarının Dersin Sonuç Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)	59
Tablo 8:	Ders Kitaplarının Dersin Giriş Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Yayınevlerine Göre).....	62
Tablo 9:	Ders Kitaplarının Dersin Gelişme Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Yayınevlerine Göre).....	63
Tablo 10:	Ders Kitaplarının Dersin Sonuç Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Yayınevlerine Göre).....	64
Tablo 11:	Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygun Hazırlanma Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)	68
Tablo 12:	Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygun Hazırlanma Düzeyleri (Ünitelere Göre).....	69
Tablo 13:	Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygun Hazırlanma Düzeyleri (Yayınevlerine Göre)	70
Tablo 14:	5. Sınıf / 1. Ünite (Allah İnancı) İnceleme Verileri	83
Tablo 15:	5. Sınıf / 2. Ünite (İbadet Konusunda Bilgilenelim) İnceleme Verileri.....	85
Tablo 16:	5. Sınıf / 3. Ünite (Hz. Muhammed ve Aile Hayatı) İnceleme Verileri	87
Tablo 17:	5. Sınıf / 4. Ünite (Kur'an-ı Kerim'in Temel Eğitici Nitelikleri) İnceleme Verileri.....	89
Tablo 18:	5. Sınıf / 5. Ünite (Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım) İnceleme Verileri	91
Tablo 19:	5. Sınıf / 6. Ünite (Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz) İnceleme Verileri	93
Tablo 20:	6. Sınıf / 1. Ünite (Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç) İnceleme Verileri	95
Tablo 21:	6. Sınıf / 2. Ünite (Namaz İbadeti) İnceleme Verileri	97
Tablo 22:	6. Sınıf / 3. Ünite (Son Peygamber Hz. Muhammed) İnceleme Verileri	99
Tablo 23:	6. Sınıf / 4. Ünite (Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları) İnceleme Verileri	101
Tablo 24:	6. Sınıf / 5. Ünite (İslam'ın Sakınılmasını İstediği Bazı Davranışlar) İnceleme Verileri.....	103
Tablo 25:	6. Sınıf / 6. Ünite (İslamiyet ve Türkler) İnceleme Verileri	105
Tablo 26:	7. Sınıf / 1. Ünite (Melek ve Ahiret İnancı) İnceleme Verileri.....	107
Tablo 27:	7. Sınıf / 2. Ünite (Oruç İbadeti) İnceleme Verileri.....	109
Tablo 28:	7. Sınıf / 3. Ünite (Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed)	

İnceleme Verileri.....	111
Tablo 29: 7. Sınıf / 4. Ünite (İslam Düşüncesinde Yorumlar) İnceleme Verileri	113
Tablo 30: 7. Sınıf / 5. Ünite (Din ve Güzel Ahlak) İnceleme Verileri.....	115
Tablo 31: 7. Sınıf / 6. Ünite (Kültürümüz ve Din) İnceleme Verileri.....	117
Tablo 32: 8. Sınıf / 1. Ünite (Kaza ve Kader) İnceleme Verileri	119
Tablo 33: 8. Sınıf / 2. Ünite (Zekât, Hac ve Kurban İbadeti) İnceleme Verileri	121
Tablo 34: 8. Sınıf / 3. Ünite (Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar) İnceleme Verileri.....	123
Tablo 35: 8. Sınıf / 4. Ünite (Kur'an'da Akıl ve Bilgi) İnceleme Verileri	125
Tablo 36: 8. Sınıf / 5. Ünite (İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar) İnceleme Verileri	127
Tablo 37: 8. Sınıf / 6. Ünite (Dinler ve Evrensel Öğütleri) İnceleme Verileri....	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1:	A1 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	31
Şekil 2:	A2 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	32
Şekil 3:	A3 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	33
Şekil 4:	B1 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	35
Şekil 5:	B2 İlkesinin Alt Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı	37
Şekil 6:	B2 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	37
Şekil 7:	B3 İlkesinin Alt Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı	39
Şekil 8:	B3 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	39
Şekil 9:	B4 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	40
Şekil 10:	B5 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	41
Şekil 11:	C1 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	43
Şekil 12:	C2 İlkesinin Alt Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı	48
Şekil 13:	C2 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	48
Şekil 14:	C3 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı.....	50
Şekil 15:	Ders Kitaplarının Belirlenen İlkelere Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre).....	55
Şekil 16:	Ders Kitaplarının Belirlenen İlkelere Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)	61
Şekil 17:	Ders Kitaplarının Belirlenen İlkelere Uygunluk Düzeyleri (Yayınevlerine Göre)	66

KISALTMALAR LİSTESİ

Bkz.:	Bakınız
Çev.:	Çeviren
DEM.:	Değerler Eğitimi Merkezi
DKAB:	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Ed.:	Editör
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
S.:	Sayfa
V.s.:	Vesaire

GİRİŞ

Örgün eğitim, içinde birçok unsuru barındıran planlı bir süreçtir. Öğretim programı, bu sürecin amacına uygun bir şekilde yürütülmesini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Örgün eğitimin düzenli ve planlı işleyişi için ait olduğu bransa rehberlik eden öğretim programı, sürecin en temel materyallerinden ders kitaplarının hazırlanmasında kılavuz niteliğindedir. Bu bağlamda ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine sağlayacağı katkıda, öğretim programı-ders kitabı uyumu önemli bir etmendir.

Ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkısını ele alan çalışmamızda, ders kitaplarının 2010 yılında kabul edilen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programına uygun hazırlanma düzeyi ele alınmıştır. Ders kitapları, programın benimsediği yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkelere uygunluğu açısından incelenmiştir.

Çalışmada veriler doküman incelemesi ile toplanmış, elde edilen veriler öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarına göre kategorize edilmiştir. Böylece ders kitaplarını incelemede kullanılacak değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur. Çalışmada veriler ait olduğu temaya göre ayrıştırılmış, veri analizi kullanılmıştır.

Araştırma; ilgili literatürün değerlendirildiği “Ders Kitapları ve Öğrenme-Öğretme Süreci”, “Problem ve Yöntem” ile “Bulgular ve Yorum” bölümlerinden oluşmaktadır. Birinci bölümde ders kitaplarının nitelikleri, eğitim programı, öğretim programı, öğrenme-öğretme süreçleri ve yapılandırmacı yaklaşım konuları hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın problemi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, kapsam ve sınırlılıklar, kavramlar, ilgili çalışmalar ve yöntem açıklanmıştır. Üçüncü bölümde elde edilen bulgular açıklanmış ve yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM:

DERS KİTAPLARI VE ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ

1.1. Ders Kitabı Kullanımının Önemi

Örgün eğitimde kullanılan farklı özelliklere sahip birçok materyal vardır. Öğretim sürecinde bu materyallerin önemli görevleri bulunmaktadır. Bir ders materyalinin tercih edilmesi, öğrenme-öğretme sürecine sağlayacağı katkıyla ilişkilidir. Ders kitapları sahip olduğu pek çok avantajlı yönüyle örgün eğitimin her aşamasında kullanılabilen ders materyallerindendir.

Ders kitapları, ders konularının sıralı ve doğru biçimde anlatıldığı, öğrencilerin bireysel öğrenmelerini sağlayan araçlardır. (Duman ve Çakmak, 2011: 18). Öğretmenin dersi anlatma görevini kolaylaştıran, öğrencinin dersi tekrar etmesine ve bireysel olarak çalışmasına olanak sağlayan ders kitapları, eğitim-öğretim sürecinin temel materyallerindendir. Kullanım kolaylığı, ekonomik olması, her eğitim ortamı için temin edilebilmesi gibi pek çok olumlu yönü ders kitabı kullanımını artırmaktadır.

Yıllık plana bağlı olarak her hafta işlenmesi öngörülen konuların belli bir düzene göre öğrenciye aktarılmasında, ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Ders kitapları birbirini mantıklı bir şekilde izleyen üniteleri belli bir düzene göre sunar (Ceylan ve Yiğit, 2004: 19) ve kazanıma bağlı içeriğin kolay ulaşılabilecek şekilde derli toplu sunulmasını sağlar (Yıldız, 2004: 52). İçeriğin hedeflenen bilgi düzeyinde sunumu hem öğretmene hem de öğrenciye dersi amaca uygun bir şekilde işlenmek için rehberlik yapar. Ders kitaplarının bilgiyi eksiksiz bir şekilde ve belli bir sınırlama yaparak vermesi, dersin verimli bir şekilde yürütülmesinde ve zamanın ekonomik kullanılmasında önemli bir role sahiptir.

Bir öğretmenin dersi tüm öğrencilerin yeteneklerine göre anlatabilmesi özellikle sınıf mevcudunun fazla olduğu ortamlarda oldukça zordur. Bu nedenle bir dersin etkin öğretimi için öğretmenin dersi anlatması kadar öğrencinin bu dersi kendi kontrolünde takip etmesi de önemlidir. Belirli bir dersin öğretimi için ve belirli düzeydeki öğrencilere yönelik olarak yazılan ders kitapları (Kılıç, 2008: 40), öğrencinin seviyesine uygun bir anlatımla bireysel çalışmasına ve dersi tekrar etmesine olanak sağlamaktadır.

Ders kitapları öğrenciye ön bilgilerini tamamlama, etkinlikleri önceden görüp hazırlanma imkânı da tanımaktadır (Kılıç ve Seven, 2007: 31). Bu durum öğretmenin öğrencileri derse hazırlamasını kolaylaştırır, öğrencinin derse karşı motivasyonunun artmasını destekler.

Her eğitim kurumunun imkânları farklıdır. Kimi eğitim kurumları teknik donanımına sahipken kimi kurumlar eğitim sürecinde fiziksel şartların sağlanmasına da zaman ayırmak zorunda kalmaktadır. Eşit olanaklara sahip olmayan eğitim kurumlarının hepsinde kullanılabilen ders kitapları, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasında önemli bir role sahiptir. Ders kitaplarının ülkemizde 2003 yılından itibaren ilköğretim kurumlarında 2006 yılından itibaren de ortaöğretim kurumlarında ücretsiz olarak dağıtılması, fırsat eşitliği konusundaki etkisini artırmış ve ders kitaplarının öğrencilerin hepsine ulaşmasını sağlamıştır.

Eğitim sürecinde önemli bir yeri olan, geçmişten günümüze varlığını sürdüren ders kitaplarının eğitim sürecindeki işlevlerini yerine getirmesi, belli niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Öğrenme-öğretme sürecinin verimli geçmesi için ders kitaplarının taşınması gereken özelliklerin bilinmesi ve ders kitaplarının bu kriterlere göre hazırlanması gerekmektedir.

1.1.1. Ders Kitaplarının Taşınması Gereken Nitelikler

Ders kitapları sahip olduğu özelliklerle örgün eğitimde kullanılan temel ders araçlarındandır. Taşıdığı özelliklerle diğer bilgi kaynaklarından ayrılan ders kitapları; bilgi dolu bir ansiklopedi değil, öğretici nitelikte ders materyalleridir (Duman ve Çakmak, 2011: 19). Bu kitapların özelliklerini kullanıldığı kurum, yazıldığı alan, öğrenci seviyesi gibi birçok değişken etkilemektedir. Araştırma konumuz olan ortaokul DKAB ders kitapları için, Millî Eğitim Bakanlığının ders kitabından istediği özellikler aranan ilk niteliklerdir.

28409 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nin 6. maddesine göre ders kitaplarının nitelikleri şu şekilde sıralanmıştır:

- *“Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez.*
- *Bilimsel hata içermez.*

- *Temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşım sunar.*
- *Reklam niteliğinde ögeler içermez.*
- *Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar.*
- *Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır.”*

MEB'in beklediği niteliklerin yanı sıra genel olarak ders kitaplarının taşıması gereken temel ilkeler şu şekilde sıralanabilir (Cemaloğlu, 2003: 3), (Tosun, Doğan ve Korkmaz, 2001: 23):

- Ders kitabında bilgiler aşamalı olarak sunulmalıdır.
- Ders kitapları öğrenme ilkelerine uygun hazırlanmalıdır.
- Ders kitapları öğrenmeyi kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır.
- Ders kitaplarındaki bilgiler öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.
- Ders kitabının görünüşü öğrencide öğrenme isteği oluşturacak nitelikte olmalıdır.
- Ders kitapları çeşitli yönerge, açıklama ve ipuçları ile öğrencinin kendi kendine öğrenmesi için fırsatlar verebilmelidir.
- Ders kitaplarında konular kronolojik sıraya göre düzenlenmelidir.
- Ders kitaplarındaki metinler açıklanırken sade bir dil kullanılmalıdır.
- Ders kitaplarında soyut bilgiler mümkün olduğunca az olmalı, bilgiler somut, zevkli ve ilgi çekici olarak sunulmalıdır.

Ders kitaplarının taşıması gereken temel ilkeler, kitapların hazırlanma sürecini etkileyen niteliklerdendir. Ders kitabı inceleme ölçekleri ise hazırlanan kitapların seçimine ve değerlendirilmesine rehberlik eden kriterlerdir. Yüksek Öğretim Kurumu 2001-2002 yılından itibaren okutulmak üzere “Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi” dersini öğretmen yetiştiren kurumların programına eklemiştir. Böylece ders kitaplarının seçiminde öğretmen adayları ve öğretmenler için rehberlik yapacak ders kitapları inceleme ölçekleri oluşturulmuştur. DKAB dersi için Tosun, Doğan ve Korkmaz’ın “Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 4-8” isimli çalışması bu alanda yapılan ilk örnek olması açısından oldukça önemlidir.

DKAB alanında hazırlanan bu çalışma ve diğer alanlarda hazırlanan benzer nitelikteki çalışmalarla ortaya konulan ders kitabı inceleme ölçekleri, birçok araştırmada DKAB ders kitaplarının incelenmesinde kullanılmıştır.¹

Kitaplarının öğretim programına uygun hazırlanması, ders kitaplarının taşınması gereken niteliklerden biridir. Konumuz dahilindeki ortaokul DKAB ders kitaplarının Talim ve Terbiye Kurulu tarafından hazırlatılan İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programına uygun olması gerekmektedir. Bu uygunluk öğretim programın temel yaklaşımlarını, ilkelerini, genel amaçlarını, öğrenme alanlarını, kazanımlarını içine almaktadır.

1.2. Eğitim Programı, Öğretim Programı ve Öğrenme-Öğretme Süreci

Eğitim belli bir sınırlama yapılamayacak kadar bireyin hayatına yerleşmiş bir olgudur. Fakat toplumlar yeni yetişen nesli belli bilgi ve kültür düzeyinde, ideal davranışlarla yetiştirmek için geniş kapsamlı eğitimi kontrol altına almak istemişlerdir (Cebeci, 2005: 13- 14). Bu bağlamda belli amaçlar doğrultusunda eğitim veren kurumlar ortaya çıkmıştır. Eğitim kurumları ile birlikte düzenli, planlı, programlı bir eğitim süreci oluşmuştur.

Planlı eğitim, “öğretim” kavramını ortaya çıkarmaktadır. Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların oluşması için yapılan (Varış, 1994: 13); planlı, kontrollü ve örgütlenmiş faaliyetler bütünüdür (Erden, 2009: 19). Eğitimi belli bir düzenleme yaparak sınırladığımızda öğretim ile karşılaşmaktayız. Bu nedenle eğitim, öğretimi de içine alan kapsamlı bir süreçtir.

Kapsamlı bir süreç olan eğitimin belli bir amaca yönelik olarak eğitim kurumlarında verilmesi, formal eğitimi oluşturmaktadır. Belli bir plan ve programa göre yapılan formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde gerçekleşir. Bireyin yetiştirilmesinde düzenli, sürekli ve yaş gruplarına göre kademeli olarak verilen eğitim örgün eğitimidir (Cebeci, 2005: 15).

Konumuz ortaokul DKAB ders kitapları olduğu için çalışmamız örgün eğitim

¹ bkz.: Keskiner, 2011; Şahin, 2010; Özkan, 2011.

alanında yapılacaktır. Örgün eğitim için ilk olarak eğitim programının hazırlanması gerekmektedir. Eğitim programı ile örgün eğitim için yapılması gereken tüm faaliyetler belirlenir. Eğitim programına bağlı olarak hazırlanan öğretim programıyla da örgün eğitim; okul, ders ve sınıf düzeyine göre planlanır. Eğitim programında "ne" sorusuna yanıt aranırken öğretimde daha çok "nasıl" sorusuna yanıt aranır (Demirel, 2009: 7). Bu da öğretim programının eğitim programına göre daha çok öğrenme-öğretme süreci odaklı olduğunu göstermektedir.

1.2.1. Eğitim Programı

Eğitim programları, örgün eğitimin öncesinde hazırlanması gereken, eğitim sürecinde öğretmene ve öğrenene rehberlik eden sistemli çalışmaları kapsamaktadır. Ertürk (1994: 13) eğitim programını “yetişek” kavramı ile açıklamıştır. Yetişek; eğitim durumları düzenidir. Varış (1988: 18) eğitim programını; *“Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetlerini kapsar.”* şeklinde ifade etmektedir. Demirel (2009: 6) eğitim programını; *“Öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir.”* olarak tanımlamıştır. Eğitim gibi geniş bir alanı planlayarak belli ölçütlere göre sınırlayan eğitim programının daha pek çok tanımı vardır. Eğitim programına dair ele aldığımız açıklamaları incelediğimizde eğitim programı, öğretmen ve öğrenen için eğitim sürecini belli amaçlara göre planlayan ve bu planlara bağlı olarak ders içi ve ders dışı pek çok eğitim etkinliğini içine alan kapsamlı bir çalışma olarak açıklanabilir.

Eğitim programı hazırlanırken cevaplanması gereken bazı sorular vardır (Görge, 2012: 11):

1. *“Bireyler niçin öğrenecek?”*
2. *Neler öğrenilecek / öğretilecek?*
3. *Nasıl öğrenilecek / öğretilecek?*
4. *Ne derece öğrenilip öğrenilmediği nasıl anlaşılacak?”*

Bu sorular cevaplandığında eğitim programlarının dört ögesi karşımıza çıkmaktadır:

1. Hedef

2. İçerik
3. Öğrenme-öğretme süreçleri / Eğitim durumları
4. Değerlendirme / Sınama durumları

Hedef: Eğitim programının en başında hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir. “Hedef” eğitim programının diğer öğelerini de etkileyen temel bir basamaktır. Hedefler öğrenciye kazandırmak için belirlenen istendik özelliklerdir (Demirel, 2009: 105). Öğrenciye verilmek istenen kazanımlar bu aşamada belirlenir. Uzak, genel ve özel olmak üzere üç alandan oluşan hedefler, eğitim programının diğer öğeleri için rehber niteliğindedir.

İçerik: Hedeflere bağlı olarak verilecek bilgilerin düzenlendiği aşama olup, “neler öğretilecek?” sorusunun cevap bulduğu basamaktır. Hedeflerle tutarlı ve hedeflere göre sınırlandırılmış olarak seçilen konular içeriği oluşturmaktadır.

Öğrenme-Öğretme Süreci: “Nasıl öğretilecek” sorusunun yanıt bulduğu aşamadır. Eğitim programında uygulamanın olduğu öğedir. Öğrenme-öğretme süreci, tanınan zaman diliminde içeriğin öğretilebilmesi için yapılabilecek her türlü etkinliği kapsamaktadır (Küçükahmet, 1998: 18).

Değerlendirme: Eğitim programının son aşamasıdır. Programının ve sürecin başarısı değerlendirme ile ortaya çıkar. Durum tespiti yapabilmek için değerlendirilmenin yapılması zorunludur. Yapılacak değerlendirmenin şekli programın amacına ve özelliğine göre değişiklik göstermektedir (Küçükahmet, 1998: 18).

1.2.2. Öğretim Programı

Öğretim programı, eğitim programına bağlı olarak belli bir alana göre hazırlanan çalışmalardır. Öğretim programını Varış (1988: 18); “...belli bir kategoriden oluşan, bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir program...” olarak tanımlamaktadır. Demirel (2009: 6) öğretim programını; “Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeniğidir.” olarak açıklamaktadır. Görgen (2012: 13) öğretim programını; “...belli bir kategoriden

oluşan bilgi tutum ve becerilerin eğitim programlarının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik programdır." şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımlamalara göre öğretim programı; eğitim programının amaçları doğrultusunda belli bir dersin öğretimiyle ilgili okul ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan tüm etkinlikler şeklinde açıklanabilir. Eğitim programına göre daha dar kapsamlı olan öğretim programı, belli bir kademe, ders ve sınıf düzeyi için hazırlanmaktadır.

2010 yılında kabul edilen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı, 5, 6, 7 ve 8. sınıf DKAB dersi ile ilgili plan ve programları içerdiği için konumuz dahilindeki öğretim programıdır. Bu programın kendine özgü vizyonu, temel yaklaşımları, özellikleri ve ilkeleri; programın dört temel ögesinden biri olan "öğrenme-öğretme süreci" ile ilgili yapılan planlamayı etkilemektedir.

İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programının vizyonu açıklanırken öğretmenin bilgiyi aktarmak yerine yol gösterici olduğu vurgulanmış, buna bağlı olarak programın vizyonu açıklanmıştır (2010: 7-8). Programın uygulanmasına ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında vicdan ve düşünce özgürlüğüne vurgu yapılmış ve öğrencilerin dini uygulamalara zorlanmayacağı belirtilmiştir (2010: 8).

Programın temel yaklaşımları "eğitimsel yaklaşım" ve "dinbilimsel" yaklaşım olarak iki başlıkta açıklanmıştır. Eğitimsel yaklaşım "*...yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır.*" (2010: 9) şeklinde ifade edilerek belirtilmiştir. Ayrıca "kavramsal yaklaşıma" vurgu yapılmıştır. Program içinde verilen beceriler ve değerlerin kazandırılması gerektiği vurgulanmıştır. Eğitimsel yaklaşımda belirtilen öğretim şekilleri çoğunlukla yapılandırmacı yaklaşımın kapsayacağı niteliktedir. Programın benimsediği dinbilimsel yaklaşım açıklanırken öğrencinin düşünerek anlamasına ve inanmasına dayalı, birincil kaynakların kullanıldığı bir öğretim şekli tarif edilmektedir (2010: 10). Bu yaklaşım da eğitimsel yaklaşımlardan yapılandırmacı yaklaşımın özellikleriyle örtüşmektedir. Programın temel yaklaşımları uygulamaya dönük yönleriyle yapılandırmacı yaklaşımın ilkelerini taşımaktadır.

Programın genel yapısı içinde "genel amaçlar, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler, öğrenciye kazandırılacak beceriler, kavramlar, değerler ve öğrenme-öğretme süreçleri ve öğretmenin rolü" detaylı olarak açıklanmıştır.

Programda, ilköğretim DKAB dersinin “İnanç", "İbadet", "Hz. Muhammed", "Kur'an ve Yorumu", "Ahlak", "Din ve Kültür” olmak üzere altı öğrenme alanından oluştuğu belirtilmiştir. Ünite konuları ve kazanımların oluşturulmasında öğrenme alanları temel çerçeveyi oluşturmaktadır.

İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programının genel yapısı ve temel yaklaşımları incelendiğinde programın yapılandırmacı yaklaşımı destekleyen nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Programın öğrenme-öğretme sürecine yansıyan boyutu "öğrenme-öğretme süreci" başlığı altında ele alınmaktadır.

1.2.3. Öğrenme-Öğretme Süreci

Eğitim programının üçüncü ögesi olan "eğitim durumları" öğretmen açısından öğretme, öğrenci açısından öğrenme sürecidir. Programın "nasıl öğrenilecek / öğretilcek?" sorusunu açıklayan "eğitim durumları" aynı zamanda öğrenme-öğretme sürecini ifade etmektedir. Dersin işleniş aşaması olan öğrenme-öğretme süreci, belirlenen hedef ve içeriğe göre konunun öğrenciye aktarıldığı bölümdür. Eğitim yaşantıları ile ilgili belirlenen ilke ve yöntemler bu aşamada uygulanır.

Dersin hedeflerinin gerçekleştirilme aşaması olan öğrenme-öğretme süreci, pek çok değişkeni içinde barındırmaktadır. İçeriğin düzenlenmesi, pekiştirme, ipucu, dönüt, düzeltme, öğrenci katılımı, öğretmen nitelikleri, eğitim teknolojisi, strateji-yöntem-teknik, araç-gereç, biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme gibi değişkenler öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde rol oynar (Cemaloğlu, 2003: 11).

Öğrenme-öğretme sürecinin genel planı eğitim programıyla yapılmakta, belli bir kademe, ders ve sınıf düzeyine göre detaylı olarak planı öğretim programında ele alınmaktadır. Öğretim programı öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili tüm faaliyetleri kapsamaktadır (Küçükahmet, 1998: 8). Öğretim sürecine yön veren kuram ve yaklaşımlar öğretim programıyla belirlenmektedir.

Konumuz dahilindeki İlköğretim DKAD Dersi Öğretim Programında birçok başlık altında öğrenme-öğretme sürecine dair açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca “Öğrenme-Öğretme Süreçleri ve Öğretmenin Rolü” başlığıyla süreç geniş olarak ele alınmıştır. Bu başlık altında öğrenme-öğretme sürecinin özellikleri genel hatlarıyla şu şekilde açıklanmaktadır (2010: 24-26):

- Öğrencilerin düşünmelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen strateji, yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.
- Sürecin her aşamasında öğrencinin etkin olduğu sınıf ortamları hazırlanmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır.
- Öğrencilerde öğrenmeye karşı merak duygusu uyandıracak etkinliklere yer verilmelidir.
- Öğrenme sürecinin sorumluluğu öğrencide olmalıdır.
- Öğretmen öğrencilere yol gösteren, fikir veren gerektiğinde açıklama yapan bir rehber olmalıdır.
- Öğrencinin ele alınan konuyu kendisinin yapılandırmasını ve değerlendirmesini sağlamak için öğretmen ve öğrencilerin birlikte katılacağı tartışmalar etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
- Süreç içinde öğrenci hem beden hem de zihnen etkin olmalıdır.
- Eşlerle/gruplarla çalışmaya imkân veren öğrenme ortamları düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin ön bilgilerini açığa çıkarıp kendi düşüncelerinin farkında olmaları sağlanmalıdır.
- Öğrencilere yapılandırdıkları kavramları farklı durumlarda kullanmaları için fırsat verilmelidir.
- Birincil kaynaklar kullanılmalıdır.
- Öğrencilerin üst düzey bilişsel yeteneklerini kullanacakları etkinliklere ağırlık verilmelidir.
- Öğrencilere açık uçlu ve düşünmeye sevk eden sorular sorulmalıdır.
- Öğrenciler kendilerini değerlendirmeleri konusunda desteklenmelidir.

Öğrenme-öğretme süreçlerine dair yapılan açıklamalar yapılandırmacı yaklaşımın ilkeleriyle uyumludur. Süreçle ilgili olarak en temel vurgu öğrencinin etkin olması gerektiğidir. Öğrencinin etkin olması konusunda öğretmenin büyük bir sorumluluğu vardır.

Program geliştirmenin dört temel ögesinden öğrenme-öğretme süreci,

İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında en fazla açıklanan öğedir. Programda hem sürecin önemi vurgulanmış hem de etkinlik örnekleri verilerek sürecin doğru şekilde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.

Öğrenme-öğretme sürecinin aşamaları kullanılan yöntem ve tekniklere göre değişebileceği gibi öğretmenin tercihine bağlı olarak da değişebilir. Sönmez (2010: 183-192) programlanmış bir öğretimin basamakları olarak ele aldığı öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarını detaylı olarak "dikkat çekme, güdüleme, gözden geçirme, geçiş, geliştirme bölümü, özet, tekrar güdüleme, kapanış, değerlendirme bölümü" şeklinde açıklamıştır. Öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesini Demirel ise genel bir tasnifle üç aşamada açıklamıştır (Demirel, 2009: 151-152):

a. Giriş ya da hazırlık etkinlikleri: Öğrencinin ünite hazırlık sorularını yanıtladığı ve ön öğrenmelerini gerçekleştirdiği bölümdür.

b. Gelişme etkinlikleri: Ünite işlenirken yapılması gereken etkinliklerin olduğu bölümdür.

c. Sonuç etkinlikleri: Ders işlendikten sonra yapılması planlanan etkinliklerin olduğu bölümdür. Bu etkinlikler bilinenden hareketle bilinmeyeni bulmaya dönüktür. Bu çalışmada öğrenme-öğretme süreci "giriş, gelişme ve sonuç" olmak üzere üç bölümde ele alınacaktır.

Öğretim programının öğrenme-öğretme sürecinden neler beklediğini inceledikten sonra, programın benimsediği yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme sürecinden neler beklediğini ele alacağız.

1.3. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında Benimsenen Eğitim Yaklaşımı: Yapılandırmacı Yaklaşım

Günümüzde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel vb. birçok alanda yenilik yaşanmaktadır. Yaşanan gelişmeler eğitimi önemli ölçüde etkilemektedir. Bu durum ülkenin eğitim anlayışında ve buna bağlı olarak öğretim programlarında birtakım düzenlemeler yapmayı gerektirmektedir. Bilginin aktararak değil soru sorma, araştırma, problem çözme gibi aktivitelerle kazanılacağını öngören yapılandırmacı yaklaşım (Özerbaş, 2007: 613), günümüz öğretim programlarının şekillenmesinde etkin olan yaklaşımdır. Türkiye’de 2004 yılından itibaren birçok alanda öğretim

programlarının yapılandırmacı anlayışa göre yenilenmesi, toplumdaki değişimin eğitime yansımalarıdır. Bu bağlamda DKAB dersi öğretim programı 2005-2006 yılından itibaren eğitimbilimsel yaklaşım olarak yapılandırmacı yaklaşımı benimsemiştir.

İnsanların istediği bilgiye istediği zaman ulaşabildiği bir dönemde öğrencinin "öğrenmeyi öğrenmesi" oldukça önemlidir. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci aktif olarak katıldığı öğrenme-öğretme sürecinde bilgiyi bulmayı, anlamayı, kullanmayı öğrenir. Bu kazanım öğrencinin "öğrenmeyi öğrenmesini" destekler.

Yapılandırmacılık bir öğretim kuramı olmaktan ziyade nasıl öğrendiğimizle ilgilenen bir öğrenme yaklaşımıdır (Erdamar Koç, 2011: 419). Bu nedenle yapılandırmacılıkta sonuç değil, öğrenme süreci ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşımda öğrencinin bilgiyi ezber olarak almak yerine düşünme aktiviteleri ile yapılandırarak edinmesi gerekmektedir. Öğrencinin bilgiyi edinmiş olmasından daha önemli olan bilgiyi nasıl edinmiş olduğudur.

Yapılandırmacı yaklaşımda bilgiler yaşamdan bağımsız değildir. Yeni bilgiler önceki bilgilerimizle ilişkilendirilerek öğrenilir (Sherman & Kurshan, 2005: 10). Bu şekilde edinilen bilgi kalıcı olup, önceki öğrenmelerle beraber ezberlenen değil, yapılandırılan bilgi olur.

Yapılandırmacı yaklaşımın uygulanabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinin doğru bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Burada öğrencinin ve öğretmenin rolü çok önemlidir. Dersin hedeflerine uygun hazırlanmış ders materyalleri, öğrenme-öğretme sürecinde öğrenci ve öğretmen için önemli bir yardımcı kaynak ve rehberdir. Bunun yanında sosyo-kültürel şartlar, eğitim ortamı, sınıf mevcudu vb. pek çok etmen öğrenme-öğretme sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini etkiler.

1.3.1. Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğrenme-Öğretme Süreci

Öğretim programının uygulama aşaması olan öğrenme-öğretme sürecinde öğrenme senaryoları tatbik edilir. Öğrenme senaryoları öğrencilerin yaratıcılığını sağlayacak, sorgulamalarını cesaretlendirecek şekilde; genel, esnek ve güven verici olarak hazırlanmalıdır (Erdem ve Demirel, 2002: 85). Bu şekilde hazırlanması öğrenme sürecinin yapılandırmacı yaklaşıma uygun yürütülmesini destekler.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme süreci büyük ölçüde bireysel ve aktif

(Hoagland, 2000: 4) olarak gerçekleşmekte, öğrenci sorumluluk almaktadır. Öğrenci, öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıyarak, öğrenme sürecinin çeşitli yönleriyle ilgili karar alma imkânı bularak ve öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlanarak sürecin temelinde yer alır. (Ev, 2011: 205). Öğrencinin merkezde olmasından dolayı öğrenme-öğretme süreci öğrenciyi tanımadan planlanamaz.

Yapılandırımcı yaklaşımın öğrenme kavramına bakışı, öğrenme-öğretme sürecinin nasıl yürütülmesi gerektiği ile ilgili fikir verecektir. Bu yaklaşıma göre öğrenme, öğrenenin dış dünyadan algıladığı nesne, olay, olgu ya da kavrama ilişkin zihninde kendi gerçeğini yapılandırması ile gerçekleşir (Jonassen, 1994; Okumuşlar, 2014: 32). Öğrencinin dışarıdan aldığı bilgi onun ön bilgileri, yaşadığı sosyo-kültürel çevre, deneyimleri vb. birçok etmenden etkilenecek şekilde şekillenmektedir. Bu nedenle öğrenme, öğrenenin bireysel olarak kendi zihin dünyasında gerçekleştirdiği bir eylemdir.

Yapılandırımcı yaklaşıma göre öğrenci sınıfa belli bir zihinsel birikimle gelmektedir. Önceden getirdiği bilgiler yeni karşılaştığı bilgilerle uyumlu olabileceği gibi uyumsuz da olabilir. Öğrencinin yeni bilgiyi zihinsel yapılandırma süreci ana hatlarıyla şöyle açıklanmaktadır: Yeni bilgi bireyin daha önceki bilgileriyle çelişmiyorsa bilgi belleğe kaydedilir. Yeni bilgi zihindeki yapılara uymuyor ve belli bir şema içine yerleşmiyorsa birey zihninde birtakım düzenlemeler yapar (Cunningham ve Turgut, 1996; Yaşar, 1998: 69). Böylece bilgi öğrencinin kendi zihinsel birikimine bağlı olarak yapılandırılır.

Yapılandırımcılığın öğrenme ile ilgili varsayımlarını Şimşek şu şekilde özetlemektedir (2004: 125):

1. *“Öğrenme ya tamamen ya da sosyal bir ortamda gerçekleşen bireysel bir süreçtir.*
2. *Öğrenme doğrusal ya da hiyerarşik bir süreç değildir.*
3. *Bilginin yapılandırılmasında ön bilgi, inançlar, önyargılar, dünya görüşü vb. etkili olmaktan öte belirleyicidir.*
4. *Sosyal boyutu ile öğrenme, bir uzlaşma sürecidir.*
5. *Bağlam önemlidir. Öğrenme mutlaka bir bağlam içinde oluşur.*
6. *Öğrenmede güncellik ve yaşamla ilgili olma önemlidir.*
7. *Öğrenmede çok boyutlu ve dinamik etkileşim önemlidir.*
8. *Bilgi geçici, gelişimsel, sosyal ve kültürel dir.*

9. *Öğrenme durumlu bir etkinliktir.*

10. *Öğrenme, mental biliş haritasının rafine edilmesi ve yapılandırılmasıdır.”*

Yapılandırımacı yaklaşımın öğrenme kavramına bakışı öğrenme-öğretme sürecinin işleyişini etkilemektedir. Bunun yanında öğrenme ve öğretme sürecini etkileyen pek çok unsur vardır. Bunlardan başlıcaları; öğretmen ve öğrenci rolleri, kullanılan yöntem ve teknikler, değerlendirme şekilleri ve eğitim ortamları şeklinde sıralanabilir. Bu unsurların yapılandırımacı yaklaşıma uygun bir şekilde düzenlenmesi, öğrenme-öğretme sürecinin yapılandırımacı anlayışla yürütülmesini destekler.

1.3.1.1. Yapılandırımacı Yaklaşımda Öğrencinin ve Öğretmenin Rolü

Yapılandırımacı yaklaşımda öğrenci ve öğretmenin görevleri, öğrenme-öğretme sürecini şekillendirmede önemli bir role sahiptir. Öğretmen bilgiyi aktaran değil, öğrenme ortamını oluşturarak öğrenciyi bu ortamın aktif katılımcısı yapandır (Yaşar, 1998: 72). Öğrenci merkezli olan yapılandırımacı yaklaşımda öğrenen aktiftir. Öğrenen sadece dinleme, okuma yapmak yerine tartışma, görüşme, hipotez kurma gibi üst düzey düşünme becerilerini kullanarak bilgiyi yapılandırır (Perkins, 1999: 7).

Öğretmen, öğrenme-öğretme sürecini rehberlik ederek yönetir. Öğretmenin rolü, öğrencinin ilgisini çekmek için problemler, sorular ve kavramlar etrafında bilgiyi organize etmek (Özerbaş, 2007: 613), öğrencinin katılımını, düşünmesini sağlamak; öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına olanak tanımaktır. Yapılandırımacı yaklaşımda öğrenci mücadeleci, sabırlı, meraklı ve girişimci olmalıdır (Erdem ve Demirel, 2002: 86). Aktif olan öğrenci sorumluluklarının farkındadır. Öğrenmenin, onun geçmiş bilgileriyle ilişkili olduğunun bilincinde olup, yeni öğrendiği kavramları zihinsel olarak önceki bilgilerinin üstüne yapılandırır.

Yapılandırımacı yaklaşıma göre öğrenme-öğretme sürecinde bilgi hazır verilmekten ziyade etkinlikler yoluyla öğrencinin keşfedeceği şekilde sunulur. Böylece öğretmen rehber, öğrenci bilgiyi keşfeden olur.

Brooks & Brooks, yapılandırımacı öğretmenin özelliklerini belirtmiştir. Bu özellikler aynı zamanda yapılandırımacı yaklaşımda öğrenci rolleri hakkında da bilgi vermektedir. Brooks & Brooks'a göre yapılandırımacı öğretmenin özelliklerini şu şekildedir (1999: 103-118):

- “Öğrencinin girişimciliğini ve özerkliğini kabul eder ve destekler.

- Somut materyaller ile birlikte, ham verileri ve birincil kaynakları da kullanır.
- Görev verdiği zaman "sınıflandırmak ", " analiz etmek", "tahmin etmek" ve "oluşturmak" gibi bilişsel terminolojiyi kullanır.
- Öğrencilere kavramların anlamlarını açıklamadan önce onların kavramlardan ne anladıklarını anlamaya çalışır.
- Hem öğretmen hem de başka kişilerle diyalog kurması için öğrenciyi destekler.
- Öğrencilerin düşündürücü ve açık uçlu sorular sormasını destekler.
- Öğrencilerin ilk tepkilerinin detaylarını araştırır.
- Öğrencilerin önceden var olan düşünceleri ve zıt deneyimlerini önemser, tartışma için onları destekler.
- Soru sorduktan sonra cevap vermesi için öğrenciye zaman tanır.
- Öğrencilerin ilişkileri yapılandırması ve benzerlikleri oluşturması için öğrencilere zaman tanır.
- Öğretmenler "Yaşantısal Öğrenme Modeli"²ni sık kullanarak öğrencilerin doğal merakını eğitirler.”

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci ve öğretmen rolleri sürecin işleyişini açıklaması bakımından oldukça önemlidir. Öğrenci ve öğretmen rolleri; kullanılacak yöntem ve teknikler, ders materyalleri, eğitim ortamı gibi sürecin pek çok unsurunun nasıl olması gerektiği ile ilgili de rehber niteliğindedir.

1.3.1.2. Yapılandırmacı Yaklaşımda Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Yapılandırmacı yaklaşımda “öğretim” kavramından ziyade “öğrenme” kavramı ön plana çıkmaktadır. Öğrenme, öğrencinin merkezde olduğu ve aktif katıldığı bir süreçle gerçekleşir. Öğrenmede sonuç değil süreç önemlidir. Bu bağlamda kullanılacak yöntem ve tekniklerin öğrenciyi aktif kılan, öğrencinin sorumluluk almasını sağlayan, sürecin değerlendirilmesine imkân veren özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Öğrenci merkezli olan yapılandırmacı yaklaşım; probleme dayalı öğrenme,

² "Yaşantısal Öğrenme Kuramı" Kolb'un Davranışçı ve Bilişsel Alan kuramından farklı olarak, öğrenmenin yaşantı, biliş, algı ve davranışın bileşiminden ortaya çıktığını açıkladığı kuramıdır.

aktif öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme gibi öğrenme modelleri ile yakından ilgilidir. Bu öğrenme modelleri; öğrencilerin düşünmesini sağlayan, bilgiyi keşfetmesi için ortam hazırlayan, öğrencinin sorumluluklarının farkında olmasına olanak tanıyan yapıdadır.

Öğrencinin önceki öğrenmelerini önemseyen, zihinsel yeteneklerini dikkate alan, öğrenciyi düşünmeye sevk eden tüm öğretim yöntem ve teknikleri, yapılandırmacı yaklaşımın uygulanabilmesine olanak sağlayan niteliktedir. Zengin, yapılandırmacılıkla ilişkili model, strateji ve yöntemlerden bazılarını şu şekilde sıralamıştır (2011: 122-151): Buluş yoluyla öğrenme, aktif öğrenme, işbirlikli öğrenme, bağlamli öğrenme, örnek olay yöntemi, probleme dayalı öğrenme, projeye dayalı öğrenme, durumlu öğrenme, bilişsel çıraklık.

1.3.1.3. Yapılandırmacı Yaklaşımda Değerlendirme

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrencinin ünite sonundaki durumundan daha çok öğrenme-öğretme sürecindeki performansı önemlidir. Bu yaklaşımda süreç temelli bir değerlendirme tercih edilmektedir (Aydın, 2007: 67). Ders öğrencinin öğrenmeye başladığı andan itibaren değerlendirilmelidir. Bu durumda ders materyalleri öğrencinin bilgiyi nasıl yapılandırıldığını gösterecek şekilde ara değerlendirmeleri kapsamalı ve öğrenmeyi baştan sona ölçmelidir.

Yapılandırmacı yaklaşımda değerlendirme tek bir doğru ya da yanlışa göre yapılmayıp, sonuçların mantıklı, savunulabilir ve doğru temellendirilmesine göre yapılır. (Erdem ve Demirel, 2002: 85). Yapılandırmacı değerlendirmede; ezber bilgi değil, edinilen bilgiyi zihinde oluşturma süreci, konuyla ilgili düşüncesini savunabilme gücü ölçülmelidir.

Geleneksel değerlendirmeler daha çok Bloom Taksonomisi'nin bilgi, kavrama ve uygulama düzeylerini ölçerken, yapılandırmacı değerlendirme analiz, sentez ve değerlendirme gibi yüksek düzey düşünme yeteneklerine odaklanır (Tezci ve Gürol, 2003: 54). Yapılandırmacı değerlendirmede öğrencinin objektif bilgiyi bilmesinden ziyade bu bilgiyi kullanabilme süreci ön plana çıkmaktadır.

1.3.1.4. Yapılandırmacı Yaklaşımda Eğitim Ortamı

Bireyin öğreneceği bilgiyi aktif çabasıyla yapılandıracak olması, öğrenme-

öğretme sürecinde öğrencinin yükümlülüklerini artırmaktadır. Yapılandırmacı eğitim ortamlarında öğrenci daha fazla sorumluluk almakta ve daha etkin olmaktadır (Yaşar, 1998: 70). Eğitim ortamı öğrencinin özgün fikirler geliştirmesine, yeni bilgileri önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirerek inşa etmesine uygun olmalıdır.

Yapılandırmacı yaklaşım bilginin hazır verilmediği, yeniden yapılandırıldığı bir yaklaşımdır. Öğrencinin bilgiyi yeniden yapılandırması için zengin ortamlar sunulmalı, bunlar çoğunlukla yaşamdan alınmalı, etkileşimci, probleme dayalı olmalıdır (Sönmez, 2007: 148). Bu durum ders materyallerinin öğrencinin yaşamından, zengin içerikli, öğrenciyi düşünmeye sevk eden yapıda hazırlanması gerektiğini göstermektedir. Bu nedenle ders ortamında kullanılan eğitim malzemeleri gerçek yaşamdan alınmalı, öğrencinin kültürüne uzak olmamalı, diğer arkadaşlarıyla etkileşimde bulunmasına imkân tanınmalıdır.

Yapılandırmacı ortam şu beş özelliği taşımaktadır (Crawford and Witte, 1999; Arpacı, 2012: 157):

1. Öğrenme bireyin deneyimleriyle ilişkilendirilmeli,
2. Deneyimler yaparak, yaşayarak, keşfederek, problem çözerek ve laboratuvar çalışmaları yaparak öğrenilmeli,
3. Kavramlar yerine konularak öğrenilenler uygulanmalı,
4. İşbirliği, grup üyeleri arasında iletişim kurarak, paylaşarak, sorumluluk alarak öğrenilmeli,
5. Öğrenilen bilgiler yeni durum ve kavramlara uyarlanmalıdır.

Yapılandırmacı eğitim ortamının oluşmasında öğretmenin rolü oldukça önemlidir. Öğrencilerin bilgileri rahatlıkla sorgulayabildikleri, fikirlerini ifade ederken tedirgin olmadıkları, öğretmen ve diğer öğrenciler ile rahat iletişim kurabildikleri bir eğitim ortamının oluşturulması gerekmektedir.

1.3.1.5. Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğrenme-Öğretme Sürecinin Özellikleri

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme-öğretme süreci, süreci etkileyen tüm

unsurlarla birlikte ele alınmalıdır. Öğrenci ve öğretmen sürecin seyrini belirleyen en önemli aktörlerdir. Yapılandırmacı yaklaşım öğrenci merkezli olması nedeniyle sürecin işlenişi ile ilgili en temel bilgiyi öğrenci davranışları vermektedir. Dersin işlenişinde kullanılan strateji ve teknikler, değerlendirme yöntemleri ve eğitim ortamı özellikle öğretmenin sorumluluğunda şekillenmektedir. Bu yönüyle süreci etkileyen unsurlar da kendi içinde etkileşim halindedir. Tüm unsurları göz önünde bulundurarak öğrenme-öğretme sürecinin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Öğrenci aktiftir ve sorumluluklarının farkındadır.
- Öğretmen bilgiyi aktarmaz, öğrencinin bilgiyi yapılandırması için rehberlik eder.
- Öğretmen, öğrencinin geçmiş bilgileri ile yeni öğrendiği kavramlar arasında ilişki kurması, yeni fikirler geliştirmesi için gerekli ortamı hazırlar.
- Öncelikle birincil kaynaklar kullanılır.
- Öğrenci bilgiyi sorgulaması için desteklenir.
- Eğitim ortamı, kullanılan materyaller öğrenciyi düşünmeye sevk eder ve öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerini kullanmasını destekler.
- Öğrenci deneyimleri ön plana çıkarılır ve öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurması desteklenir.
- Öğrenciyi merkeze alan, sorgulamasına imkân tanıyan, yeni fikirler üretmesine fırsat veren, sınıf içi etkileşim kurmasını destekleyen öğretim yöntem ve teknikleri tercih edilir. (Aktif öğrenme, probleme dayalı öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme vb.)
- Sonuç değil süreç önemlidir. Öğrenci süreç içindeki performansına göre değerlendirilir.

İKİNCİ BÖLÜM:

PROBLEM VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Problemi

Eğitim insan yaşamının büyük bölümünde var olan, insanın tutum ve davranışlarını önemli ölçüde etkileyen bir süreçtir. İnsan hayatının bir parçası olan eğitim, değişen yaşam şartlarından büyük ölçüde etkilenmektedir.

Değişen şartlar eğitimin her kademesinde birtakım düzenlemeler yapılmasını gerektirmektedir. Örgün eğitimin merkezinde yer alan eğitim programları, dönemin şartlarından etkilenen sistematik eğitim çalışmalarıdır.

Eğitim programları milli eğitim politikalarından etkilenmekte (Varış, 1988: 15), eğitim politikalarının oluşumunda ve programa yansımada bir felsefi görüşün hâkim olması gerekmektedir (Demirel, 2009: 19). Cumhuriyetten günümüze tüm eğitim programları bir anlayışa göre hazırlanmıştır.

Türkiye'de 2004 yılından itibaren birçok alanda öğretim programları yenilenmeye başlanmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı daha önce yenilenme sürecine girmiştir. Program 1997 yılından itibaren geliştirilmeye başlanmış, 2000 yılında kabul edilmiş ve 2000-2001 yılı eğitim-öğretim döneminde uygulamaya konulmuştur (Doğan ve Tosun, 2003: 34). Bu değişiklikte; bilim ve teknolojiye gelişmeler, öğrenme ortamındaki rollerin çeşitlenmesi, “yaşam boyu öğrenme” ve “öğrenmeyi öğrenme” gibi evrensel yaklaşımların dünya genelinde kabul görmesi gibi nedenler etkili olmuştur (Tosun, Doğan ve Korkmaz, 2001: 79). Daha sonra İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı 2006 yılında değiştirilmiştir. Yeni programların öğrencinin merkezde olduğu yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlandığı vurgulanmaktadır. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında yapılandırmacı yaklaşıma göre ilk düzenleme 2006 yılında gerçekleşmiş, ardından 2010 yılında program yapılandırmacılık vurgusu muhafaza edilerek güncellenmiştir.

Öğretim programlarında yapılan düzenlemeler birçok eğitim aracını etkilemektedir. Ders kitapları öğretim programlarındaki değişikliklerden doğrudan etkilenen ders materyalleridir. Öğretim programının bütün öğelerini (hedef, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme) kapsayabilen ders kitapları (Kılıç ve

Seven, 2007: 28); bir dersin öğretim programına bağlı olarak öğretiminde, öğretmen ve öğrenciye rehber niteliğindedir. Değişen eğitim şartlarına rağmen ders kitapları, farklı eğitim ortamlarında kullanılabilen temel ders materyali olma özelliğini korumuştur. Ders kitaplarının birçok ortamda kullanılabilen bir eğitim aracı olması, eğitim sürecine sağlayacağı katkı açısından önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir.

Ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecindeki etkinliği bazı niteliklere sahip olmasıyla ilişkilidir. Ders kitaplarının eğitim sürecindeki etkinlik düzeyine bir ders kitabının taşınması gereken genel nitelikler ve hazırlandığı branşın öğretim programına uygunluğu doğrultusunda karar verilebilir.

Bu çalışma ortaokul DKAB ders kitaplarının öğretim programına uygunluğunu ele almaktadır. Ders kitaplarının öğrenci ve öğretmen için nitelikli bir kaynak oluşturma düzeyi, kitapların dersin amaç ve hedeflerine uygunluğunun incelenmesiyle ortaya konulabilir. Konumuz dahilindeki ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine yeterli düzeyde katkı sağlayabilmesi için standart bir ders kitabının taşınması gereken özelliklere sahip olmasının yanında İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı ile uyum içinde olması da gerekmektedir.

Mevcut ortaokul DKAB ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde belirtilen ders kitaplarının niteliklerine ve 2010 yılında kabul edilen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programına göre hazırlanmaktadır. Bu kitaplar; öğretim programında yer alan öğrenme alanları, konular, kazanımlar, açıklamalar bölümlerine ve ders kitaplarının belirlenen niteliklerine uygun hazırladıkları takdirde Talim ve Terbiye Kurulunun kararı ile okutulacak ders kitabı olarak kabul edilmektedir. Bu niteliklerin yanında ders kitaplarının öğretim programının benimsediği yaklaşımları öğrenme-öğretme sürecine yansıtmak düzeyde taşınması, sürecin işleyişine olumlu katkı sağlayacaktır.

Araştırmamızın problemi; "Ortaokul DKAB ders kitaplarının, İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında benimsenen yapılandırmacı yaklaşımın ve programın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ortak ilkelere göre hazırlanmış olma düzeyini ve buna bağlı olarak öğrenme-öğretme sürecine katkı düzeyini tespit etmektir."

2.1.1. Alt Problemler

- Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkeler, İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında nasıl/ne şekilde yer almıştır?
- İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı ve yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ortak ilkelerin ortaokul DKAB ders kitaplarında bulunma düzeyi nedir?

2.2. Araştırmanın Amacı

Öğretim programının dört ögesinden biri olan öğrenme-öğretme süreci, öğrenme yaşantılarının düzenlendiği aşamadır. Programın hedeflerine ulaşılabilmesi için sürecin doğru bir şekilde düzenlenmesi gerekir. Programın uygulama aşaması olan öğrenme-öğretme süreci, içinde pek çok değişkeni (öğretmen, öğrenci, eğitim ortamı, ders materyalleri vb.) barındırır. Bu değişkenler içinde ders materyalleri sürecin hedeflerine uygun bir şekilde yürütülebilmesi için önemli bir işleve sahiptir.

Bir eğitim kurumunda öğrenci profili ya da sınıfın fiziksel şartları değişebilir. Buna bağlı olarak ders materyalleri de değişebilir. Eğitim şartlarına bağlı olarak birçok ders materyali değişmesine rağmen ders kitapları her eğitim ortamında kullanılabilen temel ders materyallerindendir.

Ders kitapları, sahip olduğu niteliklerle öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen ve öğrenciye rehberlik eder. Bu rehberliğin etkin bir şekilde gerçekleşmesinde, ders kitaplarının programa uygun hazırlanması oldukça önemlidir.

Konumuz dahilinde olan örgün eğitim kademesi ortaokul, ele aldığımız branş Din Kültürü ve Ahlak Bilgisidir. Çalışmanın amacı; ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkı düzeyini tespit etmektir. Bu katkının gerçekleşmesinde; ortaokul DKAB ders kitaplarının İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında belirlenen eğitim yaklaşımı olan yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış olması önemli bir etkidir. Bu çalışma; "İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında benimsenen yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkelerin öğretim programında nasıl yer aldığını ve ders kitaplarının bu

ilkeleri ne düzeyde desteklediğini" inceleyecektir. Bu inceleme ortaokul kademesinde 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için yapılacaktır.

2.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma; genel olarak ders kitaplarının ders sürecindeki etkisini, özel olarak ise ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecindeki etkisini ortaya koyması açısından önemlidir. Ders kitapları ve öğretim programı üzerine yapılan incelemeler çoğunlukla ders kitaplarının programın öngördüğü kazanımlar açısından değerlendirmesini konu edinmektedir. Bu çalışma ise, ders kitaplarının öğrenme-öğretme süreçlerine katkısına odaklanan bir değerlendirme yapmaktadır.

Araştırmamız incelediği sınıf düzeyleri itibarıyla 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesinden birer kitabı, üniteler açısından 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. üniteler olmak üzere tüm üniteleri kapsamaktadır. Bu çalışma programda belirlenen dört sınıf düzeyini ve altı öğrenme alanını birlikte ele alan bir çalışmadır.

İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı ile ortaokul DKAB ders kitaplarının uyum düzeyinin belirlenmesi, ortaokul DKAB derslerinin programa uygun bir şekilde işlenme durumuna dair ipuçları elde etmeyi sağlayacaktır.

Araştırma kapsamında ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkısını incelemek için belirlenen değerlendirme kriterlerinin, diğer branşlar için de örnek oluşturması ümit edilmektedir.

2.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- Talim ve Terbiye Kurulu'nun onayından geçmiş ve MEB Tebliğler Dergisinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında okutulacak ilköğretim ve ortaöğretim ders kitapları listesinde yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinden seçilen birer kitabı kapsamaktadır.
- 5. ve 8. sınıf düzeyleri için özel yayınevleri tarafından hazırlanan (5.sınıf kitabı Netbil Yayıncılık'a, 8. sınıf kitabı Özgün Yayınları'na aittir.), 6. ve 7. sınıf

düzeyleri için ise MEB tarafından hazırlanan birer kitabın incelenmesi ile sınırlıdır. (İncelenen kitapların listesi Ek2’de sunulmuştur.)

- 2010 yılında güncellenen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programını kapsamaktadır.
- 2010 yılında güncellenen İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programının benimsediği yapılandırmacı yaklaşımın ve programın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkelerle sınırlıdır.

2.5. Araştırmanın Kavramları

- **Ders Kitabı:** Örgün ya da yaygın eğitim kurumlarında okutulmak üzere ilgili alan ve sınıf / kademe / öğretim düzeyi için geliştirilen, öğretim programına uygun olarak hazırlanan basılı ders materyalidir.
- **Yapılandırmacı Yaklaşım:** Yapılandırmacılık kuramına dayanan, öğrencinin bilgiyi araştırma, problem çözme gibi aktivitelerle kazanmasını, öğretmenin bilgiyi aktarmak yerine öğrenciye rehber olmasını öneren eğitim yaklaşımıdır.
- **Eğitim Programı:** Eğitim sürecini belli amaçlara göre planlayan ve bu planlara bağlı olarak ders içi ve ders dışı pek çok eğitim etkinliğini içine alan kapsamlı çalışmadır.
- **Öğretim Programı:** Eğitim programının amaçları doğrultusunda belli bir dersin öğretimiyle ilgili okul ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan tüm etkinlikleri içine alan çalışmadır.
- **Öğrenme-Öğretme Süreci:** Eğitim programının dersin işlenişini açıklayan ögesidir.
- **İlke:** Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamaları için öngördüğü niteliklerin, İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programıyla kesişen bölümüdür. Giriş aşaması ilkeleri “A”, gelişme aşaması ilkeleri “B” ve sonuç aşaması ilkeleri “C” harfiyle temsil edilmektedir.
- **Değerlendirme Kriterleri:** İlkelerin hangi durumlarda yeterli, hangi durumlarda yetersiz kabul edileceğini açıklayan kriterlerdir.

- **Yapı:** Ders kitaplarının dersin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarında kullanılan bölümleridir. Örneğin; her ünitenin başlangıcında yer alan hazırlık soruları dersin giriş aşaması yapılarından, konu başlıklarının altında yer alan konu anlatım metinleri dersin gelişme aşaması yapılarından, ünitenin sonunda yer alan ünite değerlendirme bölümü ise dersin sonuç aşaması yapılarından.
- **Yapı Sayısı:** Ünitenin giriş, gelişme ve sonuç aşaması için incelenecek mevcut yapı adetidir.
- **Yetersiz Yapı:** İlgili ilkenin değerlendirme kriterlerine uygun olmayan yapıdır.
- **Alt Düzeyde Yeterli Yapı:** Değerlendirme kriterlerinde yeterlilik düzeyi alt düzey/üst düzey şeklinde ayrılmış olan ilkelerin alt düzey kriterine uygun olan yapıdır. İncelemede kolaylık sağlaması için alt düzeyde yeterli kabul edilen yapılar, ilkeyi temsil eden harf ve rakamın yanına küçüktür işareti eklenerek ifade edilmiştir. Örneğin B2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilen yapı “B2<” şeklinde gösterilmiştir.
- **Üst Düzeyde Yeterli Yapı:** Değerlendirme kriterlerinde yeterlilik düzeyi alt düzey/üst düzey şeklinde ayrılmış olan ilkelerin üst düzey kriterine uygun olan yapı ile kriteri alt düzey/üst düzey şeklinde ayrılmamış olan ilkelerin genel kriterine uygun olan yapıdır. İncelemede üst düzeyde yeterli kabul edilen yapılar, sadece ilkeyi temsil eden harf ve rakam kullanılarak ifade edilmiştir. Örneğin B2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilen yapı “B2” şeklinde gösterilmiştir.
- **Hazırlık Soruları:** Ünite başında öğrencilerin konuya hazırlanmasını amaçlayan soruların bulunduğu bölümdür. Dersin giriş aşaması yapılarından.
- **Motivasyon Sorusu/Giriş Sorusu:** Her konu başlığının altında konu anlatım metninden önce yer alan sorudur. Motivasyon sorusu dersin giriş aşaması yapılarından.
- **Konu Anlatım Metni:** Konu başlıklarının altında konuyu açıklayan metinlerdir. Dersin gelişme aşaması yapılarından.

- **Etkinlikler:** Konu başlıkları altında, konu anlatım metinlerinden farklı olarak öğrencileri konuyla ilgili bir faaliyete yönlendiren bölümlerdir. Dersin gelişme ve sonuç aşamaları için uygun yapılardır.
- **Okuma Metni:** Konuyla ilgili bir metnin ya da bir şiirin verildiği yönergesi olmayan bölümlerdir. Dersin gelişme aşaması yapılarındandır.
- **Kavram Haritası:** Konuyla ilgili kavramların birbirleriyle ilişkilerini gösteren şemalardır. Dersin gelişme aşaması yapılarındandır.
- **Bilgi Kutusu Bölümü:** Konuya dair sadece bilgi paylaşılan bölümdür. Dersin gelişme aşaması yapılarındandır.
- **Not Edelim Bölümü:** Not edilmesi istenen bilgilerin paylaşıldığı bölümdür. Dersin gelişme aşaması yapılarındandır.
- **Ünite Değerlendirme Bölümü:** Her ünitenin sonunda yer alan, ünite ile ilgili sorulardan oluşan bölümdür. Dersin sonuç aşaması yapılarındandır.
- **Öz Değerlendirme Formu:** Ünite sonunda öğrencilerin üniteye dair kendilerini değerlendirmelerini amaçlayan bölümdür. Dersin sonuç aşaması yapılarındandır.

2.6. İlgili Çalışmalar

YÖK tarafından Ulusal Tez Merkezi hizmeti ile sunulan, DKAB ders kitaplarını konu alan yüksek lisans ve doktora tezlerinde ders kitapları; öğretmenler, öğrenciler, öğretim programı, öğrenme alanları, kazanımlar, kullanılan ayet ve hadisler, ders kitabı inceleme kriterleri, dini çoğulculuk, dini sorular, yapılandırmacı anlayış, öğretim ilkeleri ve vatandaş eğitimi gibi kişiler, konular ve alanlar açısından incelenmiştir.¹ Bizim çalışmamıza konu olarak daha yakın olan çalışmalar şunlardır:

- Safinaz Asri'nin 2011 yılında hazırlamış olduğu " Ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretiminde öğretim programı ders kitabı uyumu" başlıklı doktora tezi. Bu çalışmada 2005 yılında geliştirilen ortaöğretim DKAB dersi öğretim programı ile bu programa göre hazırlanan ders kitaplarının yapılandırmacı

¹ bkz.: Dam, 1996; Kazan, 2003; Gündüz, 2010; Osmanoğlu, 2014; Kandemir, 2015; Ertaş, 2015.

öğrenme anlayışına uygunluğu ve öğretim programı ders kitabı uyumu incelenmiştir.

- Fatma Betül Aybar'ın 2008 yılında hazırlamış olduğu " İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitaplarında kullanılan içerik ve etkinliklerin inanç öğrenme alanı kazanımlarının gerçekleşmesine katkısı (Ders kitaplarına dayalı içerik analizi)" başlıklı yüksek lisans tezi. Bu çalışmada ilköğretim 4, 5, 6, ,7 ve 8. sınıf DKAB ders kitaplarında inanç öğrenme alanında yer alan içerik ve etkinlikler, öğretim programında her bir sınıf düzeyi için belirlenmiş olan kazanımlar doğrultusunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.
- Zeynep Şimşek Özkan'ın 2011 yılında hazırlamış olduğu " İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının yapılandırmacı anlayışa uygunluğunun incelenmesi (6. sınıf örneği)" başlıklı yüksek lisans tezi. Bu çalışmada MEB tarafından hazırlanmış ve Talim ve Terbiye Kurulu'nun onayından geçmiş ilköğretim 6. sınıf DKAB ders kitabı ve kılavuz kitabının yapılandırmacı anlayışa uygunluğu incelenmiştir.

DKAB ders kitaplarının incelendiği çalışmalarda ders kitapları; araştırmacı tarafından hazırlanan form, genel ders kitabı inceleme ölçekleri, öğretmen ya da öğrenciye uygulanan anketler, literatür bilgisi vb. değişkenler kullanılarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bizim çalışmamızda, ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkısı ele alındığı için programın eğitimsel boyutu olan yapılandırmacı yaklaşımın ve programın süreçten beklediği nitelikler belirlenip buna bağlı olarak ders kitabı değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur. Araştırmamızda ders kitaplarının incelenme ve değerlendirilmesinde kendi belirlediğimiz ilke ve kriterleri esas almamız sebebiyle bu çalışmada kullanılan ders kitabı değerlendirme kriterleri, genel ders kitabı inceleme ölçeklerinden² farklı niteliktedir.

2.7. Yöntem

Bu bölümde, çalışmada izlenen yöntem ele alınmıştır. Araştırma modeli,

² “Ders Kitaplarının Taşınması Gereken Nitelikler” başlığı altında ders kitabı inceleme ölçekleri ve bu ölçeklerin kullanıldığı çalışmalardan bahsedilmiştir.

verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili konular açıklanmıştır.

2.7.1. Araştırma Modeli

Ortaokul DKAB ders kitaplarının öğrenme-öğretme süreçlerine eğitsel katkısını inceleyen çalışmamızda belli bir durum tespit edilmek istendiği için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modelini esas alan araştırmalarda önemli olan, var olanı değiştirmeye kalkmadan tespit etmektir. Çeşitli alanlardaki tarihsel, betimsel, kitaplık ve benzeri adlarla anılan araştırmalar temelde birer tarama araştırmasıdır (Karasar, 2013: 77). Çalışmamız, ders kitaplarındaki bir durumu var olduğu haliyle tespit etmeye çalışmaktadır.

Çalışmada ilk olarak programın benimsediği eğitimsel yaklaşım olan yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkeler tespit edilip bu ilkelerden İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında var olanlar belirlenmiştir. Elde edilen veriler dersin giriş, gelişme ve sonuç bölümüne göre ayrıştırılmış ve ders kitaplarının incelenmesinde değerlendirme kriterleri olarak kullanılmıştır.

2.7.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada ders kitaplarını incelemeye kullanılacak verileri tespit etmek için doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması düşünülen konular hakkında bilgi içeren yazılı çalışmaların analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187). Araştırmada ilk olarak konuyla ilgili literatür incelenmiş, elde edilen bilgiler ışığında veri toplamak için ilkeler geliştirilmiştir. Bu ilkeler doğrultusunda çalışmamızda referans noktası olarak alacağımız değerlendirme kriterleri hazırlanmıştır.

2.7.3. Verilerin Analizi

Çalışmamızda yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkeler doküman incelemesi ile elde edilmiş ve bu ilkelerden İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında var olanlar belirlenmiştir. Elde edilen veriler öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarına göre ayrıştırılmıştır.

Böylece öğrenme-öğretme sürecinin her aşaması için ders kitaplarını değerlendirme kriterleri elde edilmiştir. İncelenen ders kitaplarının bölümleri de öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarında kullanılabilir durumuna göre ayrıştırılmış ve ders kitabı değerlendirme kriterlerine bağlı olarak incelenmiştir. Bu çalışmada veriler ait olduğu temaya göre çözümlenmiş, içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227).

Kitapların değerlendirme kriterlerine bağlı olarak incelenmesi sonucunda elde edilen verilere, çalışmanın “Ekler” bölümünde yer verilmiştir. Bu veriler Excel programına aktarılarak tablo ve grafikler elde edilmiştir. Bu tablo ve grafikler kitapların, ünitelerin, yayınevlerinin ilkelere uygun hazırlanma düzeyleri hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca kitapların dersin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarına katkısına dair de bilgi elde edilmesini sağlamıştır.

Veri analizi için ders kitaplarının taşıdığı ortak yapılar ve yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkelere İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında var olanlar belirlenmiştir. Aynı zamanda ilkelerin yeterli ya da yetersiz olduğunu belirlemek için değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur. Ders kitaplarının taşıdığı ortak yapılar ile ders kitaplarının incelenmesinde kullanılacak ilkeler ve değerlendirme kriterleri bu başlıklar altında açıklanmaktadır.

2.7.3.1. Ders Kitaplarının Taşıdığı Ortak Yapılar

Öğrenme-öğretme sürecinin “giriş”, “gelişme” ve “sonuç” bölümlerine göre DKAB ders kitaplarında incelenecek yapılar şu şekildedir:

Giriş aşaması için DKAB ders kitaplarında incelenecek olan yapılar;

- **Hazırlık soruları:** Ünite başında öğrencilerin konuya hazırlanmasını amaçlayan soruların bulunduğu bölümdür.
- **Motivasyon sorusu/Giriş Sorusu:** Her konu başlığının altında konu anlatım metninden önce yer alan sorudur.
- **Görseller:** Giriş aşamasında kullanılan görseller.

Gelişme aşaması için DKAB ders kitaplarında incelenecek olan yapılar;

- **Etkinlikler:** Konu başlıkları altında, konu anlatım metinlerinden farklı olarak öğrencileri konuyla ilgili bir faaliyete yönlendiren bölümlerdir.
- **Bilgi kutusu bölümü:** Konuya dair sadece bilgi paylaşılan bölümdür.
- **Not edelim bölümü:** Not edilmesi istenen bilgilerin paylaşıldığı bölümdür.
- **Konu anlatım metni:** Konu başlıklarının altında konuyu açıklayan metinlerdir.
- **Okuma metni:** Konuyla ilgili bir metnin ya da bir şiirin verildiği yönergesi olmayan bölümlerdir.
- **Kavram haritası:** Konuyla ilgili kavramların birbirleriyle ilişkilerini gösteren şemalardır.
- **Görseller:** Gelişme aşamasında kullanılan görseller.

Sonuç aşaması için DKAB ders kitaplarında incelenecek olan yapılar;

- **Etkinlikler:** Konu başlıkları altında, konu anlatım metinlerinden farklı olarak öğrencileri konuyla ilgili bir faaliyete yönlendiren bölümlerdir.
- **Ünite değerlendirme bölümü:** Her ünitenin sonunda yer alan, ünite ile ilgili sorulardan oluşan bölümdür.
- **Öz değerlendirme formu:** Ünite sonunda öğrencilerin üniteye dair kendilerini değerlendirmelerini amaçlayan bölümdür.
- **Görseller:** Sonuç aşamasında kullanılan görseller.

2.7.3.2. Kitapların İncelenmesinde Kullanılacak İlkeler ve Değerlendirme Kriterleri

Çalışmamızda yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme-öğretme süreci için öngördüğü ilkelerden İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında var olanlar belirlenmiş, bu ilkeler "Giriş (A)", "Gelişme (B)" ve "Sonuç (C)" başlıkları altında tasnif edilmiştir. Böylece öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamasına göre ders kitaplarının inceleneceği ilkeler ve değerlendirme kriterleri elde edilmiştir.

Giriş Aşaması İlkeleri:

- (A1) Dikkat çekici bir etkinlikle öğrencinin derse karşı ilgisini uyandırıyor mu?
- (A2) Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçiriyor mu?
- (A3) Açık uçlu sorularla öğrenciyi düşünmeye sevk ediyor mu?

(A1) Dikkat çekici bir etkinlikle öğrencinin derse karşı ilgisini uyandırıyor mu?

Yapılandırmacı öğrenme faaliyetlerinin uygulandığı farklı araştırmalar incelendiğinde, ilk aşamanın öğrencinin ilgisini çekmek olduğu görülmektedir (Özerbaş, 2007: 615). Öğrencinin derse karşı motivasyonu artırmak için dersin dikkat çeken bir etkinlikle başlaması gerekmektedir. Bu durum öğrencinin derse odaklanmasını sağladığı gibi öğrencinin dersteki etkinliğini de artıracaktır. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında da öğrencilerde öğrenmeye karşı merak duygusu uyandırılması gerektiği belirtilmektedir (2010: 24).

Bu ilke için temel kriter, dersin giriş bölümünde kullanılacak olan yapının öğrencinin derse ilgisini çekecek düzeyde dikkat çekici olmasıdır. Yapı öğrencinin derse ilgisini çekecek nitelikteyse ilkenin üst düzeyde yeterli olduğunu kabul edeceğiz.

Ders kitapları yazılı materyallerdir. Eğitim ortamında sunduğu imkanlar sınırlıdır. Kitapların bu yönünü dikkate alarak incelenen yapının dikkat çekici olma düzeyini belirleyeceğiz. Örneğin; öğrencinin kendi hayatına dair yöneltilen sorularla, eğitsel oyun gibi öğrencinin aktif olmasını sağlayan etkinliklerle, öğrencinin dikkatini çekecek bilgilerle derse giriş yapılmasını sağlayan yapılar A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilecektir.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

5. İhlâs Suresi ve Anlamı

İhlâs suresini ezbere biliyor musunuz? Biliyorsanız ne zaman ve kimden öğrendiniz?

Şekil 1: A1 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

5. sınıf ders kitabı, 1. ünite “İhlas Suresi ve Anlamı” başlığı altında yer alan bir motivasyon/giriş sorusu. Bu yapının, öğrencilerin kendileri üzerinden düşüncelerini sağladığı ve öğrencinin hayatına dair bir bilgiyi paylaşmasını istediği için derse ilgi çekecek düzeyde dikkat çekici olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bu yapıda A1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2) Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçiriyor mu?

Yapılandırmacı bir ders materyalinin dersin giriş bölümünde öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmesi, öğrencinin yeni bilgiyi önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirerek yapılandırmasına zemin hazırlayacaktır. Öğrencilerin yeni durumları sadece mevcut kavrayışları çerçevesinde anlamlandırdığı yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme, öğrencilerin mevcut bilgileriyle yeni fikirleri ilişkilendirerek yeni anlamlar oluşturdukları aktif bir süreçle (Naylor & Keogh, 1999: 93; Arslan, 2007: 46) gerçekleşecektir. Öğrencinin mevcut bilgisini açığa çıkarmak için yapılacak etkinlikler özellikle bilgi vermeden önce yapılmalıdır. Böylece öğrencinin hem bilgiyi sorgulaması desteklenmiş hem de önceki öğrenmeleri ile ilgili öğretmenin ipucu elde etmesi sağlanmış olur. Aynı zamanda öğrencinin ön bilgilerini bilmek, kavram yanlışlarını ortaya çıkarmak için de önemlidir. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında öğrencilerin işlenen konuyla ilgili ön bilgilerini açığa çıkarmak ve öğrencilerin kendi düşüncelerinin farkında olmalarını sağlamak, öğretmenin dikkat etmesi gereken hususlar arasında belirtilmiştir (2010: 26).

Bu ilke için temel kriter; incelenen yapının öğrencinin ön bilgilerini ortaya çıkarabilecek nitelikte olmasıdır. Öğrencinin geçmişten getirdiği bilgileri kullanmasını ya da hatırlamasını sağlayan yapılar bu ilke için yeterli düzeydedir. Örneğin konuya

dair hatırlanan bilgilerin paylaşılmasını, mevcut bilginin sorgulanmasını hedefleyen yapılar öğrencilerin geçmiş bilgilerini ortaya çıkarabilecek niteliktedir. İncelenen yapı, öğrencinin ön bilgilerini harekete geçiriyor ve bu bilgilerle ilgili öğretmene ipucu veriyorsa A2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilecektir.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

4.3. Askerlik Yapmak Vatan Borcumuzdur

Çevrenizde askere gidenler nasıl uğurlanmaktadır?

Şekil 2: A2 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

5. sınıf ders kitabı, 5. ünite “Askerlik Yapmak Vatan Borcudur” başlığı altında yer alan bir motivasyon/giriş sorusu. Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirdiği için A2 ilkesi bu yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3) Açık uçlu sorularla öğrenciyi konuyla ilgili düşünmeye sevk ediyor mu?

Dersin giriş aşaması öğrencinin derse karşı motivasyonunun oluşmasında önemli bir basamaktır. Öğrencinin ilgisini çeken, öğrenciyi düşünmeye sevk eden sorular hem derse odaklanmayı artıracak hem de araştırmaya yönlendirerek öğrencinin konu ile ilgili derinlemesine bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır. Yapılandırmacı öğretim modellerinden 7E modelinin ilk aşaması olan “Teşvik Etme” (Excite) evresinde öğrencilerin anlatılacak konuyla ilgili düşünmeye sevk edileceği belirtilmektedir (Okumuşlar, 2014: 93). İlköğretim DKAB dersi öğretim programında; öğrencilere açık uçlu, düşünmeye sevk eden, anlamlı ve derinliği olan sorular sormaları öğretmenlerin dikkat etmesi gereken hususlar arasında açıklanmaktadır (2010: 26).

Bu ilke için temel kriter; ilgili yapının açık uçlu soruyla öğrenciyi düşünmeye sevk etmesidir. Öğrenciyi zihinsel olarak aktif kılan ve konuya dair düşünmeye

yönlendiren tüm eylemler A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilecektir. Dersin giriş aşamasında verilen araştırma görevleri bul-getir mantığı (sözlükten kelime anlamı bulma gibi) dışındaysa bu ilke için uygun nitelikte kabul edilecektir.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. “Peygamber” ve “vahiy” sözcüklerinin anlamlarını öğreniniz.
2. Peygamberlerin insanlar arasından seçilmesinin nedenleri hakkında bilgi elde ediniz.
3. “Bütün peygamberler ortak bir amaca hizmet etmiştir.” sözünün anlamını araştırınız.

Şekil 3: A3 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

6. sınıf ders kitabı, 1. üniteye yer alan hazırlık soruları. Bu bölümde yer alan 2. ve 3. sorular öğrenciyi konuyla ilgili düşünmeye sevk ettiği için A3 ilkesi bu yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Gelişme Aşaması İlkeleri:

- (B1) Öğrenme sürecinde birincil kaynaklara yer veriyor mu?
- (B2) Öğrencinin konunun kavramlarını öğrenmesine olanak tanıyor mu?
- (B3) Öğrencinin bilgiyi sorgulamasını sağlıyor mu?
- (B4) Öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekliyor mu?
- (B5) Öğrencinin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını destekliyor mu?

(B1) Öğrenme sürecinde birincil kaynaklara yer veriyor mu?

Yapılandırmacı bir ders kitabında öğrencinin bilgiyi objektif olarak alıp kendi

zihninde yapılandırması için birincil kaynakların kullanılması gerekmektedir. Bilginin ilk kaynaktan verilmesi öğrencinin kendi yorumunu geliştirmesine imkân sağlayacaktır. Brooks & Brooks yapılandırmacı sınıfın özelliklerini açıklarken program çalışmalarının ağırlıklı olarak birincil kaynaklara dayandığını belirtmiş (1999: 17), ayrıca somut materyaller ile birlikte, ham verileri ve birincil kaynakları kullanmayı yapılandırmacı öğretmenin özellikleri arasında sıralamıştır (1999: 104). İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında da birincil kaynak kullanımı ele alınmıştır. Öğrencilerin din öğretiminde ana kaynaklar olan ayet (Kur'an) ve hadisleri (sünnet) dini bilgi edinmede merkeze almalarının gerekliliği, program geliştirirken dikkate alınan hususlar arasında açıklanmıştır (2010: 12). Öğrencilerin doğru dini bilgiler ile batıl inanç ve hurafeleri ayırt etmeleri; İslam dinini ve diğer dinleri ana kaynakları ile birlikte tanımaları programın genel amaçları arasında belirtilmiştir (2010: 12). Kur'an-ı Kerim'i kullanma becerisi İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programıyla ulaşılması beklenen beceriler arasında açıklanmış (2010: 21), öğretimde çeşitli materyallerin yanı sıra birincil bilgi kaynaklarını da kullanmak DKAB dersi öğretmenin dikkat etmesi gereken hususlar arasında sıralanmıştır (2010: 26). Yapılandırmacı anlayışa uygun bir ders sürecinde birincil kaynakların kullanması gerekmektedir.

Bu ilke için temel kriterimiz; ilgili yapıda birincil kaynak kullanılmış olmasıdır. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak kullanılmışsa ilkeyi üst düzeyde yeterli kabul edeceğiz.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

BELİRTELİM

Yardım yapılırken öncelikle yakın akraba ve çevreden başlanması öğütlenmiştir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne ve babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaş'a, yolcuya, sorumluluğunuz altında bulunanlara iyilik edin..."

Nisâ suresi, 36. ayet.

Yardım yapmaya yakınlarımızdan başlamanın ne gibi yararları vardır? Belirtiniz.

Şekil 4: B1 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

7. sınıf ders kitabı, 5. üniteye yer alan bir etkinlik. Konuyu açıklayan bir ayet kullanıldığı için bu yapıda B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2) Öğrencinin konunun kavramlarını öğrenmesine olanak tanıyor mu?

Kavram öğrenimi alternatif kavramların araştırılmasıyla, kavram kargaşasının yaratılmasıyla ve bilişsel uzlaşmayla gerçekleştirilir (Köseoğlu ve Kavak, 2001: 143). Öğrencinin konunun kavramlarını öğrenmeden önce kavramlar üzerine düşünmesi ve önceki bilgilerini açığa çıkarması kavram yanlışlarını ortaya çıkaracak, öğrencinin konunun temel kavramlarını doğru bir şekilde öğrenmesi için zemin hazırlayacaktır. Yapılandırmacı yaklaşımın uygulama örneklerinden olan 5E modelindeki ikinci aşama olan "Keşfetme" (Exploration) basamağında kavram üzerine öğrenci düşündürülür, üçüncü aşama olan "Açıklama" (Explanation) basamağında da öğrencinin kavramla ilgili açıklamasının ardından öğrenciye formel yöntemler içinde kavramın bilimsel açıklaması sunulur (Okumuşlar, 2007: 175). Böylece öğrenci konunun ilerleyen aşamalarında kullanacağı temel kavramlar üzerine düşünmüş ve kavramı doğru bir

şekilde yapılandırmış olur. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında öğrencilerin dinî kavramları doğru anlayıp kullanmaları, genel amaçlar arasında sıralanmıştır (2010: 12). Ayrıca programın genel yapısı içinde yer alan “Açıklamalar” bölümünde “Kavramlar” alt başlık olarak ele alınmıştır. Kavramların doğru bir şekilde öğrenilmesi ve kullanılmasının gerekliliğinden bahsedilmiş ve üniteye öğrencilere verilecek kavramlar sınıf düzeyine göre listelenmiştir (2010: 21-22). Programın “Öğretmen Bilgi Notları” kısmında da kavram öğretiminde kullanılabilecek tekniklere yer verilmiştir.

Programda kavram tanımı Cevizci (1999:499) ve Akarsu (1988:114)’dan alıntılanarak şu şekilde yapılmıştır (2010: 195):

- *“Bir şeyin zihindeki tasavvuru,*
- *Benzer özelliklere sahip olay fikir ve objelere verilen ortak isim veya*
- *Bireyin yaşantıları sonucu, obje ve olayların ortak özelliklerinden elde ettiği genellemelerin sembollerle ifade edilen düşünce ürünü...”*

Programda sınıf düzeylerine göre kavramlar listelenmiştir. Verilen kavramların hepsi programda belirtilen kavram tanımı içine girmemektedir. Örneğin; gusül, İncil, Kur’an, Ramazan, Tevrat, Zebur, aşure teravih, teyemmüm, Budizm kavram listesinde yer alan ancak programda verilen kavram tanımına uymayan terimlerdir. Bu nedenle ders kitapları incelenirken programda verilen kavram tanımına uygun olan kavramların yanı sıra kavram listelerinde yer alan türden terimler de ünite kavramı olarak kabul edilecektir.

Bu ilke için temel kriterimiz; kavram öğretiminin yapılmasıdır. Kavram öğrencinin düşünmesini sağlamadan doğrudan veriliyorsa ilkenin alt düzeyde yeterli olduğunu kabul edeceğiz. Kavram verilmeden önce öğrencinin düşünmesi sağlanıyorsa veya programda yer alan “Anlam Çözümleme Tabloları”, “Kavram Ağları” ve “Kavram Haritaları” gibi grafiksel materyallere yer veriliyorsa ilkenin üst düzeyde yeterli olduğunu kabul edeceğiz.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

NOT EDELİM
Batın peygamberlerde bulunan sıfatlar:

- Sıdk: Doğru olmak
- Emanet: Güvenilir olmak
- Fetnet: Akıllı ve zeki olmak
- İsmet: Günah işlemekten kaçınmak.
- Tebliğ: Allah'tan (c.c.) aldığı mesajları olduğu gibi insanlara bildirmek.

Şekil 5: B2 İlkesinin Alt Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

6. sınıf ders kitabı, 1. üniteye yer alan not edelim bölümü. Ünite kavramları doğrudan açıklandığı için bu yapıda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Şekil 6: B2 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

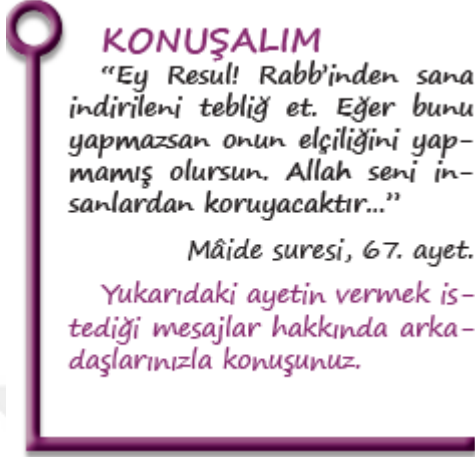
8. sınıf ders kitabı, 1. üniteye yer alan bir etkinlik. Ünite kavramı, kavram haritasıyla açıklandığı için B2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3) Öğrencinin bilgiyi sorgulamasını sağlıyor mu?

Yapılandırmacı yaklaşım öğrenmenin bilginin aktarılması ile değil soru sorma, araştırma, problem çözme gibi öğrenci faaliyetleri ile gerçekleşebileceğini savunmaktadır (Özerbaş, 2007: 613). Öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasını sağlayan eylem, bilginin sorgulanmasıdır. Öğrencinin genel olarak etkin olduğu yapılandırmacı öğrenmede sadece dinlemek, okumak ve çalışmak yerine; tartışma, müzakere, hipotez kurma, sorgulama ve fikir alış-verişinde bulunma gibi öğrenciyi aktif kılan etkinlikler yer almalıdır (Perkins, 1999: 7). Bu bağlamda ders kitabında öğrenciyi düşünmeye, analiz etmeye sevk eden, öğrencinin bilgiyi kendi zihinsel aktiviteleriyle öğrenmesini sağlayan yapılar bulunmalıdır. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı öğrenciyi bilgilerin doldurulacağı bir depo olarak görmeyip bilginin inşacısı olarak kabul etmiştir (2010: 11). Öğrencilerin bilgiyi edinirken sınıfta arkadaşlarıyla tartışmaları, görüşlerini açıklamaları, sorgulamaları ve başka arkadaşlarına aktararak sürece etkin katılmaları amaçlanmıştır (2010: 19). Öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, sorun çözmeye yönlendiren ve edindikleri bilgiyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen strateji, yöntem ve tekniklerin kullanılması bir gereklilik olarak görülmüştür (2010: 24). Öğrencilerin alternatif düşünceler üzerine düşünmeleri ve bu düşünceleri tartışmaya ve değerlendirmeye teşvik etmeleri DKAB dersi öğretmenlerinin dikkat etmesi gereken hususlar arasında sıralanmıştır (2010: 26). Ayrıca eleştirel düşünme, problem çözme ve araştırma programın ulaşması beklenen temel becerileri arasında açıklanmıştır (2010: 20-21).

Bu ilke için temel kriterimiz; öğrencinin bilgiyi sorgulamasıdır. İlgili yapı öğrenciyi konuya dair fikrini açıklayacağı eylemlerle (tartışma, müzakere etme, değerlendirme, sorun çözme vb.) bilgiyi sorgulamaya yönlendiriyorsa ilkeyi üst düzeyde yeterli kabul edeceğiz. İlgili yapı var olan durumun tespit edilmesine dair bir sorgulama sağlıyorsa ilkeyi alt düzeyde yeterli kabul edeceğiz.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

Şekil 7: B3 İlkesinin Alt Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

6. sınıf ders kitabı, 1. üniteye yer alan bir etkinlik. Öğrencilerin ayete dair var olan durumu sorgulaması istendiği için bu yapıda B3 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tartışalım

Evrende, "Yer Çekimi Yasası" olmasaydı nasıl bir durum olurdu? Fen bilimleri dersinde edindiğiniz bilgilerden de yararlanarak arkadaşlarınızla tartışınız.

Şekil 8: B3 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

8. sınıf ders kitabı, 1. üniteye yer alan bir etkinlik. Öğrencinin konuya dair fikrini açıklayacağı nitelikte bir soru olduğu için bu yapıda B3 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

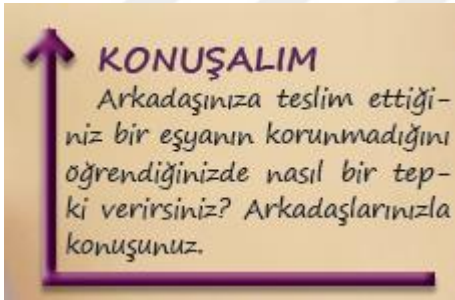
(B4) Öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekliyor mu?

Yapılandırmacılık, öğrenmenin yalnızca bilişsel yönüyle ilgilenmekle kalmayıp; duyuşsal alan özelliklerinin kazanılması ve kişilik gelişimi üzerinde de durmaktadır (Yurdakul, 2008: 42). Bu bağlamda yapılandırmacı yaklaşım gerçek yaşamdan kopuk değildir. Gerçek yaşamla ilişki sağlamak öğrenmeyi anlamlı hale

getirecektir. Şimşek, yapılandırmacı öğrenmede güncellik ve yaşamla ilgili olmanın önemli olduğunu belirtmektedir (2004: 125). Ders kitabındaki etkinlik ve içeriklerin gerçek yaşamdan kopuk olmaması, öğrencinin sorgulayarak edindiği bilgiyi gerçek yaşama transfer etmesine olanak sağlayacaktır. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında öğrenci, günlük hayatta karşılığı olan konulara kendine göre cevaplar arayan bir birey olarak bahsedilmektedir (2010: 25). Ayrıca bir öğrenme görevi oluşturulurken gerçek yaşamda karşılaşılan düzeyde karmaşık olmasına özen göstermek, DKAB dersi öğretmenin dikkat etmesi gerek hususlar arasında sıralanmaktadır (2010: 26).

Bu ilke için temel kriterimiz; incelediğimiz yapının gerçek yaşamla ilişkili olmasıdır. İlgili yapı öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veriyorsa ilke üst düzeyde yeterli kabul edilecektir.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

Şekil 9: B4 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

7. sınıf ders kitabı, 5. üniteye yer alan bir etkinlik. Öğrencilerin gerçek yaşamda karşılaşabileceği bir duruma dair açıklama yapması istendiği için bu yapıda B4 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

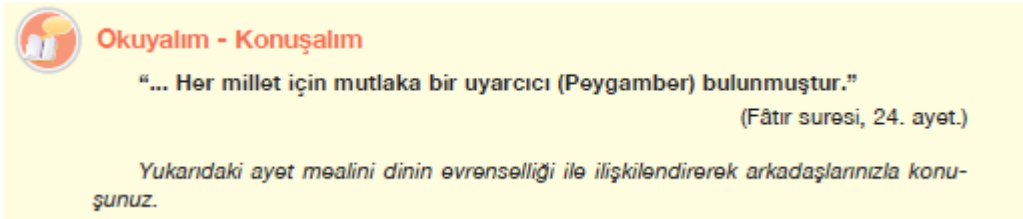
(B5) Öğrencinin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını destekliyor mu?

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme; öğrencinin bakış açılarını paylaştığı, bilgi alışverişi yaptığı ve işbirliği içinde başkalarıyla etkileşimde bulunduğu sosyal bir ortamda gerçekleşir (Özden, 2003, 71). Ders kitapları, mevcut yapılarla böyle bir

ortamın oluşmasına imkân sağlayabilir. Ders kitaplarının sunduğu etkinlik ve çalışmaların öğrencileri öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim kurmaya yönlendirmesi, yapılandırmacı bir eğitim ortamının oluşmasını destekleyecektir. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı geliştirilirken öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimler kazanması ve çevreyle iletişim kurmaları hedeflenmiştir (2010: 12). Program içinde yer verilen etkinliklerin öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle karşılıklı etkileşime girmelerini sağlayıcı nitelikte olduğu belirtilmiştir (2010: 19). İletişim ve empati becerisi, sosyal katılım becerisi ulaşılması beklenen temel beceriler arasında açıklanmıştır (2010: 20-21). Programda işbirlikli öğrenme yöntemlerinin gerektiği ölçüde kullanılması öngörülmektedir (2010: 25-26). Ayrıca öğrencileri arkadaşlarına soru sormaya yönlendirmek, öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını desteklemek DKAB dersi öğretmenlerinin dikkat emesi gereken hususlar arasında sıralanmıştır (2010: 26).

Bu ilke için temel kriterimiz; öğrencinin öğretmen ya da arkadaşlarıyla etkileşim içinde olmasıdır. İlgili yapı öğrenciyi öğretmen ya da arkadaşlarıyla doğrudan etkileşim kurmaya yönlendiriyorsa ilkeyi üst düzeyde yeterli kabul edeceğiz.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

Şekil 10: B5 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

8. sınıf ders kitabı, 6. üniteye yer alan bir etkinlik. Öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını destekleyen nitelikte bir yönergeye sahip olduğu için bu yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Sonuç Aşaması İlkeleri:

- (C1) Süreç temelli bir değerlendirme yapılmasını destekliyor mu?
- (C2) Öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ölçüyor mu?
- (C3) Alternatif ölçme araçları kullanılmakta mı?

(C1) Süreç temelli bir değerlendirme yapılmasını destekliyor mu?

Yapılandırmacı yaklaşımda değerlendirme sürecin bir parçası değil, sürecin kendisidir. Bu yaklaşımda değerlendirme sürece odaklanmakta ve öğrenci de sürece katılmaktadır (Yeşilyurt, 2011: 868). Sonuçtan çok öğrencinin yaşadığı öğrenme süreci değerlendirilir (Özden, 2003: 73). Böylece hem öğrencilerin süreç içinde kapsamlı olarak değerlendirilmesi sağlanır hem de öğrencilerin bilgiyi yapılandırma süreçleri hakkında öğretmen ipucu elde etmiş olur. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinin akışı içinde değerlendirilmesi hedeflenmiştir (2010: 12). Ayrıca değerlendirme çalışmalarının sonuca yönelik olmayıp süreci de değerlendirecek şekilde düzenlenmesi ve öğretim etkinlikleriyle birlikte yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir (2010: 213).

Bu ilke için kriterimiz; ilgili yapının konu işleniş sürecinde öğrencinin değerlendirilmesine imkân vermesidir. Konu anlatımı içinde yer alan ve ders işleniş sürecinde öğrencinin durumu ile ilgili bilgi alınmasını sağlayan yapılarda bu ilkeyi üst düzeyde yeterli kabul edeceğiz.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

Zor durumda olanlara nasıl yardım edebiliriz? Düşüncelerinizi aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Şekil 11: C1 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

5. sınıf ders kitabı, 5. üniteye yer alan bir etkinlik. Öğrenme-öğretme süreci içinde öğrencilerin değerlendirilmesine imkân verdiği için C1 ilkesi bu yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2) Öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ölçüyor mu?

Verilenleri ezberleyen, anlamadan tekrar eden bir öğrenme yerine yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme, öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini kullanmasına imkân veren bir tasarıma sahiptir. Dolayısıyla yapılandırmacı değerlendirme; analiz, sentez ve değerlendirme gibi yüksek düzey düşünme yeteneklerine odaklanır (Tezci ve Gürol, 2003: 54). Bu bağlamda değerlendirme sürecinin üst düzey zihinsel becerileri ölçmesi gerekmektedir. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında öğrencilerin okuduğunu anlama, eleştirme, yorumlama, bilgi toplama, analiz etme, sorgulama, problem çözme gibi üst düzey becerilerinin farklı araç ve yöntemler kullanılarak ölçülüp değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (2010: 213). Ayrıca eleştirel düşünme becerisi ve problem çözme becerisi programın hedeflediği temel beceriler arasında sıralanmaktadır (2010: 20).

Bu ilke için temel kriterimiz; ilgili yapının öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini ölçecek nitelikte olmasıdır. Üst düzey düşünme becerilerinin tespiti için Tablo-1’de

yer alan revize edilmiş Bloom taksonomisinin bilişsel boyutunu kullanacağız. Orijinal taksonominin eğitimdeki yaşanan gelişmelere bağlı olarak güncellenmeye ihtiyacı olduğu gerekçesiyle Anderson ve Krathwohl önderliğinde taksonomi revize edilmiştir. Revize edilen taksonomide orijinal taksonomideki gibi üst kategoriler alt kategorilerden daha karmaşık ve soyut olarak belirlenmiştir (Bekdemir ve Selim, 2008: 190).

Genel kabul, taksonominin bilişsel boyutundaki çözümleme, değerlendirme ve yaratma basamaklarının üst düzey zihinsel beceriler için uygun olduğu yönündedir (Tezci ve Gürol, 2003: 54; Doğanay ve Ünal, 2006: 216; Bekdemir ve Selim, 2008: 190). İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programında bu basamaklara ilaveten “belirleme, karşılaştırma, sınıflama, anlama, eleştirme, yorumlama, bilgi toplama, sorgulama” gibi eylemler de üst düzey beceriler olarak ifade edilmektedir (2010: 2-213). Bu konuyla ilgili programın giriş bölümünde öğrencilerin;

- “Anlama, sıralama, sınıflandırma, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme,
- Bilgiyi araştırma, yorumlama ve zihninde yapılandırma,
- Kendini ifade etme, iletişim kurma, arkadaşlarıyla iş birliği yapma, tartışma”

gibi çeşitli ve üst düzey zihinsel becerileri kazanmaları beklendiği belirtilmektedir (2010: 2). Ayrıca bir öğrenme görevi oluştururken “belirlemek”, “karşılaştırmak”, “sınıflamak”, “çözümlmek”, “oluşturmak” gibi üst düzey bilişsel etkinlikleri gerektiren görevlere ağırlık vermek DKAB dersi öğretmeninin dikkat etmesi gereken hususlar arasında sıralanmaktadır (2010: 26). Programın ölçme ve değerlendirme bölümünde de DKAB dersinde öğrencilerin “...okuduğunu anlama, eleştirme, yorumlama, bilgi toplama, analiz etme, sorgulama, problem çözme...” gibi üst düzey becerilerinin, farklı araç ve yöntemler kullanılarak ölçülüp değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (2010: 213).

Programa göre “anlama” basamağının alt kategorilerinin çoğu üst düzey beceri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle “çözümlme”, “değerlendirme” ve “yaratma” basamaklarına ek olarak “uygulama” ve “anlama” basamaklarını da bu çalışmada üst düzey zihinsel beceri olarak değerlendireceğiz. “Çözümlme”, “değerlendirme” ve “yaratma” basamaklarına uygun soru içeren yapıları üst düzeyde yeterli, “anlama” ve

“uygulama” basamaklarına uygun soru içeren yapıları da alt düzeyde yeterli kabul edeceğiz.

Tablo 1: Revize Edilmiş Bloom Taksonomisinin Bilişsel Boyutu

ANA GRUPLAR VE BİLİŞSEL SÜREÇ	ALTERNATİF İSİMLER	TANIMLAR VE ÖRNEKLER
1. HATIRLAMA	Bilgiyi uzun süreli bellekten geri getirme.	
1.1. Tanıma	Belirleme	Verilen materyale uygun bilginin uzun süreli bellekteki yerini belirleme (örneğin; ABD tarihindeki önemli olayların tarihlerini tanıma)
1.2. Hatırlama	Bilgiye erişme	İlgili bilgiyi uzun süreli bellekten geri getirme (örneğin; ABD tarihindeki önemli olayların tarihlerini hatırlama)
2. ANLAMA	Sözlü, yazılı ve grafiksel iletişimi kapsayan eğitim iletilerinden anlam çıkarma (kavrama)	
2.1. Yorumlama	Açıklık getirme, başka bir ifadeyle anlatma, çevirme	İfade şeklini değiştirme (örneğin; sayısal olarak ifade edilmiş bir bilgiyi sözel olarak ifade etme, önemli konuşma veya dokümanları farklı biçimde sunma)
2.2. Örneklendirme	Gösterimleme, somutlama	Kavram veya ilkeyi örneklendirmek, belirtmek için özel bir örnek veya gösterimleme yolu bulma. (örneğin; boya ile yapılan çeşitli sanatsal etkinlik biçimlerine örnek verme)
2.3. Sınıflama	Gruplara ayırma, ilgili gruplara yerleştirme	Bir şeyin belli bir gruba girip girmeyeceğini belirleme (örneğin; gözlenen veya bunlarla ilgili betimlemeleri sınıflama)
2.4. Özetleme	Kısaca ifade etme, genelleme	Genel temayı veya önemli noktaları toparlama (örneğin; videoteyp üzerinde durulan olayları kısaca yazma)
2.5. Sonuç Çıkarma	Çıkarsama, ulama, öteleme, önceden kestirme	Verilen bilgilerden hareketle bir genellemeye ulaşma (örneğin; bir yabancı dili öğrenirken örneklerden

		<i>hareketle dilbilgisi ilkelerini ulaşma)</i>
2.6. Karşılaştırma	<i>Benzerlik veya fark arama, eşleme, örtme</i>	<i>İki düşünce, nesne ve benzeri arasındaki benzerlikleri bulma (örneğin; tarihi olayları çağdaş durumlarla karşılaştırma)</i>
2.7. Açıklama	<i>Modeller oluşturma</i>	<i>Bir sistemdeki neden-sonuç ilişkilerini gösteren bir model oluşturma.</i>
3. UYGULAMA	<i>Verilen bir durumda bir işlemi uygulama veya ondan yararlanma</i>	
3.1. Yapma	<i>İcra etme</i>	<i>İşlemi bilinen bir göreve uygulama (örneğin; çok basamaklı bir tamsayıyı çok basamaklı başka bir tamsayıya bölme)</i>
3.2. Yararlanma	<i>Kullanma</i>	<i>Uygun olduğu yeni bir durumda işlemiden yararlanma (örneğin; uygun olduğu durumlarda Newton'un ikinci yasadını kullanma)</i>
4. ÇÖZÜMLEME	<i>Materyali onu oluşturan parçalara ayırma, parçaların birbiriyle ve materyalin bütünüyle nasıl bir ilişki içinde olduğunu belirleme</i>	
4.1. Ayırıştırma	<i>Ayırt etme, ayırma, büyüteç altına alma, seçme</i>	<i>Sunulan materyalin ilişkili ve ilişkisiz ya da önemli ve önemsiz kısımlarını birbirinden ayırt etme (örneğin; bir matematik problemindeki sayılardan problemle ilişkili olanları ilişkisiz olanlardan ayırma)</i>
4.2. Örgütlenme	<i>Bütünlüğü ve bütünleşmeyi görme, ana çizgileri belirleme, özleştirme, yapılandırma</i>	<i>Bir yapıda yer alan elemanların ne derecede uygun veya işlevsel olduklarını belirleme (örneğin; tarihsel bir betimlemedeki kanıtları, belli bir tarihi açıklamaya uygun olanlar ve olmayanlar şeklinde iki gruba ayırma)</i>
4.3. İrdeleme	<i>Atfetme, yükleme</i>	<i>Sunulan materyalde kendini gösteren bakış açısını, yanlılıkları, değerleri ve niyeti belirleme (örneğin; politik bakış açısından yararlanarak bir makale yazarının görüşünü belirleme)</i>

5. DEĞERLENDİRME	Ölçütler ve standartları göz önünde tutarak yargıya ulaşma	
5.1. Denetleme	<i>Eşgüdümleme, izleme, test etme</i>	<i>Bir süreç veya ürünündeki uyumsuzlukları belirleme; ürün veya süreçte iç tutarlılık olup olmadığını ortaya çıkarma; bir işlem kullanıldığında onun ne derecede etkili bir süreç oluşturacağını görebilme (örneğin; bir bilim adamının ulaştığı sonuçların gözlenmiş olan verilere uygunluğunu ortaya koyma)</i>
5.2. Eleştirme	<i>Yargılama</i>	<i>Bir ürünün ilgili dış ölçütlerle uyumsuzluğunu ortaya çıkarma, ürünün dış ölçütlere uygunluğunu belirleme; bir işlemin, verilen problem için uygunluğunu ortaya koyma (örneğin; iki yöntemden hangisinin verilen problemi çözmede daha etkili bir yol olacağını meydana çıkarma)</i>
6. YARATMA	Elemanları yeni bir örüntü veya yapıya göre birleştirerek bütünleşik ve işlevsel bir bütün ortaya koyma	
6.1. Oluşturma	<i>Hipotez önerme</i>	<i>Ölçütlerden hareketle yeni hipotezler oluşturma (örneğin; gözlenen bir olay ya da durumu açıklayabilecek hipotezler oluşturma)</i>
6.2. Planlama	<i>Tasarlama</i>	<i>Bazı görevleri yerine getirmede işe yarayacak bir işlem tasarlama (örneğin, verilen tarihî bir konuya ışık tutacak bir araştırma raporu planlama)</i>
6.3. Üretme	<i>Yapma</i>	<i>Ürünler icat etme (örneğin; özel bir amaca hizmet edecek bir yaşam alanı oluşturma)</i>

(Airasian, Cruikshank, Mayer, Pintrich, Rath & Wittrock, 2014: 86-88)

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

KONUŞALIM

Nasr suresinin ana fikri üzerinde arkadaşlarınızla konuşunuz.

Şekil 12: C2 İlkesinin Alt Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

6. sınıf ders kitabı, 6. üniteye yer alan bir etkinlik. Yorum yapmayı gerektiren bir etkinlik olduğu için bilişsel boyutun “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu yapıda C2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

DEĞERLENDİRELİM

“Başkalarının kusurlarını araştırmak yerine kendi hatalarınıza bakınız. Böyle yapmazsanız bunun zararı başkalarına değil, dönüp dolaşıp yine size dokunur.”

Hz. Ömer

M. Yusuf Kandehevi, Hayatı's-Sahabe, C 4, s. 257.

İmam Cafer-i Sadık'a güzel ahlak sorulunca şöyle cevap vermiştir:

“Çevrendeki insanlara karşı yumuşak huylu ol! Sözlerin temiz olsun, insanların arasını bozmasın. İnsanlarla konuşurken güler yazla ol.”

Kuleyni, el-Kâfi, C 2, s. 103.

“Söz dinleyene göre söylenir; terzi elbiseyi adamın boyuna göre diker.”

Mevlânâ

Mesnevi, C 6, 1241. beyit.

Yukarıdaki sözleri, görgü kurallarını dikkate alarak değerlendiriniz.

Şekil 13: C2 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

7. sınıf ders kitabı, 5. üniteye yer alan bir etkinlik. Görgü kurallarını ölçüt olarak verilen sözlerin değerlendirilmesi bilişsel boyutun “değerlendirme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu yapıda C2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

C3. Alternatif ölçme araçları kullanılmakta mı?

Yapılandırmacı değerlendirme süreç temellidir. Bu yaklaşım öğrenme-öğretme sürecinin sonucunu ele alan, sadece notla ve formel ölçme araçlarıyla yapılan bir değerlendirmeyi benimsemez. Bu nedenle alternatif ölçme araçlarına ihtiyaç vardır. Alternatif ölçme-değerlendirme araçları ürünün yanında süreci de değerlendiren, öğrencilere not vermek dışında öğrenmelerine katkı sağlayan ilerleme aşamaları ve eksikleri hakkında öğrenciye bilgi veren öğrenci merkezli yaklaşımları kapsar (Karamustafaoğlu, Çağlak ve Meşeci, 2012: 168). İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı geliştirilirken alternatif değerlendirme yöntem ve teknikleri dikkate alınmıştır (2010: 12). Öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini özendirmek DKAB dersi öğretmeninin dikkat etmesi gereken hususlar arasında sıralanmıştır (2010: 26). Ayrıca gözlem formları, posterler, görüşmeler, öz değerlendirme formları, akran değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, performans görevleri ölçme ve değerlendirme yöntemleri arasında belirtilmiştir (2010: 213).

Bu ilke için temel kriterimiz; ilgili yapının süreç içinde ölçme ve değerlendirmeye imkân veren, öğrenciyi değerlendirme sürecinde etkin kılan yapıda olmasıdır. Ayrıca programda yer alan alternatif ölçme araçlarının olması da bu ilke için temel kriterler arasındadır. Bu niteliklere sahip olan yapılarda C3 ilkesi üst düzeyde yeteli kabul edilecektir.

Ders Kitabı İnceleme Örneği:

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Aşağıdaki öz değerlendirme formunda size uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

			
Peygamberimizin Hz. Hatice ile evliliğini özet olarak anlatabilirim.			
Peygamberimizin çocuklara değer verdiğini örneklerle açıklayabilirim.			
Peygamberimizin, ailesi içindeki davranışlarına örnekler verebilirim.			
Peygamberimizin aile fertlerinin güzel davranışlarını örnekler vererek anlatabilirim.			
Salavat dualarını ezbere okur ve anlamını söyleyebilirim.			

İki kez veya bir kez işaretlediyseniz ilgili konuları daha iyi anlamak için tekrar çalışmalısınız.

Şekil 14: C3 İlkesinin Üst Düzeyde Yeterli Kabul Edildiği Bir Yapı

5. sınıf ders kitabı, 3. üniteye yer alan bir öz değerlendirme formu. Öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine imkân veren bir alternatif ölçme aracıdır. Bu nedenle bu yapıda C3 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Ders kitaplarının değerlendirme kriterlerine bağlı olarak incelenmesi sonucunda elde edilen veriler, tablolar halinde Ek1’de yer almaktadır. Her üniteye dair inceleme detayları bu tablolarda açıklanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

BULGULAR VE YORUM

3.1. Sınıf Düzeyleri, Üniteler ve Yayınevleri Açısından Ders Kitaplarının Belirlenen İlkelere Uygunluk Düzeyleri

Bu bölümde sınıf düzeylerine, ünitelere ve yayınevlerine göre ders kitaplarının belirlenen ilkelere uygunluk düzeyleri ile ilgili elde edilen veriler açıklanmıştır. İlkelerin sınıf düzeyi, üniteler ve yayınevleri açısından durumu şu şekildedir:

3.1.1. Sınıf Düzeyi Açısından

Sınıf düzeyleri açısından kitapların ilkelere uygunluk oranı en yüksek olan kitap 8. sınıf kitabı (%55,7), en düşük olan kitap ise 6. sınıf kitabı (%48,6) olarak belirlenmiştir. Aşağıda inceleme verileri tablo üzerinde gösterilmiş ve sınıf düzeylerine göre kitapların, her bir ilkeye uygunluk düzeyi hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 2: Ders Kitaplarının Dersin Giriş Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)

KİTAPLAR	A1,A1<			A2,A2<			A3,A3<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
5	58	4	6,9%	58	27	46,6%	58	47	81,0%
6	73	9	12,3%	73	46	63,0%	73	51	69,9%
7	70	6	8,6%	70	34	48,6%	70	53	75,7%
8	58	0	0,0%	58	19	32,8%	58	51	87,9%
Toplam	259	19	7,3%	259	126	48,6%	259	202	78,0%

A1: Kitapların A1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi oldukça düşüktür. 6. sınıf kitabı %12,3 ile en yüksek orana sahipken, 8. sınıf kitabında A1 ilkesi hiç tespit edilmemiştir. 5, 6 ve 7. sınıf kitaplarında dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasına imkân veren yapıların oranı oldukça düşüktür.

A2: Kitapların A2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri dalgalı değerler içermektedir. 6. sınıf kitabı %63 ile en yüksek orana sahipken, 8. sınıf kitabı %32,8 ile en düşük orana sahiptir. Sadece 6. sınıf kitabının uygunluk oranı ortalamanın üzerindedir. Kitaplar yüksek düzeyde olmasa da giriş etkinlikleriyle öğrencinin ön bilgilerini harekete geçirmektedir.

A3: Kitapların A3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri ortalamanın üzerindedir. 8. sınıf kitabı %87,9 ile en yüksek orana sahipken 6. sınıf kitabı %69,9 ile en düşük orana sahiptir. Kitapların giriş etkinlikleriyle öğrencileri konuyla ilgili düşünmeye sevk ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 3: Ders Kitaplarının Dersin Gelişme Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)

KİTAPLAR	B1,B1<			B2,B2<			B3,B3<			B4,B4<			B5,B5<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
5	133	59	44,4%	133	26	19,5%	133	54	40,6%	133	60	45,1%	133	41	30,8%
6	177	74	41,8%	177	32	18,1%	177	49	27,7%	177	32	18,1%	177	45	25,4%
7	170	77	45,3%	170	35	20,6%	170	63	37,1%	170	45	26,5%	170	47	27,6%
8	142	62	43,7%	142	24	16,9%	142	68	47,9%	142	78	54,9%	142	77	54,2%
Toplam	622	272	43,7%	622	117	18,8%	622	234	37,6%	622	215	34,6%	622	210	33,8%

B1: Kitapların B1 ilkesine uygunluk düzeyleri birbirine yakındır. 7. sınıf kitabı %45,5 ile en yüksek orana sahipken 6. sınıf kitabı %41,8 ile en düşük orana sahiptir. Kitapların B1 ilkesine uygunluk oranı ortalamanın altındadır. Kitaplarda birincil kaynak kullanım oranı yüksek düzeyde olmasa da mevcuttur.

B2: Kitapların B2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri oldukça düşüktür. 7. sınıf kitabı %20,6 ile en yüksek orana sahipken, 8. sınıf kitabı %16,9 ile en düşük orana sahiptir. B2 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelerdendir. Bu açıdan ele alındığında B2 ilkesi incelenen yapılarda büyük oranda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Kitapların kavram öğretiminde çok düşük bir orana sahip olduğu belirlenmiştir.

B3: Kitapların B3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri ortalamanın altındadır. 8. sınıf kitabı %47,9 ile en yüksek orana sahipken 6. sınıf kitabı %27,7 ile en düşük orana sahiptir. B3 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelerdendir. Bu açıdan ele alındığında B3 ilkesi 6, 7 ve 8. sınıf kitaplarında büyük oranda üst düzeyde yeterli kabul edilmiş, 5. sınıf kitabının ise alt düzey ve üst düzey yeterlilik oranının eşit olduğu tespit edilmiştir. Kitaplar yüksek oranda olmasa da öğrencinin bilgiyi sorgulamasını desteklemektedir.

B4: Kitapların B4 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri dalgalı değerler içermektedir. 8. sınıf kitabı %54,9 ile en yüksek orana sahipken 6. sınıf kitabı %18,1 ile en düşük orana sahiptir. Öğrencinin günlük yaşamla ilişki kurmasını sağlama düzeyi 6. ve 7. sınıf kitaplarında oldukça düşüktür. 5. ve 8. sınıf kitapları ise yüksek düzeyde olmasa da öğrencinin günlük yaşamla ilişki kurmasını desteklemektedir.

B5: Kitapların B5 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri 8. sınıf kitabı hariç birbirine yakın değerlere sahiptir. 8. sınıf kitabı %54,2 ile en yüksek orana sahipken 6. sınıf kitabı %25,5 ile en düşük orana sahiptir. Öğrencinin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını destekleme düzeyi 5, 6 ve 7. sınıf kitaplarında oldukça düşüktür. 8. sınıf kitabı ise yüksek düzeyde olmasa da öğrencinin sınıf içi etkileşimine imkân vermektedir.

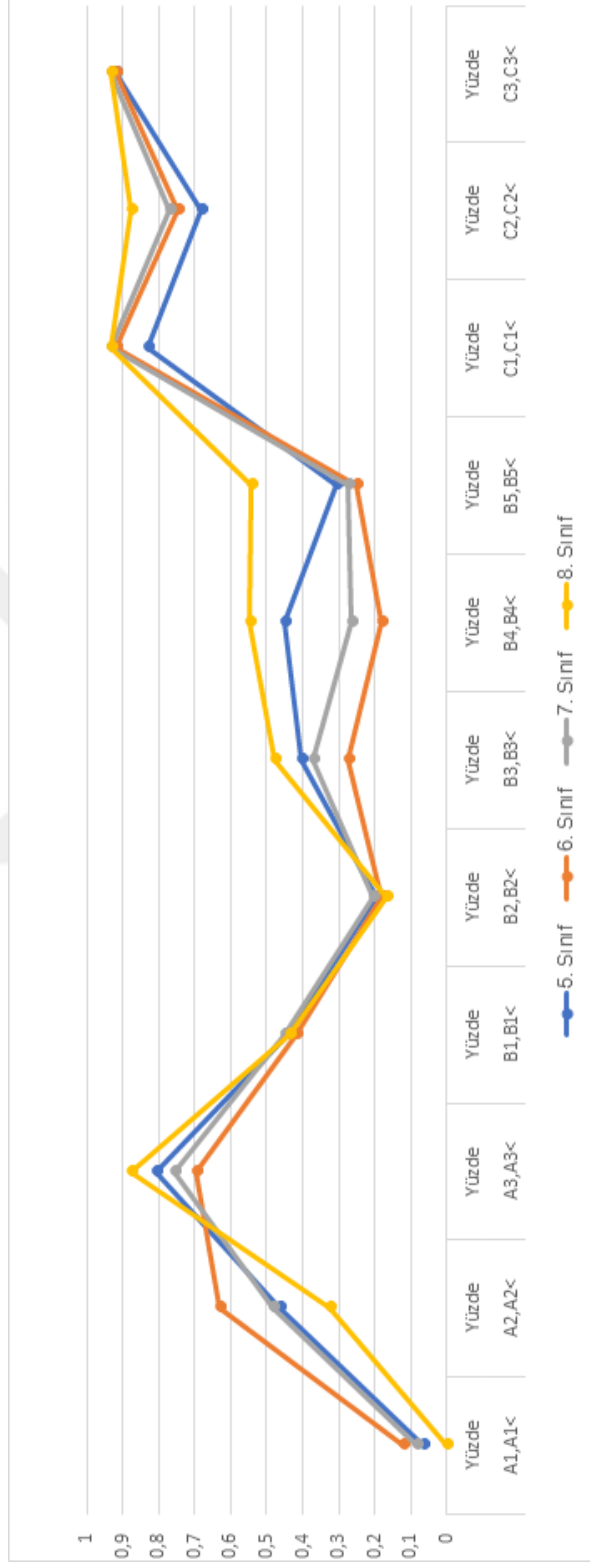
Tablo 4: Ders Kitaplarının Dersin Sonuç Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)

KİTAPLAR	C1,C1<			C2,C2<			C3,C3<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
5	72	60	83,3%	72	49	68,1%	72	66	91,7%
6	75	69	92,0%	75	56	74,7%	75	69	92,0%
7	91	85	93,4%	91	70	76,9%	91	85	93,4%
8	91	85	93,4%	91	80	87,9%	91	85	93,4%
Toplam	329	299	90,9%	329	255	77,5%	329	305	92,7%

C1: Kitapların C1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri birbirine yakındır. 8. sınıf kitabı %93,4 ile en yüksek orana sahipken 5. sınıf kitabı %83,3 ile en düşük orana sahiptir. Konu anlatım metinleri arasında çok sık öğrenciyi aktif kılan etkinliklere yer verilmesi C1 ilkesinin yüksek orana sahip olmasında etkili olmuştur. Kitaplar süreç temelli değerlendirmeyi desteklemektedir.

C2: Kitapların C2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri ortalamanın üzerindedir. 8. sınıf kitabı %87,9 ile en yüksek orana sahipken 5. sınıf kitabı %68,1 ile en düşük orana sahiptir. C2 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelere dendir. İncelenen yapılarda büyük oranda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Alt düzeyde yeterli kabul edilme kriterinden dolayı, kitapların üst düzey zihinsel becerileri ölçmeyi desteklediği söylenebilir.

C3: Kitapların C3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri birbirine yakındır. 7.ve 8. sınıf kitapları %93,4 ile en yüksek orana sahipken 5. sınıf kitabı %91,7 ile en düşük orana sahiptir. 5. sınıf kitabı en düşük değere sahip olmasına rağmen alternatif ölçme aracı olarak öz değerlendirme formu kullanan tek kitaptır. Konu anlatım metinleri arasında çok sık öğrenciyi aktif kılan etkinliklere yer verilmesi, C3 ilkesinin yüksek orana sahip olmasında etkili olmuştur. Kitaplar alternatif ölçme araçları kullanarak değerlendirme yapmayı desteklemektedir.

Şekil 15: Ders Kitaplarının Belirlenen İlkelere Uygunluk Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)

3.1.2. Üniteler Açısından

Üniteler açısından kitapların ilkelere uygunluk düzeyinin, en yüksek 1. ünitelerde (%54,6), en düşük 3. ünitelerde (%49) olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda inceleme verileri tablo üzerinde gösterilmiş ve ünitelerin, her bir ilkeye uygunluk düzeyi hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 5: Ders Kitaplarının Dersin Giriş Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)

ÜNİTELER	A1,A1<			A2,A2<			A3,A3<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
1	36	4	11,1%	36	18	50,0%	36	30	83,3%
2	50	5	10,0%	50	30	60,0%	50	37	74,0%
3	41	2	4,9%	41	14	34,1%	41	37	90,2%
4	42	0	0,0%	42	21	50,0%	42	33	78,6%
5	43	5	11,6%	43	13	30,2%	43	35	81,4%
6	47	3	6,4%	47	30	63,8%	47	30	63,8%
Toplam	259	19	7,3%	259	126	48,6%	259	202	78,0%

A1: Ünitelerin A1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi oldukça düşüktür. 5. üniteler %11,6 ile en yüksek orana sahipken 4. ünitelerde A1 ilkesi hiç tespit edilmemiştir. Bu bağlamda “Kur’an ve yorumu” öğrenme alanında dikkat çekici bir etkinliğe yer verilmediği gözlenmiştir. Üniteler dersin dikkat çekici bir etkinlik başlamasını sağlamada çok düşük bir orana sahiptir.

A2: Ünitelerin A2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi dalgalı değerler içermektedir. 6. üniteler %63,6 ile en yüksek orana sahipken 5. üniteler %30,2 ile en düşük orana sahiptir. Sadece 3. ve 5. ünitelerin A2 ilkesine uygunluk oranı ortalamanın altındadır. Üniteler yüksek düzeyde olmasa da giriş etkinlikleriyle öğrencinin ön

bilgilerini harekete geçirmektedir.

A3: Ünitelerin A3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi dalgalı değerler içermektedir. 3. üniteler %90,2 ile en yüksek orana sahipken 6. üniteler %63,8 ile en düşük orana sahiptir. Tüm ünitelerin A3 ilkesine uygunluk oranı ortalamanın üzerindedir. Ünitelerin giriş etkinlikleriyle öğrencileri konuyla ilgili düşünmeye sevk ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 6: Ders Kitaplarının Dersin Gelişme Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)

ÜNİTELER	B1,B1<			B2,B2<			B3,B3<			B4,B4<			B5,B5<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
1	97	54	55,7%	97	26	26,8%	97	41	42,3%	97	31	32,0%	97	37	38,1%
2	131	50	38,2%	131	25	19,1%	131	42	32,1%	131	54	41,2%	131	41	31,3%
3	90	49	54,4%	90	1	1,1%	90	32	35,6%	90	21	23,3%	90	29	32,2%
4	93	39	41,9%	93	25	26,9%	93	35	37,6%	93	15	16,1%	93	29	31,2%
5	109	48	44,0%	109	20	18,3%	109	47	43,1%	109	61	56,0%	109	40	36,7%
6	102	32	31,4%	102	20	19,6%	102	37	36,3%	102	33	32,4%	102	34	33,3%
Toplam	622	272	43,7%	622	117	18,8%	622	234	37,6%	622	215	34,6%	622	210	33,8%

B1: Ünitelerin B1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi dalgalı değerler içermektedir. 1. üniteler %55,7 ile en yüksek orana sahipken 6. üniteler %31,4 ile en düşük orana sahiptir. Sadece 1. ve 3. ünitelerin B1 ilkesine uygunluk oranı ortalamanın üzerindedir. En düşük oranın 6. ünitelere ait olması “Din ve Kültür” öğrenme alanında birincil kaynak kullanımının düşük olduğunu göstermektedir. Ünitelerde birincil kaynak kullanım oranı yüksek düzeyde olmasa da mevcuttur.

B2: Ünitelerin B2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi oldukça düşüktür. 4. üniteler %26,9 ile en yüksek orana sahipken 3. üniteler %1,1 ile en düşük orana

sahiptir. En düşük oranın 3. ünitelere ait olması “Hz. Muhammed” öğrenme alanında kavram öğretiminin neredeyse hiç yapılmadığını göstermektedir. B2 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelerdendir. Bu açıdan ele alındığında B2 ilkesi incelenen yapılarda çoğunlukla alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünitelerde kavram öğretimi çok düşük düzeydedir.

B3: Ünitelerin B3 ilkesine uygun hazırlanma oranları ortalamanın altındadır. 5. üniteler %43,1 ile en yüksek orana sahipken 3. üniteler %32,1 ile en düşük orana sahiptir. B3 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelerdendir. Bu açıdan ele alındığında B3 ilkesi incelenen yapılarda büyük oranda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Üniteler yüksek oranda olmasa da öğrencinin bilgiyi sorgulamasını desteklemektedir.

B4: Ünitelerin B4 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi dalgalı değerlere sahiptir. 5. üniteler %56 ile en yüksek orana sahipken 4. üniteler %16,1 ile en düşük orana sahiptir. Buna bağlı olarak günlük yaşamla ilişkilendirme “Ahlak” öğrenme alanlarında ortalama düzeyde, “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanlarında ise oldukça düşük düzeydedir. 1, 2, 5 ve 6. üniteler yüksek oranda olmasa da öğrencinin günlük yaşamla ilişki kurmasını desteklemektedir.

B5: Ünitelerin B5 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi birbirine yakındır. 1. üniteler %38,1 ile en yüksek orana sahipken 4. üniteler %31,2 ile en düşük orana sahiptir. Tüm ünitelerin B5 ilkesine uygunluk oranı ortalamanın altındadır. Üniteler yüksek oranda olmasa da öğrencilerin sınıf içi etkileşimi desteklemektedir.

Tablo 7: Ders Kitaplarının Dersin Sonuç Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)

ÜNİTELER	C1,C1<			C2,C2<			C3,C3<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
1	56	51	91,1%	56	43	76,8%	56	52	92,9%
2	69	64	92,8%	69	41	59,4%	69	65	94,2%
3	46	41	89,1%	46	38	82,6%	46	42	91,3%
4	45	40	88,9%	45	38	84,4%	45	41	91,1%
5	62	57	91,9%	62	51	82,3%	62	58	93,5%
6	51	46	90,2%	51	44	86,3%	51	47	92,2%
Toplam	329	299	90,9%	329	255	77,5%	329	305	92,7%

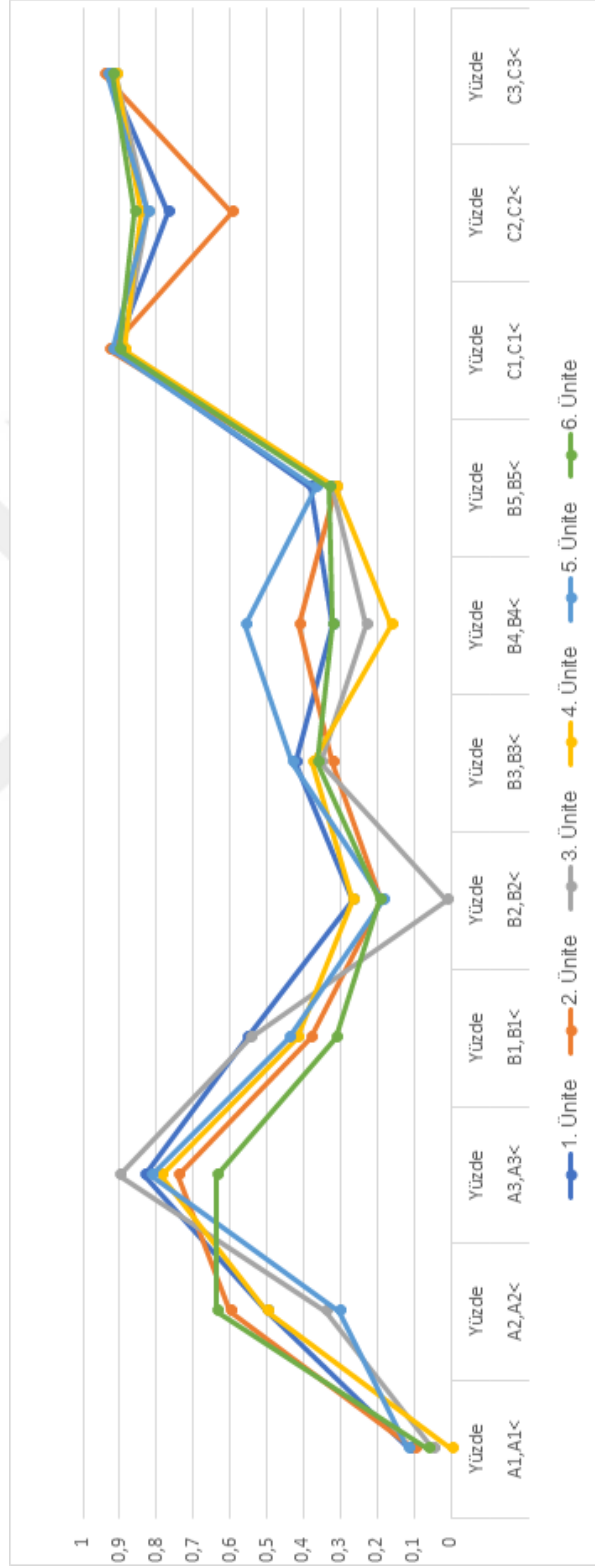
C1: Ünitelerin C1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi birbirine yakındır. 2. üniteler %92,8 ile en yüksek uygunluk oranına sahipken 4. üniteler %88,9 ile en düşük uygunluk oranına sahiptir. Konu anlatım metinleri arasında çok sık öğrenciyi aktif kılan etkinliklere yer verilmesi C1 ilkesinin yüksek orana sahip olmasında etkili olmuştur. Üniteler süreç temelli değerlendirmeyi desteklemektedir.

C2: Ünitelerin C2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri ortalamanın üzerindedir. 6. üniteler %86,3 ile en yüksek orana sahipken 2. üniteler %59,4 ile en düşük orana sahiptir. Öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini ölçmede “ibadet” öğrenme alanının en düşük düzeyde olduğu görülmektedir. C2 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelere dendir. İncelenen yapılarda büyük oranda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Alt düzeyde yeterli kabul edilme kriterinden dolayı, kitapların üst düzey zihinsel becerileri ölçmeyi desteklediği söylenebilir.

C3: Ünitelerin C3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyi birbirine yakındır. 2. üniteler %94,2 ile en yüksek orana sahipken 4. üniteler %91,1 ile en düşük orana sahiptir. Konu anlatım metinleri arasında çok sık öğrenciyi aktif kılan etkinliklere yer

verilmesi, C3 ilkesinin yüksek orana sahip olmasında etkili olmuştur. Üniteler alternatif ölçme araçları kullanarak değerlendirme yapmayı desteklemektedir.

Şekil 16: Ders Kitaplarının Belirlenen İkelere Uygunluk Düzeyleri (Ünitelere Göre)

3.1.3. Yayınları Açısından

Ders kitaplarını incelemek için belirlenen ilkelere; özel yayınları tarafından hazırlanan kitapların (%53,5), MEB tarafından hazırlatılan kitaplara (%49,5) göre daha yüksek oranda uygun olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda inceleme verileri tablo üzerinde gösterilmiş ve yayınlarına göre ders kitaplarının, her bir ilkeye uygunluk düzeyi hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 8: Ders Kitaplarının Dersin Giriş Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Yayınlarına Göre)

YAYINLARI	A1,A1<			A2,A2<			A3,A3<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
ÖZEL	116	4	3,4%	116	46	39,7%	116	98	84,5%
MEB	143	15	10,5%	143	80	55,9%	143	104	72,7%
Toplam	259	19	7,3%	259	126	48,6%	259	202	78,0%

A1: Yayınlarına göre kitapların A1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri oldukça düşüktür. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %10,5; özel yayınlarına ait kitapların ise %3,4 oranında A1 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Kitapların dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlama oranı çok düşüktür.

A2: Yayınlarına göre kitapların A2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri arasında yaklaşık %15'lik fark bulunmaktadır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %55,9; özel yayınlarına ait kitapların ise %39,7 oranında A2 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. MEB tarafından hazırlatılan kitapların öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmede daha etkili olduğu gözlenmiştir. Kitapların yüksek oranda olmasa da giriş etkinlikleriyle öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmekte olduğu belirlenmiştir.

A3: Yayınlarına göre kitapların A3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri ortalamanın üzerindedir. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %72,7; özel

yayınevlerine ait kitapların ise %84,5 oranında A3 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Özel yayınevlerine ait kitapların öğrenciyi konuyla ilgili düşünmeye sevk etmede daha etkili olduğu gözlenmiştir. Kitapların giriş etkinlikleriyle öğrencileri konuyla ilgili düşünmeye sevk ettiği tespit edilmiştir.

Tablo 9: Ders Kitaplarının Dersin Gelişme Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Yayınevlerine Göre)

YAYINEVLERİ	B1,B1<			B2,B2<			B3,B3<			B4,B4<			B5,B5<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
ÖZEL	275	121	44,0%	275	50	18,2%	275	122	44,4%	275	138	50,2%	275	118	42,9%
MEB	347	151	43,5%	347	67	19,3%	347	112	32,3%	347	77	22,2%	347	92	26,5%
Toplam	622	272	43,7%	622	117	18,8%	622	234	37,6%	622	215	34,6%	622	210	33,8%

B1: Yayınevlerine göre kitapların B1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri birbirine çok yakındır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %43,5; özel yayınevlerine ait kitapların ise %44 oranında B1 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Her iki kitap türünde de B1 ilkesine uygunluk oranı ortalamanın altındadır. Kitaplarda birincil kaynak kullanımı yüksek oranda olmasa da mevcuttur.

B2: Yayınevlerine göre kitapların B2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri oldukça düşüktür. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %19,3; özel yayınevlerine ait kitapların ise %18,2 oranında B2 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. B2 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelere dendir. Bu açıdan ele alındığında B2 ilkesi incelenen yapılarda büyük oranda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Kitapların kavram öğretimi sağlama düzeyi çok düşüktür.

B3: Yayınevlerine göre kitapların B3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri ortalamanın altındadır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %32,3; özel yayınevlerine ait kitapların ise %44,4 oranında B3 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Özel yayınevlerine ait kitapların öğrencinin bilgiyi sorgulamasını

sağlamada daha etkili olduğu gözlenmiştir. B3 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelere dendir. Bu açıdan ele alındığında B3 ilkesi incelenen yapılarda büyük oranda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Kitaplar yüksek oranda olmasa da öğrencinin bilgiyi sorgulamasını desteklemektedir.

B4: Yayınevlerine göre kitapların B4 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri arasında %28’lik fark vardır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %22,2; özel yayınevlerine ait kitapların ise %50,2 oranında B4 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını MEB tarafından hazırlatılan kitaplar çok düşük düzeyde desteklemekte, özel yayınevlerine ait kitaplar ise ortalama düzeyde desteklemektedir.

B5: Yayınevlerine göre kitapların B5 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri arasında yaklaşık %16’lık fark vardır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %26,5; özel yayınevlerine ait kitapların ise %42,9 oranında B5 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Öğrencinin sınıf iç etkileşimini sağlamada özel yayınevlerine ait kitapların daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Her iki kitap türünün de B5 ilkesine uygunluk oranının ortalamanın altında olduğu belirlenmiştir. Kitaplar yüksek oranda olmasa da sınıf içi etkileşimi desteklemektedir.

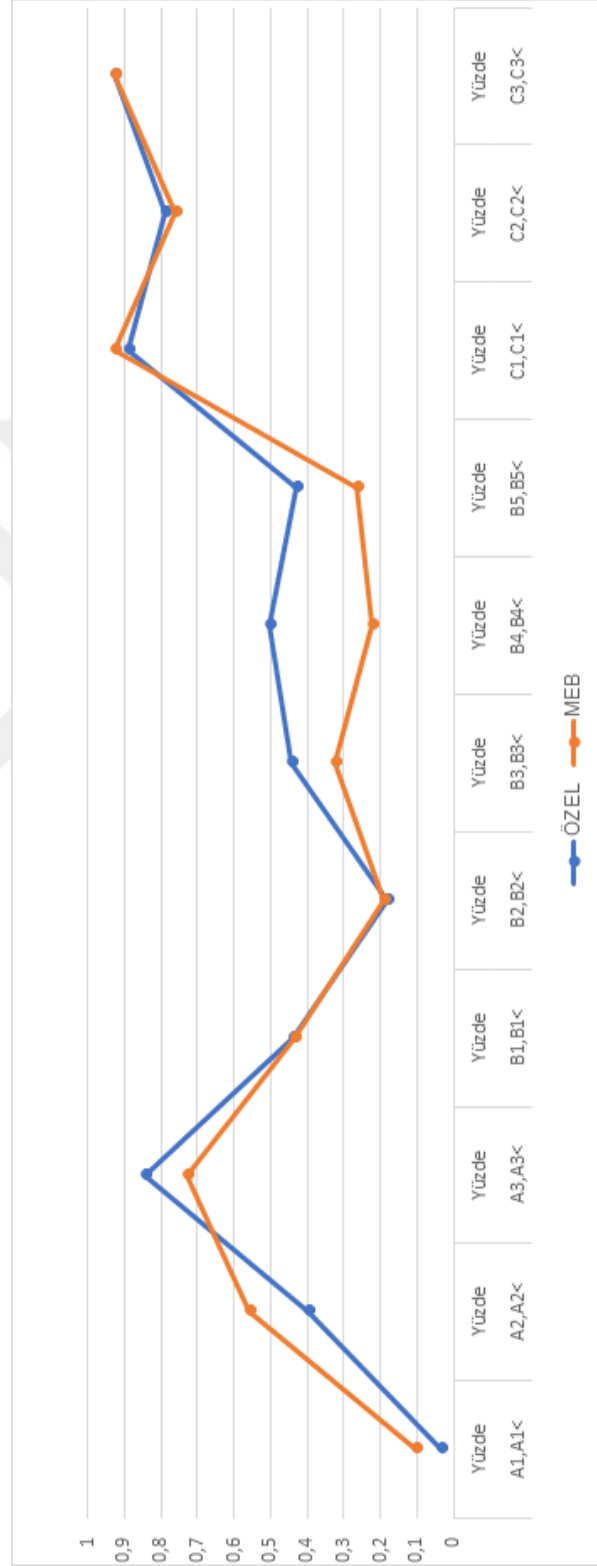
Tablo 10: Ders Kitaplarının Dersin Sonuç Aşaması İlkelerine Uygunluk Düzeyleri (Yayınevlerine Göre)

YAYINEVLERİ	C1,C1<			C2,C2<			C3,C3<		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
ÖZEL	163	145	89,0%	163	129	79,1%	163	151	92,6%
MEB	166	154	92,8%	166	126	75,9%	166	154	92,8%
Toplam	329	299	90,9%	329	255	77,5%	329	305	92,7%

C1: Yayınevlerine göre kitapların C1 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri birbirine çok yakındır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %92,8; özel yayınevlerine ait kitapların ise %89 oranında C1 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Konu anlatım metinleri arasında çok sık öğrenciyi aktif kılan etkinliklere yer verilmesi C1 ilkesinin yüksek orana sahip olmasında etkili olmuştur. Kitaplar süreç temelli değerlendirmeyi desteklemektedir.

C2: Yayınevlerine göre kitapların C2 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri birbirine çok yakındır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %75,9; özel yayınevlerine ait kitapların ise %79,1 oranında C2 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. C2 ilkesi üst düzey ve alt düzey yeterlilik kriterine sahip olan ilkelere dendir. Bu açıdan ele alındığında C2 ilkesi incelenen yapılarda büyük oranda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Alt düzeyde yeterli kabul edilme kriterinden dolayı kitapların üst düzey zihinsel becerileri ölçmeyi desteklediği söylenebilir.

C3: Yayınevlerine göre kitapların C3 ilkesine uygun hazırlanma düzeyleri birbirine çok yakındır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %92,8; özel yayınevlerine ait kitapların ise %92,6 oranında C3 ilkesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Konu anlatım metinleri arasında çok sık öğrenciyi aktif kılan etkinliklere yer verilmesi C3 ilkesinin yüksek orana sahip olmasında etkili olmuştur. Kitaplar alternatif ölçme araçları kullanarak değerlendirme yapmayı desteklemektedir.

Şekil 17: Ders Kitaplarının Belirlenen İkelere Uygunluk Düzeyleri (Yayınnevlerine Göre)

3.2. Sınıf Düzeyleri, Üniteler ve Yayınevleri Açısından Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygunluk Düzeyleri

Bu bölümde; sınıf düzeyleri, üniteler ve yayınevleri açısından ders kitaplarının, öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarına uygunluk düzeyleriyle ilgili elde edilen veriler açıklanmıştır.

Öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarından sonuç aşamasının (%87), belirlenen ilkelere en yüksek düzeyde uygun olduğu tespit edilmiştir. İkelere uygun hazırlanma düzeyi açısından sonuç aşamasını, giriş aşaması (%44,6) ve gelişme aşaması (%33,7) takip etmektedir. Öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarına göre giriş aşamasında, öğrencinin konuyla ilgili düşünmesini sağlama düzeyinin (%78), gelişme aşamasında birincil kaynak kullanımını destekleme düzeyinin (%43,7), sonuç aşamasında ise alternatif ölçme aracı kullanımını sağlama düzeyinin (%92,7) diğer ilkelere göre en yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarının sınıf düzeyi, üniteler ve yayınevleri açısından durumu şu şekildedir:

3.2.1. Sınıf Düzeyi Açısından

Aşağıda inceleme verileri tablo üzerinde gösterilmiş ve sınıf düzeylerine göre kitapların, öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarına katkısı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 11: Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygun Hazırlanma Düzeyleri (Sınıf Düzeylerine Göre)

KİTAPLAR	GİRİŞ			GELİŞME			SONUÇ		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
5	58	78	44,8%	133	240	36,1%	72	175	81,0%
6	73	106	48,4%	177	232	26,2%	75	194	86,2%
7	70	93	44,3%	170	267	31,4%	91	240	87,9%
8	58	70	40,2%	142	309	43,5%	91	250	91,6%
Toplam	259	347	44,6%	622	1048	33,7%	329	859	87,0%

Giriş aşaması: İncelenen kitapların giriş aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi birbirine yakındır. 6. sınıf kitapları %48,4 ile en yüksek orana sahipken 8. sınıf kitapları %40,2 ile en düşük orana sahiptir. Kitapların giriş aşaması ilkelerine uygunluk oranı ortalamanın altındadır. Kitaplar giriş aşaması ilkelerine yüksek düzeyde olmasa da uygun hazırlanmıştır.

Gelişme aşaması: Kitapların gelişme aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi dalgalı değerlere sahiptir. 8. sınıf kitabı %43,5 ile en yüksek orana sahipken 6. sınıf kitabı %26,2 en düşük orana sahiptir. Kitapların gelişme aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi 5, 6 ve 7. sınıf kitaplarında oldukça düşüktür.

Sonuç aşaması: İncelenen kitapların sonuç aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi birbirine yakındır. 8. sınıf kitabı %91,6 ile en yüksek orana sahipken 5. sınıf kitabı %81 ile en düşük orana sahiptir. Kitapların sonuç aşaması ilkelerine uygun hazırlandığı tespit edilmiştir.

3.2.2. Üniteler Açısından

Aşağıda inceleme verileri tablo üzerinde gösterilmiş ve ünitelerin, öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarına katkısı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 12: Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygun Hazırlanma Düzeyleri (Ünitelere Göre)

ÜNİTELER	GİRİŞ			GELİŞME			SONUÇ		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
1	36	52	48,1%	97	189	39,0%	56	146	86,9%
2	50	72	48,0%	131	212	32,4%	69	170	82,1%
3	41	53	43,1%	90	132	29,3%	46	121	87,7%
4	42	54	42,9%	93	143	30,7%	45	119	88,1%
5	43	53	41,1%	109	216	39,6%	62	166	89,2%
6	47	63	44,7%	102	156	30,6%	51	137	89,6%
Toplam	259	347	44,6%	622	1048	33,7%	329	859	87,0%

Giriş aşaması: İncelenen ünitelerin giriş aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi birbirine yakındır. 1. üniteler %48,1 ile en yüksek orana sahipken 5. üniteler %41,1 ile en düşük orana sahiptir. İncelenen ünitelerin giriş aşaması ilkelerine uygunluk oranı ortalamanın altındadır. Üniteler giriş aşaması ilkelerine yüksek düzeyde olmasa da uygun hazırlanmıştır.

Gelişme aşaması: İncelenen ünitelerin gelişme aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi birbirine yakındır. 5. üniteler %39,6 ile en yüksek orana sahipken 3. üniteler %29,3 ile en düşük orana sahiptir. Ünitelerin gelişme aşaması ilkelerine uygunluk oranları ortalamanın altında olup çok yüksek düzeyde değildir.

Sonuç aşaması: İncelenen ünitelerin sonuç aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi birbirine yakındır. 6. üniteler %89,6 ile en yüksek orana sahipken 2. üniteler %82,1 ile en düşük orana sahiptir. Üniteler sonuç aşaması ilkelerine büyük oranda uygun hazırlanmıştır.

3.2.3. Yayınları Açısından

Aşağıda inceleme verileri tablo üzerinde gösterilmiş ve yayınlarına göre

kitapların, öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarına katkısı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 13: Ders Kitaplarının Öğrenme-Öğretme Sürecinin Aşamalarına Uygun Hazırlanma Düzeyleri (Yayınevlerine Göre)

YAYINEVLERİ	GİRİŞ			GELİŞME			SONUÇ		
	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde	Yapı	Adet	Yüzde
ÖZEL	116	148	42,5%	275	549	39,9%	163	425	86,9%
MEB	143	199	46,4%	347	499	28,8%	166	434	87,2%
Toplam	259	347	44,6%	622	1048	33,7%	329	859	87,0%

Giriş aşaması: Yayınevlerine göre kitapların giriş aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi ortalamanın altındadır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %46,4; özel yayınevlerine ait kitapların ise %42,5 oranında giriş aşaması ilkelerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Kitaplar giriş aşaması ilkelerine yüksek düzeyde olmasa da uygun hazırlanmıştır.

Gelişme aşaması: Yayınevlerine göre kitapların gelişme aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi ortalamanın altındadır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %28,8; özel yayınevlerine ait kitapların ise %39,9 oranında gelişme aşaması ilkelerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Kitapların gelişme aşaması ilkelerine uygunluğu, dersin diğer aşamaları ile kıyaslandığında düşük düzeydedir.

Sonuç aşaması: Yayınevlerine göre kitapların sonuç aşaması ilkelerine uygunluk düzeyi birbirine yakındır. MEB tarafından hazırlatılan kitapların %87,2; özel yayınevlerine ait kitapların ise %86,9 oranında sonuç aşaması ilkelerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Kitaplar sonuç aşaması ilkelerine büyük oranda uygun hazırlanmıştır.

SONUÇ

Ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecine katkı düzeyini tespit etmek için belirlenen ilkeler ve değerlendirme kriterlerine göre incelenmesi neticesinde elde edilen bulgulardan çıkarılan sonuçlar şu şekildedir:

Kitapların ilkelere uygunluk düzeyi, ilkeler arasında dalgalı değerler içermektedir. İkelere uygunluğu açısından kitapların dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlama düzeyinin (%7,3) en düşük, alternatif ölçme aracı kullanımını destekleme düzeyinin (%92,7) ise en yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen ders kitapları, öğretim programının ve yapılandırmacı yaklaşımın öngördüğü ilkelere ortalama düzeyde (%51,2) uygun bulunmuştur. İncelenen kitapların her birinin ilkelere uygunluk düzeyleri birbirine yakındır. Öğrenme-öğretme sürecinin aşamalarına bağlı olarak kitapların programa uygunluk düzeyleri değişiklik göstermektedir. Kitapların öğrenme-öğretme sürecinin giriş, gelişme ve sonuç aşamalarına katkısına dair tespit edilen durumlar şunlardır:

- Dersin giriş aşaması için, incelenen ilkelerin kitaplarda bulunma düzeyi (%44,6), dersin diğer aşamaları içinde 2. sırada yer almaktadır. Giriş aşaması için belirlenen ilkeler açısından bakıldığında zaman elde edilen sonuçlar şu şekildedir:
 - ✓ Kitapların dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlama düzeyinin, hem giriş aşamasında hem de tüm ilkeler içinde en düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.
 - ✓ Kitapların yüksek düzeyde olmasa da öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirdiği belirlenmiştir.
 - ✓ Kitapların büyük oranda öğrencileri konuyla ilgili düşünmeye sevk ettiği görülmektedir.
- Dersin gelişme aşaması için, incelenen ilkelerin kitaplarda bulunma düzeyi (%33,7), dersin diğer aşamaları içinde 3. sırada yer almaktadır. Kitapların

öğrenme-öğretme sürecine en az katkı sağladığı aşamanın, dersin gelişme aşaması olduğu görülmektedir. Gelişme aşaması için belirlenen ilkeler açısından bakıldığı zaman elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- ✓ Kitaplarda birincil kaynak kullanımı yüksek düzeyde olmasa da mevcuttur.
 - ✓ Kitaplarda kavram öğretimini destekleme düzeyi çok düşük olup kavramlar çoğunlukla öğrencinin düşünmesine imkân vermeden doğrudan açıklanmaktadır.
 - ✓ Kitaplar yüksek düzeyde olmasa da öğrencinin bilgiyi sorgulamasını desteklemektedir.
 - ✓ Kitapların öğrencinin günlük yaşamla ilişki kurmasını destekleme oranı, sınıf düzeyleri arasında farklı değerlere sahiptir. Günlük yaşamla ilişki kurma düzeyi yüksek olmayıp özellikle 6. ve 7. sınıf kitaplarında oldukça düşük düzeydedir.
 - ✓ Kitapların sınıf içi etkileşimi destekleme düzeyleri, 8. sınıf kitaplarında ortalama düzeyde olup diğer kitaplarda ortalamanın oldukça altındadır. Kitaplar yüksek düzeyde olmasa da öğrencinin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını desteklemektedir.
- Dersin sonuç aşaması için, incelenen ilkelerin kitaplarda bulunma düzeyi (%87), dersin diğer aşamaları içinde 1. sırada yer almaktadır. Kitapların öğrenme-öğretme sürecine en fazla dersin sonuç aşamasında katkı sağladığı görülmektedir. Sonuç aşaması için belirlenen ilkeler açısından bakıldığı zaman elde edilen sonuçlar şu şekildedir:
 - ✓ Kitaplar süreç temelli değerlendirmeyi desteklemektedir. Bunun sağlanmasında, konu anlatımı aralarında yer alan etkinliklerin önemli bir yeri vardır. Bu etkinlikler öğrencilerin konuya dair bilgileri hakkında öğretmene süreç içinde bilgi vermektedir.
 - ✓ Kitapların üst düzey zihinsel becerileri ölçme düzeyi ortalamanın üstündedir. Kitaplar özellikle programın kabul ettiği üst düzey zihinsel becerileri ölçmeyi büyük oranda desteklemektedir.

- ✓ Kitaplar alternatif ölçme aracı kullanımını yüksek düzeyde desteklemektedir. Bunda konu anlatım metinleri arasında öğrenciyi aktif kılan etkinliklere çok sık yer verilmesinin etkisi vardır.

Öneriler:

- Ders kitapları örgün eğitimin her aşamasında kullanılabilen temel ders materyallerindendir. Bu yönüyle öğrenme-öğretme sürecinin amacına uygun bir şekilde yürütülmesinde, ders kitaplarının önemli bir görevi vardır. Sürecin, programın amacına uygun olarak yürütülmesi için kitapların programın eğitimsel yaklaşımına daha yüksek düzeyde uygun hazırlanması gerekmektedir. Bu husus, okutulacak kitapların belirlenmesinde temel değerlendirme kriterlerinden olmalıdır.
- Ders kitaplarında dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlama oranı oldukça düşüktür. Ders kitaplarının öğrencinin derse karşı motivasyonunu artırmasında, dikkat çekici etkinliklerin önemli bir yeri vardır. Bu bağlamda kitaplarda öğrencinin ilgisini çekecek etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.
- Kitapların dersin gelişme aşamasına katkısı oldukça düşüktür. İşbirliği ile öğrenme, drama yöntemi, günlük yaşamla ilişkilendirme gibi etkinlikler gelişme aşamasını destekleyici olacaktır. Kitaplarda konu anlatım metinleri ve etkinlikler hazırlanırken bu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Ders kitaplarında kavram öğretimi çok düşük düzeydedir. Kitaplarda konunun kavramlarına dair öğrencinin düşünmesini sağlayacak etkinliklere ve “Anlam Çözümleme Tabloları”, “Kavram Ağları”, “Kavram Haritaları” gibi grafiksel materyallere yer verilmesi öğrencinin kavramları anlamlı öğrenmesini destekleyecektir.
- Üniteler açısından baktığımız zaman;
 - ✓ 4. ünitelerde/Kur’an-ı Kerim öğrenme alanında dikkat çekici giriş etkinliklerine hiç yer verilmemiştir. Ayrıca bu ünitelerin öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleme düzeyi çok düşüktür. Öğrencilerin

Kur'an-ı Kerim ünitelerini daha kalıcı öğrenebilmeleri için bu üniteler hazırlanırken dikkat çekici nitelikte ve gerçek yaşamla ilişki kurmayı destekleyen etkinliklere yer verilmesi oldukça önemlidir.

- ✓ 3. ünitelerde/Hz. Muhammed öğrenme alanında kavram öğretimi yok denilecek kadar düşük düzeydedir. Öğrencilerin “Hz. Muhammed” öğrenme alanına dair kavramları anlamlı öğrenmelerini desteklemek için bu ünitelerde kavram öğretimine daha fazla ağırlık verilmelidir.
- ✓ 2. ünitelerde/İbadet öğrenme alanında öğrencinin üst düzey zihinsel becerilerini ölçme düzeyi diğer ünitelere göre daha düşüktür. Bu ünitelerde öğrencinin üst düzey düşünme becerilerini ölçecek nitelikte soru ve etkinliklere daha fazla yer verilmesi, öğrencinin ibadetleri yapılandırarak öğrenmesini destekleyecektir.

KAYNAKÇA

- AIRASIAN, P. W., “Bilişsel Süreç Boyutu”, **Öğrenme Öğretim ve Değerlendirme ile İlgili Bir Sınıflama**, Ed.: Lorin W. K. A., MAYER, R. Anderson, David R. Krathwohl, Çev.: Dursun Ali Özçelik, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, s. 81-122.
- E., PINTRICH P. R., RATHS J., WITTROCK M. C.: 2014
- ARPACI, M.: 2012 “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Yapılandırmacı Öğrenme Ortamları”, **Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, 12/3, s. 151-174.
- ARSLAN, M.: 2007 “Eğitimde Yapılandırmacı Yaklaşımlar”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 40/1, s. 41-61.
- ASRİ, S.: 2011 Ortaöğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretim Programı Ders Kitabı Uyumu, **Doktora Tezi**, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYBAR, F. B.: 2008 İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Ders Kitaplarında Kullanılan İçerik Ve Etkinliklerin İnanç Öğrenme Alanı Kazanımlarının Gerçekleşmesine Katkısı (Ders Kitaplarına Dayalı İçerik Analizi), **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYDIN, H.: 2007 **Felsefi Temelleri Işığında Yapılandırmacılık**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

- BEKDEMİR, M., SELİM, Y.: 2008 “Revize Edilmiş Bloom Taksonomisi ve Cebir Öğrenme Alanı Örneğinde Uygulaması”, **Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi**, 10/2, s. 185-196.
- BROOKS, M. G., BROOKS J. G.: 1999 **In Search of Understanding: The Case for Constructivist Classrooms**, Virginia, ASCD. (Çevrimiçi)
http://ocw.metu.edu.tr/pluginfile.php/9173/mod_resource/content/1/In%20Search%20of%20Understanding.pdf
27 Haziran 2018
- CEBECİ, S.: 2005 **Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- CEMALOĞLU N.: 2003 "Öğretimde Ders Kitaplarının Yeri ve Önemi", **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu (Tarih 9-12)**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 1-32
- CEYLAN, E., YİĞİT, B.: 2004 **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, Ankara, Anı Yayıncılık.
- DAM, H.: 1996 İlköğretim 1. Kademe (4-5) Öğrencilerinin Din Hakkında Sordukları Sorular ve Bu Sorular Açısından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİREL, Ö.: 2009 **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, Pegem Akademi.
- DOĞANAY, A., ÜNAL, F.: 2006 “Eleştirel Düşünmenin Öğretimi”, **İçerik Türlerine Dayalı Öğretim**, Ed.: Ali Şimşek, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s.

209-264.

- DOĞAN, R.,
TOSUN, C.: 2003 **İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi**, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- DUMAN, T.,
ÇAKMAK, M.: 2011 “Ders Kitaplarının Nitelikleri”, **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu**, Ed.: Leyla Küçükahmet, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 18-32.
- ERDAMAR KOÇ, G.: 2011 “Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı”, **Eğitim Psikolojisi**, Ed.: Ayten Ulusoy, Ankara, Anı Yayıncılık, s. 417-450.
- ERDEM, E.,
DEMİREL, Ö.: 2002 “Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 23, s. 81-87.
- ERDEN, M.: 2009 **Eğitim Bilimlerine Giriş**, Ankara, Arkadaş Yayınevi.
- ERTAŞ, H.: 2015 **Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitaplarında Kullanılan Hadis Materyalinin Tespit ve Tahlili, Doktora Tezi**, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERTÜRK, S.: 1994 **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, Meteksan.
- EV, H.: 2011 “Yapılandırmacılık: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi için Tehdit mi Yoksa Fırsat mı?”, **Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi**, Ed.: Recep Kaymakcan, Mahmut Zengin, Z. Şeyma Arslan, İstanbul, DEM Yayınları, s. 203-216.
- GÖRGEN, İ.: 2012 “Program Geliştirmede Temel Kavramlar”, **Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar Yaklaşımlar**, Ed.: Hasan

Şeker, Ankara, Anı Yayıncılık, s. 1-18.

GÜNDÜZ, M. M.: 2010 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi V. Sınıf Ders Kitabının Gagne'nin Öğretim İlkelerine Göre İçerik Açısından İncelenmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HOAGLAND, M. A.: 2000 “Utilizing Constructivism in the History Classroom”, **Social Studies Practicum**, Bloomington, (Çevrimiçi) <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED482436.pdf>, 1 Haziran 2014

KANDEMİR, S.: 2015 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 4. Sınıf Ders Kitaplarındaki Hadis Çevirilerinin Öğrenci Algı Düzeylerine Göre İncelenmesi, **Yüksek Lisans Tezi**, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARAMUSTAFA OĞLU, S., ÇAĞLAK, A., MEŞECİ, B.: 2012 “Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlilikleri”, **Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1/2, s. 167-179.

KARASAR, N.: 2013 **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

KAYA, Z.: 2006 **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Ankara, Pegem Yayıncılık.

KAZAN, E.: 2003 4. ve 5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitaplarında Allah İnancının Öğretimi, **Yüksek Lisans Tezi**, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- KESKİNER, E.: 2011 “Öğretim Materyali Olarak İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitaplarına Dair Bir Araştırma”, **Türkiye’de Okullarda Din Öğretimi**, Ed. Recep Kaymakcan, Mahmut Zengin, Z. Şeyma Arslan, İstanbul, DEM Yayınları.
- KILIÇ, A., SEVEN, S.: 2007 **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- KILIÇ, D.: 2008 “Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri”, **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, Ed.: Özcan Demirel, Kasım Kiroğlu, Ankara, Öğreti, s. 37-53.
- KÖSEOĞLU, F., KAVAK, N.: 2001 “Fen Öğretiminde Yapılandırıcı Yaklaşım”, **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 21/1, s. 139-148
- KÜÇÜKAHMET, L.: 1998 **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, İstanbul, Alkım Yayınları.
- M.E.B.: 2010 **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara.
- M.E.B.: 2012 **Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği**.
(Çevrimiçi) <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1605.pdf>
28 Haziran 2018
- OKUMUŞLAR, M.: 2007 “5E Yapılandırmacı Öğretim Modeli ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi İşleniş Örneği”, **Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. 24, s. 167-179.

- OKUMUŞLAR, M.: 2014 **Yapılandırmacı Yaklaşım ve Din Eğitimi**, Konya, Yediveren Kitap.
- OSMANOĞLU, C.: 2014 Orta Öğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) Öğretim Programında ve Ders Kitaplarında Çoğulculuk, **Doktora Tezi**, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZDEN, Y.: 2003 **Öğrenme ve Öğretme**, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- ÖZERBAŞ, M., A.: 2007 “Yapılandırmacı Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Akademi Başarılarına ve Kalıcılığına Etkisi”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 5/4, s. 609-635.
- PERKINS, D.: 1999 “The Many Faces of Constructivism”, **Educational Leadership**, 57/3, s. 6-11.
- SHERMAN, T. M., KURSHAN B. L.: 2005 “Constructing Learning”, **Learning & Leading with Technology**, 32/5, s. 10-39, (Çevrimiçi) <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ697302.pdf>, 8 Haziran 2014
- SÖNMEZ, V.: 2007 **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Ankara, Anı Yayıncılık.
- SÖNMEZ, V.: 2010 **Program Geliştirmede Öğretmen Elkitabı**, Ankara, Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, K.: 2010 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Ders Kitabı İnceleme Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi (Muğla İl Örneği), **Yüksek Lisans Tezi**,

Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞİMŞEK, N.: 2004 “Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretime Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Eğitim Bilimleri ve Uygulama**, 3/5, s. 115-139.

ŞİMŞEK ÖZKAN, Z.: 2011 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabının Yapılandırmacı Anlayışa Uygunluğunun İncelenmesi (6. Sınıf Örneği), **Yüksek Lisans Tezi**, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TEZCİ, E., GÜROL, A.: 2003 “Oluşturmacı Öğretim Tasarımı ve Yaratıcılık”, **The Turkish Online Journal of Educational Technology**, 2/1, s. 50-55, (Çevrimiçi) <http://www.tojet.net>, 2 Temmuz 2015

TOSUN, C., DOĞAN, R., KORKMAZ A.: 2001 **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 4-8**, Ed.: Leyla Küçükahmet, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

VARIŞ, F.: 1988 **Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”**, Ankara, Ankara Üniversitesi.

VARIŞ, F.: 1994 **Eğitim Bilimine Giriş**, Konya, Atlas Kitapevi.

YAŞAR, Ş.: 1998 “Yapısalcı Kuram ve Öğrenme-Öğretme Süreci”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 8/1-2, s. 68-75.

YEŞİLYURT, E.: 2011 “Yapılandırmacı Öğrenme Temelli Bir Öğretim Programının Oluşturulmasına İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, **Turkish Studies Dergisi**, 6/4, s. 865-

885.

YILDIRIM, A., **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara,
ŞİMŞEK, H.: 2011 Seçkin Yayıncılık.

YILDIZ, R.: 2004 **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Ankara,
Nobel Yayın Dağıtım.

YURDAKUL, B.: “Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Sosyal-Bilişsel
2008 Bağlamda Bilgiyi Oluşturmaya Katkısı”, **Balıkesir
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 11/20, s. 39-
67.

ZENGİN, M.: 2011 **Din Eğitimi ve Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım**,
İstanbul, DEM Yayınları.

EKLER

EK 1: KİTAPLARIN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİNE BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ SONUCUNDA ELDE EDİLEN VERİLER

Tablo 14: 5. Sınıf / 1. Ünite (Allah İnancı) İnceleme Verileri						
ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	4	-	2	6	
	A2	5	-	1	6	
	A3	1	-	5	6	
GELİŞME	B1	6	-	8	14	
	B2	10	4	-	14	
	B3	8	3	3	14	
	B4	4	-	10	14	
	B5	9	-	5	14	
SONUÇ	C1	2	-	6	8	
	C2	2	5	1	8	
	C3	1	-	7	8	
AÇIKLAMALAR						
GİRİŞ:						
(A1): Ünite içindeki 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin empati kurmalarını ve hatıralarını açıklamalarını amaçlamaktadır. Bu sorular öğrencilerin kendilerine dair bilgi paylaşmalarını gerektirdiği için dikkat çekici niteliktedir. Bu nedenle bu 2 yapı A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.						
(A2): Üniteye yer alan 1 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin İhlas Suresi hakkındaki ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu nedenle bu yapı A2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.						
(A3): Ünite içinde yer alan hazırlık soruları ve 4 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşüncelerini sağlayan niteliktedir. Bu nedenle bu 5 yapı A3 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.						
GELİŞME:						
(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 1 etkinlikte, 1 okuma metninde ve 6 konu anlatım metninde hadis, Kur'an-ı Kerim'den ayet ve sure kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar						

bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 not edelim bölümünde ve 3 konu anlatım metninde tevhit, şirk, tevekkül ve ihlas kavramları ile Allah'ın sıfatlarının sözlük anlamları açıklanmıştır. Tüm kavramlar doğrudan verildiği ve öğrencinin üzerine düşünmesi hedeflenmediği için B2 ilkesi bu yapılarda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 3 etkinlikte öğrencilerin verilen şiir ve surede var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 3 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 3 etkinlikte ise verilen ayet, şiir ya da konuyla ilgili olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklamasına dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 3 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde yer alan 2 etkinlikte gerçek yaşamdan örneklerin yer aldığı şiirler kullanılmış, 1 etkinlikte de gerçek yaşamdan örnekler yer verilmiştir. Drama etkinliği ile öğrencilerin gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri bir durumu canlandırmaları istenmiştir. Okuma metnlerinin birinde gerçek yaşamdan örnekler yer verilirken bir okuma metninde de “Allah biridir” ifadesi gerçek yaşamda öğrencinin karşılaştığı doğa olayları ile açıklanmıştır. Ayrıca ünite içindeki 4 konu anlatım metninde gerçek yaşamdan örnekler yer verilmiştir. Kullanılan tüm örnekler öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını desteklediği için B4 ilkesi bu yapılarda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 4 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları, paylaşımları ve birlikte belirlemeleri istenmektedir. Bir etkinlikte de drama yapılmasını hedeflemektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 5 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 6 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 6 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 4 etkinlikte ve ünite değerlendirme bölümündeki açık uçlu sorularda öğrencilerin yorumlama, sonuç çıkarma, karşılaştırma, açıklama ve uygulaması gereken görevler yer almaktadır. Bu 5 yapı bilişsel sürecin “anlama” ve “uygulama” basamaklarına uygun olduğu için C2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite sonunda yer alan “öz değerlendirme formu” öğrencilerin verilen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini hedeflemektedir. Bu yapı bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygun olduğundan dolayı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 6 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 6 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ayrıca ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencileri değerlendirme sürecine dahil ettiği için alternatif ölçme aracıdır. Bu yapı da C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 15: 5. Sınıf / 2. Ünite (İbadet Konusunda Bilgilenelim) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	12	-	1	13	
	A2	4	-	9	13	
	A3	4	-	9	13	
GELİŞME	B1	17	-	17	34	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	25	7	2	34	
	B3	19	9	6	34	
	B4	22	-	12	34	
	B5	25	-	9	34	
SONUÇ	C1	2	-	16	18	
	C2	7	8	3	18	
	C3	1	-	17	18	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): İncelenen 1 giriş/motivasyon sorusunda öğrencilerin sevdikleri kişiler için nasıl dua ettikleri sorulmaktadır. Kendilerine dair bir konuda bilgi paylaşacak olmaları, öğrencilerin derse ilgisini çekebilir. Bu nedenle A1 ilkesi bu yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Ünite içindeki 9 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde ibadet, farz, vacip, sünnet, cami, dua ve salih amel konularıyla ilgili öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirecek nitelikte sorular bulunmaktadır. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağladığı için bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 8 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuya dair düşüncelerini sağlayan niteliktedir. Bu nedenle bu 9 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak mevcuttur. İncelenen 7 etkinlikte, 2 not edelim bölümünde ve 8 konu anlatım metninde ünite kavramının sözlük anlamı, hadis, Kur'an-ı Kerim'den ayet veya dualara yer verilmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 not edelim bölümünde ve 6 konu anlatım metninde tavaf, ibadet, farz, vacip, sünnet, namaz, oruç, hac, zekât, cami, mescit, mihrap, minber, vaaz kürsüsü, vaiz,

minare, şadırvan, dua ve salih amel kavramları doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte ve 1 bilgi kutusu bölümünde kavram haritası kullanılmıştır. B2 ilkesi bu 2 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 6 etkinlikte; verilen metin, Kur'an-ı Kerim ayeti, hadis ve göreve bağlı olarak ya da konuyla ilgili bir soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 6 yapıda B3 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 9 etkinlikte ise verilen şiir, hadis, tablo, dua ya da öğrencinin kendi hayatında var olan durumun tespitine dayanan bir sorgulama hedeflenmektedir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 9 yapıda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 1 etkinlikte konunun günlük hayattaki öneminin açıklanması hedeflenmiş, 2 etkinlikte de öğrencilerin kendi yaşamlarından örnek vermesi istenmiştir. İncelenen 1 okuma metninde konu günlük yaşamdan örneklerle açıklanmıştır. Ayrıca 8 konu anlatım metninde de gerçek yaşamdan örneklerle yer verilmiştir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 12 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan etkinliklerden 9'unda öğrencilerin verilen görevleri arkadaşlarıyla konuşmaları veya paylaşmaları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 9 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 16 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 16 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içinde yer alan 2 etkinlik bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygundur. Ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencilerin verilen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini hedeflediği için bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 3 yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 7 etkinlik açıklama, yorumlama, sınıflama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümündeki açık uçlu sorular örneklendirme ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygun olduğu için bu 8 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 16 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 16 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ayrıca ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencileri değerlendirme sürecine dahil ettiği için alternatif ölçme aracıdır. Bu yapı da C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 16: 5. Sınıf / 3. Ünite (Hz. Muhammed ve Aile Hayatı) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	10	-	-	10	
	A2	8	-	2	10	
	A3	1	-	9	10	
GELİŞME	B1	11	-	11	22	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim bölümü, 1 okuma metni ve 2 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	22	-	-	22	
	B3	13	4	5	22	
	B4	12	-	10	22	
	B5	16	-	6	22	
SONUÇ	C1	2	-	9	11	
	C2	3	7	1	11	
	C3	1	-	10	11	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Ünite de yer alan 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerinde öğrencilerin israf kavramı ve Hz. Muhammed'in çocukları hakkındaki ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Ünite de yer alan hazırlık soruları ile 8 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konunun kavramları üzerine düşünmelerini sağlayan niteliktedir. Bu nedenle bu 9 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 4 etkinlikte, 1 not edelim bölümünde, 1 okuma metninde ve 5 konu anlatım metninde Kur'an-ı Kerim ayeti, hadis veya dua kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içinde kavram öğretimini destekleyen herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(B3): Ünite içindeki 5 etkinlik öğrencilerin konu ve kavramlarla ilgili düşüncelerini açıklamalarına dayanan bir sorgulama gerektirmektedir. Bu nedenle bu 5 yapı B3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen etkinliklerden 4'ünde ise verilen söz, metin, dua ya da öğrencinin kendi yaşamına bağlı olarak var olan durumların tespit edilmesi

hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 4 etkinlik B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 4 etkinlikte öğrencinin konuyu günlük yaşamla ilişkilendirmesi hedeflenmekte, 1 etkinlikte de öğrencinin kendi yaşamından örnek vermesi istenmektedir. Ayrıca 5 konu anlatım metninde Hz. Muhammed'in davranışlarını gerçek yaşamla ilişkilendiren ifade ve görsellere yer verilmektedir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 10 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 6 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları, anlatmaları veya paylaşımları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu yapılarda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 9 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 9 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 6 etkinlik yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama yapmayı gerektiren bir açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 7 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu öğrencilerin verilen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini hedeflemektedir. Bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygun olduğu için bu yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 9 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 9 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ayrıca ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencileri değerlendirme sürecine dahil ettiği için alternatif ölçme aracıdır. Bu yapı da C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 17: 5. Sınıf / 4. Ünite (Kur'an-ı Kerim'in Temel Eğitici Nitelikleri) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	6	-	-	6	
	A2	4	-	2	6	
	A3	-	-	6	6	
GELİŞME	B1	5	-	8	13	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim bölümü ve 1 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	12	-	1	13	
	B3	7	5	1	13	
	B4	10	-	3	13	
	B5	10	-	3	13	
SONUÇ	C1	2	-	6	8	
	C2	3	4	1	8	
	C3	1	-	7	8	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde öğrencinin Kur'an-ı Kerim'in içeriği ve Fil suresi hakkındaki ön bilgisini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan için bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 5 giriş/motivasyon bölümü öğrencilerin konunun kavramları üzerine düşünmelerini sağlayan niteliktedir. Bu nedenle bu 6 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 4 etkinlikte ve 4 konu anlatım metninde Kur'an-ı Kerim'den ayetler ve sure kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içinde "Kur'an-ı Kerim" kavramını açıklayan bir kavram haritası kullanılmıştır. Bu yapı B2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 5 etkinlikte konuyla ilgili verilen şiir, olay veya ayetlerde var olan durumun tespit edilmesine dayanan bir sorgulama yapılması hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 5

yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen etkinliklerden 1’inde öğrencilerin konuyla ilgili verilen ayetlere bağlı olarak düşüncelerini açıklamalarına dayanan bir sorgulama yapması hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapı B3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencinin gerçek yaşamla ilgili ilkeler çıkarması hedefleniş, 2 konu anlatım metninde de öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyen ifade ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 3 yapı, B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 3 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları veya arkadaşlarına anlatmaları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 3 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 6 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 6 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 3 etkinlik yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümündeki sorularda da açıklama ve örneklendirme istenmiştir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygun olduğu için bu 4 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu öğrencilerin verilen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini hedeflemektedir. Bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygun olduğu için bu yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 6 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 6 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ayrıca ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencileri değerlendirme sürecine dahil ettiği için alternatif ölçme aracıdır. Bu yapı da C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 18: 5. Sınıf / 5. Ünite (Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	13	-	1	14	
	A2	6	-	8	14	
	A3	4	-	10	14	
GELİŞME	B1	20	-	11	31	Gelişme aşaması yapılarından 3 okuma metni ve 1 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	27	2	2	31	
	B3	23	4	4	31	
	B4	15	-	16	31	
	B5	20	-	11	31	
SONUÇ	C1	2	-	13	15	
	C2	7	6	2	15	
	C3	1	-	14	15	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki 1 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin kendilerine dair duygularını açıklamalarını hedeflemektedir. Bu yapı A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan 8 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin sevinçleri ve üzüntülerini paylaşma, dinî ve milli bayramlar, cuma günü, Ramazan ayı, kandil geceleri, nevruz ve hızır kavramları ile Tahiyat duası hakkındaki ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 9 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konunun kavramları üzerine düşünmelerini sağlayan niteliktedir. Bu nedenle bu 10 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içindeki 3 etkinlikte, 1 not edelim bölümünde ve 7 konu anlatım metninde Kur'an- Kerim ayeti, hadis veya dua kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Üniteye 1 etkinlik ve 1 şema içinde “sevinçli günleri” ve “Ramazan ayını” açıklayan kavram haritaları kullanılmıştır. Bu nedenle B2 ilkesi bu 2 yapı için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 2 konu anlatım metninde nevruz, hıdırellez ve engelli kavramları açıklanmıştır. Bu kavramlar doğrudan verildiği ve öğrencinin üzerine düşünmesi hedeflenmediği için B2 ilkesi bu 2 yapı için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 4 etkinlikte verilen söz, metin, dua ve hadiste var olan durumlara dair bir sorgulama hedeflenmektedir. Bu nedenle bu 4 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 4 etkinlikte ise verilen şiir, hadis ya da konuyla ilgili soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 4 yapı B3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 6 etkinlikte öğrencilerin kendi yaşamından örnekler vermesi istenmekte, 10 konu anlatım metninde de öğrencilerin gerçek yaşam deneyimleriyle ilişki kurmasını destekleyecek ifade ve görsellere yer verilmektedir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 16 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 11 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, paylaşımları, değerlendirmeleri veya söylemeleri istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 11 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 13 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 13 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içinde yer alan 1 etkinlik öğrencinin yeni bir ürün oluşturmasını gerektirdiği için bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygundur. Ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu ise öğrencilerin verilen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini hedeflediği için bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 2 yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 5 etkinlik yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümündeki açık uçlu sorular yorumlama ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel boyutun “anlama” basamağına uygun olduğu için bu 6 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 13 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 13 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ayrıca ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencileri değerlendirme sürecine dahil ettiği için alternatif ölçme aracıdır. Bu yapı da C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 19: 5. Sınıf / 6. Ünite (Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	9	-	-	9	
	A2	4	-	5	9	
	A3	1	-	8	9	
GELİŞME	B1	15	-	4	19	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	11	5	3	19	
	B3	9	2	8	19	
	B4	9	-	10	19	
	B5	12	-	7	19	
SONUÇ	C1	2	-	10	12	
	C2	1	8	3	12	
	C3	1	-	11	12	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı mevcut değildir.

(A2): Ünite de yer alan 5 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin vatan, millet, manevi değer, İstiklal marşı ve asker uğurlama hakkındaki ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağladığı için bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Ünite de yer alan hazırlık soruları ile 7 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konunun kavramları üzerine düşünmelerini sağlayan niteliktedir. Bu nedenle bu 8 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içindeki 4 konu anlatım metninde söz, Kur'an-ı Kerim ayeti ve hadis kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içinde 2 etkinlik barış, vatan ve millet kavramlarını merkeze alan kavram haritası içerdiğinden ve 1 etkinlik de şehit ve gazi kavramlarıyla ilgili akrostiş hazırlanması hedeflendiğinden dolayı bu yapılar B2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 5 konu anlatım metninde vatan, manevi değer, bayrak, İstiklal Marşı, şehit, gazi ve askerlik kavramları doğrudan açıklanmıştır. Bu nedenle B2 ilkesi bu yapılarda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 8 etkinlikte verilen şiir, kavram haritası, görev ya da konuyla ilgili yöneltilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklamaları hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 8 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 2 etkinlikte ise verilen şiirdeki var olan duruma dair bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 2 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 3 etkinlikte öğrencinin gerçek yaşamda yapılması gerekenleri açıklaması istenmekte, 1 etkinlikte de konuyla ilgili gerçek yaşamda yaşanabilecekleri belirtmesi hedeflenmektedir. Ayrıca 6 konu anlatım metninde gerçek yaşamda öğrencinin yapması gerekenler ifade edilmektedir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 10 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan etkinliklerin 7'sinde verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları, paylaşımları veya tartışmaları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu yapılarda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 10 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 10 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içinde yer alan 1 etkinlik bilişsel sürecin “yaratma” basamağına, 1 etkinlik de “çözümleme” basamağına uygundur. Ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu ise öğrencilerin verilen ölçütlere göre kendilerini değerlendirmelerini hedeflediği için bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 3 yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 7 etkinlik yorumlama, açıklama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama yapmayı gerektiren açık uçlu sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygun olduğu için bu 8 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 10 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 10 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ayrıca ünite sonunda yer alan öz değerlendirme formu da öğrencileri değerlendirme sürecine dahil ettiği için alternatif ölçme aracıdır. Bu yapı da C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 20: 6. Sınıf / 1. Ünite (Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	8	-	1	9	
	A2	3	-	6	9	
	A3	3	-	6	9	
GELİŞME	B1	11	-	13	24	Gelişme aşaması yapılarından 2 bilgi kutusu ve 1 not edelim bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	16	7	1	24	
	B3	16	4	4	24	
	B4	23	-	1	24	
	B5	16	-	8	24	
SONUÇ	C1	1	-	11	12	
	C2	4	8	-	12	
	C3	1	-	11	12	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki 1 giriş/motivasyon sorusu öğrencinin kendi yapacağı tercihi açıklamasını hedeflemektedir. Derse ilgi çekici nitelikte olan bu yapı A1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan 6 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Bu sorular öğrencilerin peygamber, vahiy ve asr kavramları ile ilahi kitaplar hakkındaki ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Öğrencinin mevcut bilgisi hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 5 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesine imkân veren niteliktedir. Bu nedenle bu 6 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak mevcuttur. İncelenen 4 etkinlikte, 1 bilgi kutusu bölümünde ve 8 konu anlatım metninde hadis, Kur'an-ı Kerim'den ayet ve sure kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 not edelim bölümü ve 6 konu anlatım metninde peygamber, Tevrat, İncil, Zebur, Kur'an-ı Kerim tebliğ, ilahi kitap, suhuf, vahiy ve asr kavramları ile peygamberlerin sıfatlarına dair kavramlar doğrudan açıklanmıştır. Kavramlar doğrudan verildiği ve öğrencinin üzerine düşünmesi hedeflenmediği için B2 ilkesi bu 7 yapı için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencilerin peygamber, ilahi

kitap ve suhuf kavramlarını tanımlamaları ve cümlede kullanmaları istenmektedir. Öğrencinin kavramlar üzerine düşünmesini sağlayan bu yapı B2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 4 etkinlikte verilen hadis, örnek ya da konuyla ilgili yöneltilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklamaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 4 yapıda B3 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 4 etkinlikte ise verilen ayet ya da şiirde var olan duruma dair bir sorgulama yapılması hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 4 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 1 konu anlatım metninde öğrencilerin gerçek yaşamda yapması gerekenler belirtilmiştir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan etkinliklerden 8'inde öğrencilerin verilen görevleri arkadaşlarıyla konuşmaları, tartışmaları veya yorumlamaları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 8 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 11 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 11 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 6 etkinlik açıklama, yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama yapmayı gerektiren açık uçlu sorular bulunmaktadır. İncelenen 1 etkinlikte ise verilen görev öğrencinin uygulama yapmasını gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” ve “uygulama” basamaklarına uygun olduğu için bu 8 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 11 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 11 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 21: 6. Sınıf / 2. Ünite (Namaz İbadeti) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	14	-	3	17	Giriş aşaması yapılarından 1 giriş / motivasyon sorusu hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	A2	5	-	12	17	
	A3	6	-	11	17	
GELİŞME	B1	29	-	11	40	Gelişme aşaması yapılarından 4 bilgi kutusu, 4 not edelim bölümü, 3 etkinlik ve 5 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır
	B2	33	7	-	40	
	B3	31	3	6	40	
	B4	31	-	9	40	
	B5	31	-	9	40	
SONUÇ	C1	1	-	14	15	
	C2	6	9	-	15	
	C3	1	-	14	15	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki hazırlık soruları ile 1 giriş/motivasyon bölümünde ezanla ilgili dikkat çekici bilgi vermektedir. İncelenen 1 giriş/motivasyon sorusu da öğrencinin bayram namazı ile ilgili bir hatırasını paylaşmasını istemektedir. Sorular dikkat çekici ve öğrencinin derse ilgisini çekici niteliktedir. Bu nedenle bu 3 yapı A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan giriş/motivasyon sorularından 12'si öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde öğrencilerin namaz, abdest, ezan ve Kunut Duaları ile ilgili konularda ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorular bulunmaktadır. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 10 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesine imkân veren niteliktedir. Bu nedenle bu 11 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak mevcuttur. Ünite içindeki 2 etkinlikte, 1 bilgi kutusu bölümünde ve 8 konu anlatım metninde ezan, dua, Kur'an-ı Kerim ayeti veya hadis kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 7 konu anlatım metninde namaz, boy abdesti, teyemmüm, ezan, müezzin, kamet, rekât, imam, cemaat, mihrap, saf, musalla, huşu kavramları açıklanmıştır. Kavramlar doğrudan verildiği ve öğrencinin üzerine düşünmesi hedeflenmediği için B2 ilkesi bu 7 yapı

için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 6 etkinlikte verilen metin, şiir, ayet, görev ya da konuyla ilgili yöneltilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklamaları hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 6 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 3 etkinlikte ise verilen metin, şiir ve duada var olan duruma dair bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 3 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 2 etkinlikte öğrencilerin gerçek yaşamlarından örnek vermesi istenmiş, 1 etkinlikte de konunun günlük hayattaki öneminin açıklanması hedeflenmiştir. Ayrıca 6 konu anlatım metninde öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyecek ifade ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 9 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan etkinliklerden 9'unda öğrencilerin verilen görevleri arkadaşlarıyla konuşmaları, tartışmaları veya yorumlamaları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 9 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 14 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 14 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 8 etkinlik açıklama, yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama ve karşılaştırma yapmayı gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygun olduğu için bu 9 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 14 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 14 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 22: 6. Sınıf / 3. Ünite (Son Peygamber Hz. Muhammed) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	11	-	2	13	Giriş aşaması yapılarından hazırlık soruları hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	A2	4	-	9	13	
	A3	3	-	10	13	
GELİŞME	B1	19	-	11	30	Gelişme aşaması yapılarından 1 bilgi kutusu, 1 not edelim bölümü, 3 etkinlik ve 8 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	29	1	-	30	
	B3	25	1	4	30	
	B4	29	-	1	30	
	B5	22	-	8	30	
SONUÇ	C1	1	-	12	13	
	C2	3	9	1	13	
	C3	1	-	12	13	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin empati kurarak cevap verecekleri niteliktedir. Bu yönüyle öğrencilerin dikkatini/ilgisini çekmesi mümkündür. Bu nedenle bu 2 yapı A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Ünitelerde yer alan 9 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde Hz. Muhammed, ilk vahiy, yakın çevreye çağrı, çağrının yaygınlaşması, hicret, ilk mescit, ilk ayet, Medine Sözleşmesi ve Veda Hutbesi konuları hakkındaki öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorular bulunmaktadır. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Ünitelerde yer alan 10 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesine imkan veren niteliktedir. Bu nedenle bu 10 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 2 etkinlikte, 1 okuma metninde ve 5 konu anlatım metninde Kur'an-ı Kerim ayetleri kullanılmıştır. Ayrıca 1 etkinlikte "Medine Sözleşmesi" maddeleri, 1 etkinlikte "Hudeybiye Anlaşması" maddeleri ve 1 bilgi kutusu bölümünde de "Veda Hutbesi" içinden bir bölüm verilerek konuların birincil kaynaklara dayalı olarak işlenmesi hedeflenmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki bir bilgi kutusu bölümünde “muhacir” ve “ensar” kavramları açıklanmıştır. Kavramlar doğrudan verildiği ve öğrencinin üzerine düşünmesi hedeflenmediği için B2 ilkesi bu yapıda alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 4 etkinlikte; verilen anlaşıma maddeleri, öğrencilerin izleyecekleri bir film ya da konuyla ilgili yöneltilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması hedeflenmiştir. İncelenen bu 4 yapı B3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte ise verilen ayetlerdeki var olan duruma dair bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde yer alan 1 etkinlikte Medine Sözleşmesi’ne bağlı olarak kendi yaşamlarında uygulayabilecekleri bir sözleşme yapmaları istenmektedir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 7 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları, paylaşımları, tartışmaları veya değerlendirmeleri istenmektedir. Bir etkinlikte de arkadaşlarıyla sözleşme yapmaları hedeflenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 8 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 12 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 12 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 7 etkinlik yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama ve sonuç çıkarma gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Ayrıca 1 etkinlik de bilişsel sürecin “uygulama” basamağı düzeyindedir. Bu 9 etkinlik C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Şiir yazılmasının istendiği 1 etkinlik, özgün bir ürün oluşturulacağı için bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygundur. Bu yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 12 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 12 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 23: 6. Sınıf / 4. Ünite (Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	8	-	-	8	
	A2	2	-	6	8	
	A3	1	-	7	8	
GELİŞME	B1	5	-	13	18	Gelişme aşaması yapılarından 2 not edelim bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	11	6	1	18	
	B3	14	3	1	18	
	B4	16	-	2	18	
	B5	14	-	4	18	
SONUÇ	C1	1	-	6	7	
	C2	3	4	-	7	
	C3	1	-	6	7	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 5 giriş/motivasyon sorusu, Kur'an-ı Kerim, ibadet, peygamberler, Hz. Eyüp ve Kureyş konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 6 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşüncelerini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 7 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 5 etkinlikte ve 1 bilgi kutusu bölümünde Kur'an-ı Kerim'den ayetlerle ilgili ya da ayet içeren metinlere dayanan bilgi verilmiş ya da soru sorulmuştur. 1 okuma metni içinde bilgi hadislerle açıklanmıştır. Ayrıca 6 konu anlatım metninde Kur'an-ı Kerim'den ayet mealleri kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 bilgi kutusunda ve 5 konu anlatım metninde; Kur'an-ı Kerim, inanç, ibadet, ahlak, tevhit ve kıssa kavramları doğrudan açıklanmıştır. Bu nedenle bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte ise ibadet kavramı ile ilişkili kelimelerin bulunması hedeflenmiştir. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesi

amaçlandığı için bu yapı B2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencilerin kıssalarla ilgili bir konuda düşüncesini açıklamasına dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapı B3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 3 etkinlikte ise ayet, sure veya kıssa içinde var olan durumun tespitine dayalı bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu 3 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 2 konu anlatım metninde öğrencilerin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyecek görseller kullanılmıştır. Bu nedenle bu 2 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 3 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları, paylaşımları ve tartışmaları istenmektedir. Bir etkinlikte de grup çalışması yapılması hedeflenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 4 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 6 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 6 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 3 etkinlik yorumlama, açıklama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama yapmayı gerektiren açık uçlu bir soru bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu 4 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 6 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 6 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 24: 6. Sınıf / 5. Ünite (İslam'ın Sakınılmasını İstedığı Bazı Davranışlar) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	9	-	3	12	
	A2	10	-	2	12	
	A3	1	-	11	12	
GELİŞME	B1	17	-	17	34	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim, 1 bilgi kutusu bölümü ve 1 okuma metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	28	6	-	34	
	B3	17	3	14	34	
	B4	16	-	18	34	
	B5	22	-	12	34	
SONUÇ	C1	1	-	18	19	
	C2	1	16	2	19	
	C3	1	-	18	19	

AÇIKLAMALAR

GİRİŞ:

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan 3 giriş/motivasyon sorusu vardır. Bu sorulardan 2'si öğrencilerin empati kurmasını sağladığı için dikkat çekici niteliktedir. 1 giriş/motivasyon sorusunda Felak ve Nas surelerine ait bir bilgi paylaşarak “biliyor musunuz?” vurgusu yapılmıştır. Derse ilgi çekecek nitelikteki bu 3 yapı A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu yapılardan 1'inde “alay etmek” ile ilgili 1'inde de “Felak ve Nas Sureleri” ile ilgili öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 10 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 11 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 4 etkinlikte, 1 bilgi kutusu ve 1 not edelim bölümünde Kur'an-ı Kerim ayeti ve hadis metnine bağlı olarak bilgi verilmiş ya da soru sorulmuştur. Ayrıca 11 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an-ı Kerim ayeti ya da hadis kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 6 konu anlatım metninde; yalan, hile, gıybet, iftira, hırsızlık, haset, kibir ve kötü zan kavramları doğrudan açıklanmıştır. Bu nedenle bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 14 etkinlikte öğrencilerin yalan, iftira, hırsızlık, kıskançlık, alay etmek, sorumluluk, başkalarının kusurlarını araştırmak ve büyüklere saygı konuları ile ilgili düşüncelerini açıklamasına dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapılar B3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 3 etkinlikte ise verilen ayet, hadis veya öykü içinde var olan durumun tespitine dayalı bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu 3 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 6 etkinlikte öğrenciye verilen görev, öğrencinin gerçek yaşama bağlı olarak yapması gereken niteliktedir. İncelenen 2 etkinlikte ise öğrencilerin gerçek yaşamdan örnek vermeleri istenmektedir. Ayrıca 10 konu anlatım metninde, konu gerçek yaşamla ilişkilendirilerek açıklanmıştır. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 18 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 12 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları, paylaşımları, anlatmaları, yorumlamaları veya tartışmaları istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 12 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 18 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 18 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 16 etkinlik yorumlama, örneklendirme, açıklama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu 16 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencilerin yeni bir ürün oluşturmaları hedeflenmiştir. Bu yapı bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygun niteliktedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama, karşılaştırma ve sonuç çıkarma gerektiren sorular bulunmakta ayrıca bir soruda öğrencilerin ilişkili bilgiyi ilişkisizden ayırt etmesi hedeflenmektedir. Bu yapı “anlama” basamağının yanında “çözümleme” basamağına da uygun niteliktedir. Bu nedenle bu 2 yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 18 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 18 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 25: 6. Sınıf / 6. Ünite (İslamiyet ve Türkler) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	14	-	-	14	
	A2	3	-	11	14	
	A3	8	-	6	14	
GELİŞME	B1	22	-	9	31	Gelişme aşaması yapılarından 4 not edelim, 4 bilgi kutusu bölümü, 2 etkinlik ve 8 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	28	3	-	31	
	B3	25	5	1	31	
	B4	30	-	1	31	
	B5	27	-	4	31	
SONUÇ	C1	1	-	8	9	
	C2	2	7	-	9	
	C3	1	-	8	9	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Ünite de yer alan 11 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Giriş bölümlerinde Türkistan, ehl-i beyt, medeniyet kavramları ile Türkler arasında İslam'ın yayılmasında etkili olan şahsiyetlere dair öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Ünite de yer alan hazırlık soruları ve 5 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 6 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 4 etkinlikte, 1 not edelim bölümünde ve 4 konu anlatım metninde konuyu açıklayan söz, Kur'an-ı Kerim ayeti, hadis ile anlatılan şahsiyete ait şiir ya da söz kullanılmıştır. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 etkinlikte ve 2 konu anlatım metninde ehl-i beyt ve hüsnühat kavramları ile Göktanrı inancına ait kavramlar doğrudan açıklanmıştır. Bu nedenle bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 5 etkinlikte öğrencilerin verilen söz ve şiirlerde var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapıları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapılar B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. 1 etkinlikte ise verilen ilkelerin günlük hayattaki önemine dair öğrencilerin düşüncelerini açıklaması hedeflenmiştir. Öğrencinin düşüncesini açıklamasına dayanan bir sorgulama içerdiği için B3 ilkesi bu yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 1 etkinlikte verilen ilkelerin günlük hayattaki önemi üzerine öğrencilerin konuşmaları istenmektedir. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 4 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 4 yapıda B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 8 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 8 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 6 etkinlik yorumlama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama yapmayı gerektiren bir açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu 7 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 8 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 8 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 26: 7. Sınıf / 1. Ünite (Melek ve Ahiret İnancı) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	11	-	1	12	
	A2	4	-	8	12	
	A3	2	-	10	12	
GELİŞME	B1	13	-	24	37	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim ve 3 bilgi kutusu bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	30	5	2	37	
	B3	22	8	7	37	
	B4	32	-	5	37	
	B5	26	-	11	37	
SONUÇ	C1	1	-	20	21	
	C2	6	15	-	21	
	C3	1	-	20	21	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki 1 giriş/motivasyon sorusunu öğrencilerin kendi yaşadıklarına bağlı olarak cevaplamaları hedeflemektedir. Bu yönüyle dikkat çekici nitelikte olan bu yapı A1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 7 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde görünmeyen varlıklar, melek, cin, şeytan, batıl inanç ve hurafe kavramları ile Nas suresi hakkında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu 8 yapıda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 9 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu yapılar A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 11 etkinlikte, 1 not edelim, 1 bilgi kutusu bölümünde ve 11 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an-Kerim'den ayet, sure ile hadislere yer verilmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 etkinlikte kavram haritası kullanıldığı için 1 etkinlikte de melek ve şeytan kavramlarına dair öğrencinin düşüncesini açıklaması amaçlandığı için B2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 5 konu anlatım metninde melek, cin, şeytan,

batıl inanç, hurafe, kıyamet ve haşr kavramları doğrudan açıklanmıştır. Bu nedenle bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 8 etkinlikte öğrencilerin verilen öykü, hadis, söz ve ayetlerde var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapılar B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 7 etkinlikte ise verilen ayet, hadis ve şiire bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 7 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 5 konu anlatım metninde konu, gerçek yaşamla ilişkilendirilerek anlatılmıştır. Öğrencinin bilgiyi gerçek yaşamla ilişkilendirmesine imkân veren bu 5 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 11 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, söylemeleri, değerlendirmeleri, yorumlamaları, tartışmaları veya paylaşımlarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 11 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 20 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 20 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 14 etkinlik yorumlama, açıklama ve sonuç çıkarma gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de açıklama, sonuç çıkarma ve karşılaştırma gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu 15 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 20 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 20 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 27: 7. Sınıf / 2. Ünite (Oruç İbadeti) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	9	-	1	10	
	A2	6	-	4	10	
	A3	1	-	9	10	
GELİŞME	B1	18	-	7	25	Gelişme aşaması yapılarından 4 etkinlik ve 2 bilgi kutusu bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	22	3	-	25	
	B3	20	1	4	25	
	B4	11	-	14	25	
	B5	21	-	4	25	
SONUÇ	C1	1	-	14	15	
	C2	9	5	1	15	
	C3	1	-	14	15	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki 1 giriş/motivasyon sorusu “biliyor musunuz?” vurgusuyla öğrencilere hicri aylarla ilgili bilgi vermiştir. Bu yönüyle dikkat çekici olan yapı A1 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 3 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde Ramazan ve Muharrem ayı ile oruç ibadeti hakkında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 8 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 9 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde 1 etkinlikte ve 6 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an-ı Kerim'den ayet ve sure ile hadislerle yer verilmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 3 konu anlatım metninde oruç, fidye, sahur, imsak, iftar, teravih, mukabele, fitre ve muharrem kavramları doğrudan açıklanmıştır. Bu nedenle bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 4 etkinlikte konuyla ilgili verilen cümle, şiir ve sureye bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 4 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 1 etkinlikte ise öğrencilerin verilen hadisteki var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapımları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 6 etkinlikte öğrencinin gerçek yaşamdaki gözlemlerini anlatması, hatırasını paylaşması ya da hislerini açıklaması istenmektedir. İncelenen 8 konu anlatım metninde ise öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyen görsel ve örneklere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 14 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 4 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, söylemeleri veya paylaşımlarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 4 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 14 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 14 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 4 etkinlik yorumlama ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de karşılaştırma, açıklama ve sonuç çıkarmayı gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu 5 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içinde 1 etkinlikte öğrencilerin orucu konu alan bir şiir yazmaları hedeflenmiştir. Öğrencinin yeni ürün ortaya çıkarmasına dayanan bir çalışma olduğu için bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygun bir eylemdir. Bu yapıda C2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 14 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 14 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 28: 7. Sınıf / 3. Ünite (Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	8	-	-	8	
	A2	5	-	3	8	
	A3	-	-	8	8	
GELİŞME	B1	5	-	14	19	Gelişme aşaması yapılarından 2 bilgi kutusu bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	19	-	-	19	
	B3	10	4	5	19	
	B4	18	-	1	19	
	B5	14	-	5	19	
SONUÇ	C1	1	-	10	11	
	C2	1	9	1	11	
	C3	1	-	10	11	

AÇIKLAMALAR

GİRİŞ:

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan 3 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde öğrencilerin Hz. Muhammed ve Kur'an-ı Kerim ile ilgili ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 7 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 8 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 7 etkinlikte ve 7 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an-ı Kerim ayeti, mektup, söz ve hadislerle yer verilmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içinde öğrencinin konunun kavramlarını öğrenmesini destekleyen herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(B3): Ünite içindeki 4 etkinlikte öğrencilerin metin, şiir, hadis ve ayetlerde var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapıları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapılar B3

ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 5 etkinlikte ise verilen söz, mektup, ayet ve hadise bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen ifadeye bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 5 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 1 konu anlatım metninde öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyen görsel kullanılmıştır. Bu nedenle bu yapıda B4 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 5 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, yorumlamaları veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 5 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 10 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 10 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 9 etkinlik yorumlamayı ve sonuç çıkarmayı gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle 9 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite değerlendirme bölümünde açıklama, örneklendirme ve sonuç çıkarma gerektiren sorular bulunmakta, ayrıca örgütleme ve ayrıştırma yapmayı gerektiren de sorular bulunmaktadır. Bu yapı “anlama” basamağının yanında “çözümleme” basamağına da uygun olduğu için C2 ilkesi için üst düzeye yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 10 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 10 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 29: 7. Sınıf / 4. Ünite (İslam Düşüncesinde Yorumlar) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	21	-	-	21	Bir giriş/motivasyon sorusunun yönergesi verilmemiştir. Bu nedenle hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	A2	11	-	10	21	
	A3	8	-	13	21	
GELİŞME	B1	34	-	12	46	Gelişme aşaması yapılarından 2 not edelim, 3 bilgi kutusu bölümü, 1 okuma metni ve 5 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	33	12	1	46	
	B3	28	2	16	46	
	B4	43	-	3	46	
	B5	33	-	13	46	
SONUÇ	C1	1	-	19	20	
	C2	-	18	2	20	
	C3	1	-	19	20	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan 10 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde fıkhi ve tasavvufi yorumlarla ilişkili konularda, öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 12 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 13 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 5 etkinlikte ve 7 konu anlatım metninde konuyu açıklayan şiir, söz, örnek, Kur'an-ı Kerim ayeti ve hadisler yer verilmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/dellendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 etkinlik inanç ve ibadet kavramlarına dair öğrencilerin düşünmesini hedeflediği için B2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 1 etkinlik ve 11 konu anlatım metninde ise din, mezhep, tevhid, fıkıh, tasavvuf, alevi, cem, semah, musahiplik ve gülbenk kavramları ile on iki hizmete dair kavramlar doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 2 etkinlikte öğrencilerin verilen ayet ve metinde var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 2 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 16 etkinlikte ise verilen hadis, şiir ve söze bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 16 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 3 konu anlatım metni öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyen ifade ve görsellere yer verilmiştir. Bu nedenle bu 3 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 13 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, yorumlamaları, değerlendirmeleri, açıklamaları veya paylaşımlarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 13 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 19 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 19 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 18 etkinlik sonuç çıkarma, yorumlama, karşılaştırma ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu 18 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 1 etkinlikte verilen iki konu arasındaki ilişkinin tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bu yapı “çözümleme” basamağına uygundur. Ünite değerlendirme bölümünde de sonuç çıkarma, karşılaştırma, açıklama yapmayı ve öğeler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi gerektiren sorular yer almaktadır. Bu yapı da “anlama” ve “çözümleme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 2 yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 19 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 19 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 30: 7. Sınıf / 5. Ünite (Din ve Güzel Ahlak) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	10	-	1	11	
	A2	9	-	2	11	
	A3	2	-	9	11	
GELİŞME	B1	11	-	17	28	Gelişme aşaması yapılarından 1 etkinlik ve 1 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	21	7	-	28	
	B3	16	1	11	28	
	B4	11	-	17	28	
	B5	17	-	11	28	
SONUÇ	C1	1	-	15	16	
	C2	3	12	1	16	
	C3	1	-	15	16	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içindeki 1 giriş/motivasyon sorusunu öğrencilerin kendi hayatlarına bağlı olarak yanıtlamaları gerektiği için dikkat çekici niteliktedir. A1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Üniteye yer alan 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde güzel ahlak ve yardımlaşma konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 8 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 9 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 7 etkinlikte, 1 not edelim bölümünde ve 9 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an-ı Kerim ayeti ve hadislere yer verilmiştir. Bu yapılarda ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynaklar bulunduğu için B1 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 7 konu anlatım metninde ahlak, infak, emanet, adalet, hoşgörü, bağışlama, mütevazı, hayırseverlik ve cömertlik kavramları doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencilerin verilen hadiste var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 11 etkinlikte ise verilen ayet, hadis, şiir ve söze bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 11 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içinde 7 etkinlikte öğrencilerin kendi yaşamından örnek vermesi, konuyla ilgili belirtilen durumda vereceği tepkiyi belirtmesi, drama yapması istenmekte ya da öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurması hedeflenmektedir. İncelenen 1 not edelim bölümünde görgü kuralları sıralanmakta, 1 okuma metninde de gerçek yaşama dair sözlere yer verilmektedir. Ayrıca 8 konu anlatım metninde gerçek yaşamla ilişki kurulmasını sağlayan ifade ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 17 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 9 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, yorumlamaları, değerlendirmeleri veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Ayrıca 1 etkinlikte beyin fırtınası yapılması, 1 etkinlikte de drama yapılması hedeflenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 11 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 15 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 15 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 11 etkinlik sonuç çıkarma, yorumlama, açıklama ve uygulama yapmayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de yorumlama, sonuç çıkarma, örneklendirme, açıklama ve karşılaştırma yapmayı gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” ve “uygulama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 12 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte ise görgü kurallarını ölçüt alarak verilen sözlerin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu etkinlik bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 15 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 15 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 31: 7. Sınıf / 6. Ünite (Kültürümüz ve Din) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	5	-	3	8	
	A2	1	-	7	8	
	A3	4	-	4	8	
GELİŞME	B1	12	-	3	15	Gelişme aşaması yapılarından 1 not edelim bölümü, 2 etkinlik ve 1 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	10	5	-	15	
	B3	11	-	4	15	
	B4	10	-	5	15	
	B5	12	-	3	15	
SONUÇ	C1	1	-	7	8	
	C2	2	6	-	8	
	C3	1	-	7	8	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Ünite içinde 3 giriş/motivasyon sorusu ile öğrencilerin gözlemlerini aktarmaları veya bilgi ve yeteneklerini paylaşmaları hedeflenmektedir. Bu 3 yapı dersin dikkat çekici bir şekilde başlamasını sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle A1 ilkesi bu yapılar için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A2): Ünite de yer alan hazırlık soruları ile 6 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde dini ifadeler, kültür, örf ve adetler, dini musiki, dini mimari ve laiklik konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Ünite de yer alan hazırlık soruları ve 3 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 4 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): İncelenen 2 etkinlikte ve 1 konu anlatım metninde konuyu açıklayan ninni, anayasa maddesi ve dini ifade örneklerine yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 3 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 5 konu anlatım metninde kültür, örf ve âdet, musiki, mimari ve laiklik kavramları doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 1 etkinlikte verilen ninniye bağlı olarak, 3 etkinlikte de konuyla ilgili

soruya bağılı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklamasına dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 4 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 1 etkinlikte verilen durumun hayata etkisi sorulmakta, 1 etkinlikte de öğrencinin gerçek yaşamdan örnekler vermesi hedeflenmektedir. Ayrıca 3 konu anlatım metninde, gerçek yaşamla ilişkili görsel ve örneklere yer verilmektedir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 5 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 3 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, paylaşımları veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 3 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 7 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 7 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 5 etkinlik sonuç çıkarma, yorumlama, örneklendirme ve uygulama yapmayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de yorumlama, sonuç çıkarma, örneklendirme ve açıklama yapmayı gerektiren açık uçlu sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” ve “uygulama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 6 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 7 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 7 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 32: 8. Sınıf / 1. Ünite (Kaza ve Kader) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	9	-	-	9	
	A2	6	-	3	9	
	A3	-	-	9	9	
GELİŞME	B1	13	-	9	22	Gelişme aşaması yapılarından 1 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	15	4	3	22	
	B3	10	3	9	22	
	B4	7	-	15	22	
	B5	9	-	13	22	
SONUÇ	C1	1	-	14	15	
	C2	1	11	3	15	
	C3	1	-	14	15	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan 3 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde evrendeki yasalar, irade, özgürlük ve sorumluluk konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 8 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 9 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 2 etkinlikte ve 7 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an-ı Kerim ayeti ve hadislerle yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 9 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 etkinlik kavram haritası içerdiği için 2 etkinlik de öğrencinin tevekkül kavramına dair düşüncelerini açıklamasına imkân verdiği için B2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 4 konu anlatım metninde kaza ve kader, özgürlük ve sorumluluk, sünnetullah ve tevekkül kavramları doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 3 etkinlikte öğrencilerin verilen söz ve ayette var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 3 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 9 etkinlikte ise verilen öykü, metin ve söze bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 9 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 3 etkinlikte Allah'ın yaratışındaki mükemmellik gerçek yaşamdaki örneklerle açıklanmış, 4 etkinlikte konunun gerçek yaşamdaki etkisini açıklayan söz, örnek ya da metin kullanılmış, 2 etkinlikte ise öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirerek açıklaması gereken sorulara yer verilmiştir. Ayrıca 6 konu anlatım metninde de öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyecek nitelikte örneklerle ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 15 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 13 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, değerlendirmeleri veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 13 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 14 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 14 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 10 etkinlik örneklendirme, sonuç çıkarma ve yorumlamayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de sonuç çıkarma, örneklendirme, açıklama, sonuç çıkarma ve sınıflama yapmayı gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 11 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 3 etkinlikte ise öğrencinin verilen durumu konuyla ilişkilendirerek açıklaması istenmektedir. Bu etkinlikler bilişsel sürecin “çözümleme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu yapılar C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 14 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 14 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 33: 8. Sınıf / 2. Ünite (Zekât, Hac ve Kurban İbadeti) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	10	-	-	10	
	A2	5	-	5	10	
	A3	2	-	8	10	
GELİŞME	B1	17	-	15	32	Gelişme aşaması yapılarından 2 not edelim bölümü hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	26	5	1	32	
	B3	19	6	7	32	
	B4	13	-	19	32	
	B5	13	-	19	32	
SONUÇ	C1	1	-	20	21	
	C2	6	14	1	21	
	C3	1	-	20	21	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Ünite de yer alan 5 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde yardım kurumları, hac ve kurban konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Ünite de yer alan hazırlık soruları ve 7 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 8 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 7 etkinlikte, 1 okuma metninde ve 7 konu anlatım metninde konuyu açıklayan dua, Kur'an-ı Kerim ayeti, hadis ya da kavramların sözlük anlamlarına yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 15 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 1 etkinlikte zekât kavramını açıklayan bir kavram haritası kullanılmıştır. Bu nedenle B2 ilkesi bu yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 5 konu anlatım metninde zekât, sadaka, kurban, hac ve umre kavramları ile hac ibadetine dair kavramlar doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 6 etkinlikte öğrencilerin verilen atasözü, şiir, metin, ayet ya da hadiste var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 6 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte verilen kavram haritasına bağlı olarak, 6 etkinlikte ise konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 7 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 4 etkinlikte konunun gerçek yaşamdaki etkisini açıklayan atasözü, ayet, kavram haritası ve şiir kullanılmış, 4 etkinlikte öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirerek açıklaması gereken sorulara yer verilmiş, 1 etkinlikte öğrencinin kendi deneyimlerini paylaşması istenmiş, 1 etkinlikte de öğrencinin gerçek yaşamdan örnek vermesi hedeflenmiştir. Ayrıca 9 konu anlatım metninde öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını sağlayan örneklere ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 19 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 19 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, paylaşmaları, değerlendirmeleri veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 19 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 20 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 20 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 13 etkinlik sonuç çıkarma, yorumlama ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de sonuç çıkarma, açıklama ve karşılaştırma yapmayı gerektiren açık uçlu sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 14 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 1 etkinlikte verilen görev bilişsel sürecin “çözümleme” basamağına uygundur. Bu yapıda C2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 20 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 20 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 34: 8. Sınıf / 3. Ünite (Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	10	-	-	10	
	A2	10	-	-	10	
	A3	-	-	10	10	
GELİŞME	B1	6	-	13	19	
	B2	19	-	-	19	
	B3	10	2	7	19	
	B4	9	-	10	19	
	B5	9	-	10	19	
SONUÇ	C1	1	-	10	11	
	C2	1	8	2	11	
	C3	1	-	10	11	

AÇIKLAMALAR

GİRİŞ:

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Ünite içinde öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A3): Ünite içinde yer alan hazırlık soruları ve 9 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 10 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 4 etkinlikte ve 9 konu anlatım metninde konuyu açıklayan Kur'an- Kerim ayeti ve hadislerle yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 13 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içinde kavram öğretimini destekleyen herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(B3): Ünite içindeki 2 etkinlikte öğrencilerin verilen metin ve ayette var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 2 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 7 etkinlikte ise verilen metin ve hadise bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 7 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 1 etkinlikte konunun gerçek yaşamdaki etkisini açıklayan metin kullanılmış, 1 etkinlikte öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirerek açıklaması gereken bir soruya yer verilmiş, 1 etkinlikte de öğrencinin kendi deneyimlerini paylaşması istenmiştir. Ayrıca 7 konu anlatım metninde öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını sağlayan örneklerle ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 10 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 10 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, paylaşımları, değerlendirmeleri veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 10 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 10 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 10 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 7 etkinlik sonuç çıkarma ve yorumlamayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de örneklendirme, açıklama ve sonuç çıkarmayı gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 8 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte verilen metni ölçüt alarak öğrencinin kendini değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu etkinlik bilişsel sürecin “değerlendirme” basamağına uygundur. Farklı 1 etkinlikte ise öğrencinin verilen iki konu arasında ilişki kurması istenmektedir. Bu etkinlik bilişsel sürecin “çözümleme” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 2 yapı C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 10 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 10 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 35: 8. Sınıf / 4. Ünite (Kur'an'da Akıl ve Bilgi) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	7	-	-	7	
	A2	4	-	3	7	
	A3	-	-	7	7	
GELİŞME	B1	10	-	6	16	
	B2	12	3	1	16	
	B3	9	1	6	16	
	B4	9	-	7	16	
	B5	7	-	9	16	
SONUÇ	C1	1	-	9	10	
	C2	1	7	2	10	
	C3	1	-	9	10	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan hazırlık soruları ile 2 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde din, akıl, doğru bilgi, yanlış bilgi konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 6 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 7 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 1 etkinlikte ve 5 konu anlatım metninde konuyu açıklayan söz, hadis ve Kur'an-ı Kerim ayetlerine yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 6 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): İncelenen 1 etkinlikte kavram haritası kullanıldığı için B2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 3 konu anlatım metninde vahiy, bilgi ve taassup kavramları doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencilerin verilen ayette var olan durumu tespit etmelerine

dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 6 etkinlikte ise verilen söz ve kavram haritasına bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 6 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirerek açıklaması gereken bir soru kullanılmıştır. Ayrıca 6 konu anlatım metninde de konuyu gerçek yaşamla ilişkilendiren ifade ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 7 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 9 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, paylaşımları, değerlendirmeleri veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 9 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 9 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 9 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 6 etkinlik sonuç çıkarma, yorumlama ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de sonuç çıkarma ve açıklama yapmayı gerektiren sorular bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 7 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 2 etkinlikte ise verilen iki konu arasındaki ilişkinin tespit edilmesi istenmektedir. Bu 2 etkinlik bilişsel sürecin “çözümleme” basamağına uygundur. Bu nedenle C2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 9 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 9 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 36: 8. Sınıf / 5. Ünite (İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	6	-	-	6	
	A2	5	-	1	6	
	A3	1	-	5	6	
GELİŞME	B1	13	-	3	16	
	B2	13	1	2	16	
	B3	6	-	10	16	
	B4	6	-	10	16	
	B5	10	-	6	16	
SONUÇ	C1	1	-	11	12	
	C2	-	9	3	12	
	C3	1	-	11	12	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan 1 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümde kul hakkına dair öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte bir soruya yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapıda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 4 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 5 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Üniteye 3 konu anlatım metninde konuyu açıklayan hadis ve Kur'an-ı Kerim ayetlerine yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 3 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 2 etkinlikte kavram haritasına bağlı olarak öğrenciye soru yöneltilmiştir. Bu 2 yapı B2 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir. İncelenen 1 konu anlatım metninde kumar kavramı doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapıda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 10 etkinlikte verilen atasözü, şema ve kavram haritasına bağlı olarak ya

da konuyla ilgili verilen soruya bağılı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklaması dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 10 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 2 etkinlikte konunun gerçek yaşamdaki etkisini açıklayan atasözü ve kavram haritası kullanılmış, 2 etkinlikte öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirerek açıklaması gereken sorulara yer verilmiştir. İncelenen 1 etkinlik ise öğrencinin gerçek yaşamdan örnek vermesini gerektiren niteliktedir. Ayrıca 5 konu anlatım metninde öğrencinin gerçek yaşamla ilişki kurmasını destekleyen ifade ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 10 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 6 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 6 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 11 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 11 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 8 etkinlik sonuç çıkarma, örneklendirme ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de yorumlama, sonuç çıkarma ve açıklama yapmayı gerektiren sorular ve kavram haritaları bulunmaktadır. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 9 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 2 etkinlikte öğrencinin yeni bir ürün ortaya çıkarması hedeflenmektedir. Bu 2 yapı bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygundur. 1 etkinlikte ise öğrencinin iki durum arasındaki ilişkiyi tespit etmesi istenmektedir. Bu yapı ise bilişsel sürecin “çözümleme” basamağına uygundur. Bu nedenle C2 ilkesi bu 3 yapı için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 11 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 11 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

Tablo 37: 8. Sınıf / 6. Ünite (Dinler ve Evrensel Öğütleri) İnceleme Verileri

ÖĞRENME- ÖĞRETME SÜRECİ	YAPILANDIRMACI İLKELEER	Yetersiz Yapı	Alt Düzeyde Yeterli Yapı	Üst Düzeyde Yeterli Yapı	İncelenen Toplam Yapı	NOTLAR
GİRİŞ	A1	16	-	-	16	Bir başlık altında giriş/motivasyon sorusuna yer verilmemiştir.
	A2	9	-	7	16	
	A3	4	-	12	16	
GELİŞME	B1	21	-	16	37	Gelişme aşaması yapılarından 1 etkinlik ve 3 konu anlatım metni hiçbir ilke için yeterli bulunmamıştır.
	B2	33	4	-	37	
	B3	20	2	15	37	
	B4	20	-	17	37	
	B5	17	-	20	37	
SONUÇ	C1	1	-	21	22	
	C2	2	16	4	22	
	C3	1	-	21	22	

AÇIKLAMALAR**GİRİŞ:**

(A1): Dersin dikkat çekici bir etkinlikle başlamasını sağlayan herhangi bir yapı tespit edilmemiştir.

(A2): Üniteye yer alan 7 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek niteliktedir. Bu bölümlerde İslam, Hinduizm, Budizm, Musevilik, Hz. Meryem hakkında ve öğüt, dindarlık ve evrensellik konularında öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek nitelikte sorulara yer verilmiştir. Öğrencinin mevcut bilgileri hakkında öğretmenin de ipucu elde etmesini sağlayan bu yapılarda A2 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(A3): Üniteye yer alan hazırlık soruları ve 11 giriş/motivasyon sorusu öğrencilerin konuyla ilgili düşünmesini sağlayacak niteliktedir. Bu nedenle bu 12 yapı A3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

GELİŞME:

(B1): Ünite içinde pek çok yerde birincil kaynak kullanılmıştır. İncelenen 4 etkinlikte ve 12 konu anlatım metninde konuyu açıklayan söz, Kur'an-ı Kerim ayeti, hadis, Yahudilik ile Hristiyanlık inançlarına ait kutsal metinlerden bölümlere ve ünite kavramının sözlük anlamına yer verilmiştir. Ele alınan konuyu açıklayan/delillendiren birincil kaynak olduğu için B1 ilkesi bu 16 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B2): Ünite içindeki 4 konu anlatım metninde din, Hindu, Budizm, Musevi ve misyonerlik kavramları doğrudan açıklanmıştır. Öğrencinin kavram üzerine düşünmesine imkân vermediği için bu yapılarda B2 ilkesi alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B3): Ünite içindeki 2 etkinlikte öğrencilerin verilen metin, ayet ya da hadiste var olan durumu tespit etmelerine dayanan bir sorgulama yapmaları hedeflenmiştir. Bu nedenle bu 2 yapı B3 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 15 etkinlikte ise verilen ayet, hadis, metin ve şiire bağlı olarak ya da konuyla ilgili verilen soruya bağlı olarak öğrencilerin düşüncelerini açıklamasına dayanan bir sorgulama hedeflenmiştir. Bu nedenle B3 ilkesi bu 15 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B4): Ünite içindeki 8 etkinlikte, öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirerek açıklamasını gerektiren sorulara yer verilmiştir. Ayrıca 9 konu anlatım metninde de öğrencinin konuyu gerçek yaşamla ilişkilendirmesini sağlayan ifade ve görsellere yer verilmiştir. Öğrencinin gerçek yaşamla bağlantı kurmasını sağlayan bu 17 yapı B4 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(B5): Ünite içinde yer alan 20 etkinlikte verilen görevleri öğrencilerin konuşmaları, paylaşımları, değerlendirmeleri, yorumlamaları veya tartışmalarına dayalı olarak yerine getirmeleri istenmektedir. Öğrencilerin doğrudan arkadaşlarıyla etkileşim kurmasını sağlayacağı için bu 20 yapı B5 ilkesi üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

SONUÇ:

(C1): Ders içi etkinliklerin hepsi konu anlatımı aralarına yerleştirilmiş, süreç temelli değerlendirmeyi destekleyen alternatif ölçme araçlarıdır. Bu nedenle C1 ilkesi bu yapılarda yeterli kabul edilecektir. Ünite içinde 21 ders içi etkinlik bulunduğu için C1 ilkesi 21 yapıda üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C2): Ünite içindeki 16 etkinlik sonuç çıkarma, yorumlama ve açıklama yapmayı gerektirmektedir. Bu eylemler bilişsel sürecin “anlama” basamağına uygundur. Bu nedenle bu 16 yapı C2 ilkesi için alt düzeyde yeterli kabul edilmiştir. Ünite içindeki 1 etkinlikte öğrencinin verilen bilgiler arasındaki ilişkiyi tespit etmesi, 1 etkinlikte verilen bilgilerin ortak noktalarını tespit etmesi, 1 etkinlikte de öğrencinin yeni bir ürün ortaya çıkarması hedeflenmektedir. Ünite değerlendirme bölümünde de örneklendirme ve açıklama yapmayı gerektiren açık uçlu sorular ile örgütleme yapmayı gerektiren bir soru bulunmaktadır. İlk 2 etkinlik bilişsel sürecin “çözümleme” basamağına, son etkinlik bilişsel sürecin “yaratma” basamağına uygundur. Ünite değerlendirme bölümü de bilişsel sürecin “anlama” ve “çözümleme” basamaklarına uygundur. Bu nedenle C2 ilkesi bu 4 yapı için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

(C3): Etkinlikler ünite değerlendirme bölümleri gibi sürecin sonunda yapılan genel değerlendirme yapılarından farklıdır. Ders kitabı içinde konu anlatımı ile birlikte bulunan etkinlikler bir yönüyle alternatif ölçme araçlarıdır. Ünite içinde yer alan 21 ders içi etkinlik vardır. Bu nedenle bu 21 yapı C3 ilkesi için üst düzeyde yeterli kabul edilmiştir.

EK 2: ÇALIŞMADA İNCELENEN DERS KİTAPLARI

GENÇ, N.: 2016 **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5 Ders Kitabı,**
İstanbul, Netbil Yayıncılık.

KOMİSYON: 2016 **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı 6.**
Sınıf, Ed.: Ahmet Yapıcı, Ankara, MEB Yayınları.

KOMİSYON: 2016 **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı 7.**
Sınıf, Ed.: Ekrem Özbay, Ankara, MEB Yayınları.

TAŞIN, Z., **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 8 Ders Kitabı,**
GÜLEÇ, B., Ed.: Kenan Demirtaş, Ankara, Özgün Yayınları.
GÜLEÇ, G.,
BULUT, İ.: 2016